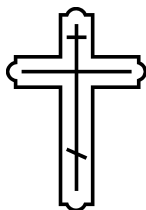

Лука̄ Йс̄ӯстулі̄ дукунан

Лука̄ Йс̄ӯстулӣ дукунан

Библиява хуңтут т̄р̄р̄ди дукудяр̄и Институт
(Институт перевода Библии)

Москва

2001

Лука̄ Йс̄устилӣ дукунан

Эвэд̄ыт̄ о̄ч̄атын: Булатова Н.Я., Мыреева А.Н.
Сэвэкӣ т̄үрэнмэн̄ тэд̄ет̄ дукувч̄ава ичэтч̄эн: Котроцци С.
Консультант: Гардинер Д.

Элэкэсипты̄ ювун

Аяврил гиркйл!

Сү эхиткэн Лукā Йсүстулй дукунавāн дявүчадырас. Тар урунивсйпчу тэдэвунн. Эр книга Омакта Гулдывундук. Омакта Гулдывун Нонопты Гулдывуннун умундү Библия гэрбйчивувкйл. Тар Сэвэкй алагүрй түрэннин. Омакта Гулдывундү дыгин урунивсипчүл тэдэвур дукувчāl. Упкаттү-тын Йсүс бинйлйн, Нуңан алагүндулйн, бәе сөхйрилвāн оналйн, он Нуңан, буксә, арчāн, дукувчā.

Урунивсйпчүдү тэдэвундү дукувчā сō городү бичән – элэкәсипты вәктү Исрāиль гунмурй бугадү. Тәлй Исрāиль оёлйн римскай тэгәмэр хэгдыгү бичән. Тар-дā бичәлйн, еврәил, тадү бидерйл, мәннйвэр тэдәвэр аят одәдәнкитын. Еврәилдү Сэвэкй түрәнмән ихиврй бәелй Моисейдулй иты бүвчә бичән. Кәтэ Сэвэкй түрәнмән ихиврил бәел дүннәлә Киристос, Сэвэкй сйнманан, эмәдеңән гуниңкитын. Киристос – тар грәческай түрән, тарā хуңтут гунмй: арйт имүвчә, лучадыт – Помазанник, еврәйдыт – Мессия. Киристос нәлумүхйдук-кәт, бунйдук-кәт айдяңан. Тар анңанйлдү Виплеём гунмурй бикйттү сōт алāчивдаряй Йсүс Киристос балдычāн. Сэвэкй Омолгин мит бугалāt, бәет эмәксә, урунивсйпчу Сэвэкй түрәнмән бәел айңаттулйтын эмувчән. Тар урунивсйпчү Сэвэкй түрәннин, йдү-дә нуңан бичәлйн, эма-дā түрәнди улгучәмәтгчәлйн бәетыкйндү уңивчә.

Лука Урунйвсипчү Тэдэвундүвй дыгин тэдэвурдук кэ-тэтмэрвэ дукучән, түрэнин-дэ эдү аятмар. Илмакта биңэхивй Лука, аят алагүвукса, айчимнйт очән. Лука еврей энэ бирэ, Йсүс Киристоспа тэдэри очән. Нуңан сйнмавчә алагүвумнйт Пәвелнүн умундү, Сэвәкй алагүнмән бәелдү улгучәнденэл, сө кэтэ дүннэлвэ гиркучатын. Лука урунивсипчу тэдэвунмй грёческойды түрэнди дукучә бичэн. Бәел Йсүспа тэдэритын дюр тыхинча анңанйн оран. Тарбән анңанйл йлтэндерэктын, эр Урунивсипчү Түрән сө кэтэ хуңтул түрәрди дукувчә бичэн. Эхиткән-кэ Урунивсипчү Тэдэвун Лука дукунан элэкэс эвэдйт дукувчә.

Библиява хуңтут түрәрди дукудяри Институт Лука Йсүс-тули дукунавән эвэдйт очалдү, нуңардүтын бәлэтчәл бәелдү пахйба гундерән. Бү сү эр книгава эвэдйт таңдяридуксун сөт урундерэв.

Лука̄ Йсӯстулї дукунан

ЭЛЭКЭСИПТЫ ХАН

Эдā Лука̄ эрэ дукучāн

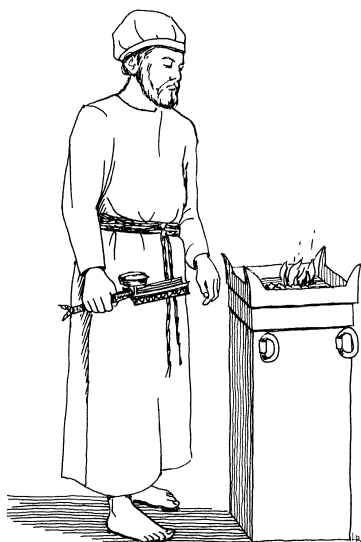
¹Эхиткән, экун мит бугадут бовувчāвāн, кэтэ бәел дукулчāтын. ²Тарā мэртын ичәчәл бәелдук, Сэвәкї тӯрәнмән бәелдулэ ихивдярїлдук, мит сарап. ³Тарā бї, тәкэмэдукин алагүксā, синдү, сōмат аяврї Пеопил, улбүлї дукудāвї дялдāм, ⁴сї Йсӯстулї дōлдынас тар тәдәдук тәдә бихивән сādас.

Иоāн – мулэ эймнї

⁵Ирод Иудēядү тэгэмэр биңэхїн, хирурї^{1*} Сахāрия бичән, Авия сменадукин. Нуңан ахїн Елисаветā Арондук² тәкәчї бичән. ⁶Нуңартын Сэвәкї дялэдүн нӯннэт бинїт бидечәтын, упкат Бәгин-Сэвәкї одēкїчилвāн, нюннїн-мән-дә дялувдячāтын. Нї-дә нуңардулїтын эрүвэ эңэт гунэ бичән. ⁷Тар-да бичәлїн нуңартын хутә ачир бичәтын. Елисаветā эвкї балдыра бичә, тыкән биденэл, сагданчā-тын. ⁸Умнэ Сахāрия тадук гїл хирурїл Авия сменадукин

¹ Хирурї – священник. Осиаканди (*) сāmалкївчāl тӯ-рэрвэ книга амардүн ичәткәллу.

² Арон – Моисей акинин, нонопты хэгдыткү хирурї бичән.

*Хирурй ая унҕучй чўкат
хулгарй хулгакйт дагадун*

Сэвэкй Дјодун* хавалкйчигын инэңйл очатын. ⁹Тэлй Сахария хулгакйтту¹ ая унҕучй чўкава дегдбҕэтын бичэн², хулганйкйт инэңйин тыкчэ бичэн. Тарит нуҕан Бэгин Дјолан йчэн. ¹⁰Умйвупчыл бэел, туылэ илитчанал, уңкеродерэктын³, Сахария хулганйдячан. ¹¹Умнэт Сахариядү Сэвэкй тэдэвумнйин⁴ ичэврэн, нуҕан хулгакйт анҕудун аял унҕучй чўкал, лү саңнядйрйдүтын илитчачан. ¹²Сахария, нуҕанман ичэксэ, олочон, ңэлэлчэн-дэ.

Сэвэкй тэдэвумнйин-кэ нуҕантыкйин гунчэ:

¹³— Сахария, экэл ңэлэрэ: сй, уңкеронэ, гэлэнэс долдывран. Синҕй ахис Елисавета синдү омологиас балдывдяңан, сй нуҕанман, Иоан гуннэ, гэрбйкэл. ¹⁴Мёванни хэгды урункэкунди, сэвденкэкунди дялуувдяңан, кэтэ илэл нуҕан балдынадун урундеңэтын. ¹⁵Бэгин дюлэдун нуҕан хэгды бэе одяңан. Нуҕан экуды-кат аракйва этэн умна. Энинин ургэхй бидеңэхин, нуҕан Сэвэкй Эрйиндин дялуувдяңан. ¹⁶Кэтэ Исраиль бэелвэтын нуҕан Бэгиндулэ, Сэвэкйлэтын мучүвдяңан. ¹⁷Нуҕан, омйтвй, эңэхйтвй-дэ Ильява уреденэ, Бэгин дюлэдун ңэнэдедеңэн, амтыл мёварватын хутэлтыкйтын дагамавкандяңан, дюлэвэр эвкйл

¹ Хулгакйт — алтарь.

² Эр Сэвэкйдү хулганйвун тэгэл Сэвэкйдү уңкеродерйвэтын ичэвкэнивкй.

³ Уңкеромй — молиться.

⁴ Сэвэкй тэдэвумнйин — ангел.

бүрэ бээлвэ Сэвэки дялилдин дялувдяңан. Тыкэн Иоан бээлвэ Бэгинтыки эмувдеңэн, нуңандулан эмэрилэн итыгавувчылва¹.

¹⁸ – Тавар гуннэс тэдэвэн он-ка би сядяңав? – гуннэ, Сахария Сэвэки тэдэвумнидукин ханнүчә.

– Би-кэ этыркэн бихим, ахив нян сагданчә.

¹⁹ Таду Сэвэки тэдэвумнин гунэн:

– Би Гаврил бихим, Сэвэки дюлэдүн илитчарй. Нуңан минэвэ элэ уңчэн, би синдү эр аяпчү улгүрвэ мэтэвдэв.

²⁰ Би синдү мэтэвнэв гуннэгэчйинми дялүвдяңан. Си-кэ би гуннэвэв эчэс тэдэрэ, тарит симүладяңас, эвкй түрэттэ ддяңас, би гуннэв дялувдалан си түрэнэ ачин бидеңэс. Тар инэңйвэ Сэвэки сйнмачә. ²¹ Сахариява тулйлэ алатчарйл бээл нуңан горowo Сэвэки Дюдүн бидерйдукин дйвэдечэ-тын. ²² Де, тадук Сахария, түрэңэ² окса, юрэн. Бээл нуңан Сэвэки Дюдүн сохйва ичэнэвэн тылчэтын. Сахария, түрэңэ окса, тарә жалалдивй ичэвкэнчэ. ²³ Сэвэки Дюдүн хавалкйчин инэңйлин йлтэнчэлэтын, нуңан дйолавй мучүчән. ²⁴ Тар амардукин Елисаветә, нуңан ахин, дагалй ургэ-хйвкй, тадук тунңа бёгава дйодуквй энэ юрэ бидечэн.

²⁵ «Эрэ тыкэн миндү Бэгин оран, би эхидуквй балдыра бээлдук эдэв халдятта», – гунивкй бичэ нуңан.

Он Йсүс балдыдяңан

²⁶⁻²⁷ Елисаветә ургэхйнэдукин нюңй бёган очәлан, Сэвэки Гаврил гэрбйчй тэдэвумниви Насареттү бидерй хунаттула уңчэн. Тар бикит Галилөя гунмурй дүннэдү бичэн. Тар хунат Давидтук тэкэчй Осиптула эдылэңэт бичэн. Хунат гэрбин Мария бичэн. ²⁸ Гаврил, нуңандулан эмәксэ, гунчэ:

– Мёнду³ бигин синдү, Сэвэки сйнманан хунат! Синнүн Бэгин!

¹ Итыгавувмй – бэлэннэвмй.

² Түрэңэ – немой.

³ Мёнду – дорово.

²⁹ Тэдэвумни гуннэвэн дөлдүксә, хунат олочон, тадук дядлалчан: «Эдә тыкэн нуңан гунэн?»

³⁰ Сэвәкй тэдэвумнин нуңантыкйн гунчә:

– Мария, экэл нәлэрә! Сэвәкй синэвә аявдерэн. ³¹ Сй ургэхидеңәс тадук омологива балдывдяңас, Нуңанман Йсүс, гуннә гәрбидәвй. ³² Нуңан хэгдыткүмә дьяңан, Нуңанман Үгүтмәр Омологидин гәрбидеңәтын, Бәгин-Сэвәкй Нуңандүн Давид* тэгәмәр¹ тэгәквэн бүдеңән. Йсүс Давидтук тәкәчй* бинә, ³³ Якиптук тәкәчйл бәел оёлитын тэгәмәр дьяңан. Тар тэгәмәрин этән манавра, нуңан окин-да тэгәмәр бидеңән.

³⁴ – Он-ка бй ургэхидеңәв? Бй эдые ачин бихим эчә!

³⁵ Тадү нуңан гунчә:

– Сэвәкй эринин синдулә исчаңан, Үгүтмәр эңэхин синә ханяндивй дасчаңан, тарит сй балдывнят хутәс Сэвәкйңй бидеңән. Нуңан Сэвәкй Омологин, гуннә, гәрбйвдеңән. ³⁶ Тар ичәткәл Елисаветәва, дагалтавй, нуңан сагды, бәел-дә «әңәт балдывра ахй» гуниңкитын эчә. Тар-да бичәлйн, нуңан омологит ургэхинән нюңй бәган нәнерән. ³⁷ Сэвәкй эхин ора экун-кат ачин.

³⁸ Мария гунчә:

– Бй Бәгин бөкәнин бихим. Бәгин синдули гуннәгәчйнин бигин.

Сэвәкй тэдэвумнин тадук суручән.

Мария Елисаветалә ирэмәрән

³⁹ Адбыллалй-вал Мария гөродтула, хәлйнчәнә, суручән. Тар гөрод урәчй Иудеядү бичә. ⁴⁰ Нуңан, Сахария дөвлән йксә, Елисаветәва мәндуҷә². Мария мәндурийвән Елисаветә дөлдүчәлән, ⁴¹ Елисаветә урдүн хутән курбухйнчә, мәннин-кә Сэвәкй Эрйиндин дялүвчә. ⁴² Елисаветә игдыт гунчә:

¹ Тэгәмәр – царь.

² Мәндумй – доровомй.

– Мария, Сэвэки синэвэ аявдерэн, синэвэ ахалдук сйнмачā, балдывривас хутэвэс нян аявдерэн. ⁴³ Бй экунма оналив миндулэ Бэгинми энинин эмэрэн? ⁴⁴ Сй мэндурй түрэрис сёрдулав йдекэнтын, дөдүв хутэв, урунденэ, курбухйинчэрэн, ⁴⁵ Бэгин түрэрин дялувриватын тэдэчэ ахй кутучй!¹

Мария Бэгинмэ кэнэдерэн

⁴⁶ – Бй дялдүви Бэгинмэ угиридем, ⁴⁷ упкат дөтпй Сэвэкидү сөт урундем. ⁴⁸ Бй хэгды-дэ бэе эчэв бихи, тар-да бичэлийн, нуңан минтыкй ичэхйинэн. Эдук дюлэскй упкат бээл тэкэн тэкэндуккэр минэ «кутучй ахй» гундедеңэтын. ⁴⁹ Эңэхйчй миндү сө хэгдывэ бран. Нуңан гэрбйин одёврй! ⁵⁰ Сэвэки упкат бээлвэ тэкэн тэкэндуктын Нуңанман одёдерйльва, мулэндяран. ⁵¹ Нуңан эңэхй нјалатпй арпуллан – сөкатчарйил бээлвэ ахадяран, ⁵² эңэхйл бэгсэлвэ тэгэкилдуктын тыкивдерэн, тырэвувчэл бээлвэ угиридерэн, дёгордёрйлдү дялум бүдерэн, ⁵³ баяхалва-ка экуна-да ачин тындерэн. ⁵⁴ Сэвэки Исраиль тэгэдүн, мэннјилдүви бөкардүви, бэлэдэви, эмэчэн, Нуңан бээлдү бэлэтјэт түрэнми эчйн омјоро. ⁵⁵ Сэвэки Аврамдү* тадук нуңан хутэлдүн окин-дā бэлэтјэт бчāн. Тар түрэрви нуңан амтылдүт бүчэн. ⁵⁶ Мария, Елисаветадү илан-мал бёгава биксэ, дюләви мучүчāн.

Иоāн-эймни балдырйн

⁵⁷ Елисавета, балдырйн инэңйин эмэчэлэн, омологичāнма балдывчā. ⁵⁸ Нимэкилин, дялин-да, Бэгин нуңанман мулāниксā, бэлэнэдүн Елисаветанүн умундү урундечэтын. ⁵⁹ Дяпкй инэңјидү нуңартын омологичāндү мйнэврй итыва* одāвар умүнупчэтын, аминин гэрбйдин Сахāрия, гуннэл, гэрбйдэвэр ээтчэтын. ⁶⁰ Энинин-кэ тарā энэ дёкта, гунчэ:

– Эчэ, нуңан гэрбйин Иоāн бигин.

¹ Кутучй – счастливый.

⁶¹ – Сй тэкэндүс таргачйн гэрбйчй нй-кэт ачин эчэ! – гунчэл нуңартын. ⁶²Тадук куңакан аминдукин нјалалдивар ичэвкэнденэл, нуңан хутэви он гэрбидэви ээтчэрийвэн хан-нүчатын. ⁶³Сахария, олдоксоконмо¹ бүдэтын гэлэчэ тадук дукучā: «Нуңан гэрбйн Иоан». Тариңдүн упкат сөхичатын. ⁶⁴Тармалдү нуңан түрэчилчэ, улгучэмэтты оксā, Сэвэкйвэ кэнелчэ. ⁶⁵Нимэкилин упкат нјэлэлчэл. ⁶⁶Тарā долдычал бәел, упкат дялдүвар дяваксал, гунчэвкйл бичэл:

– Нй-кэ тар куңакан одяңан?

Тэдэмэ-ты, нуңанман Бэгин, одёдено, дыхүчиңкин.

Сахария Бэгинмэ кэнёдерэн

⁶⁷Сахария, Иоан аминин, Сэвэкй Эрйндин дялувуксā, экунма Сэвэкй нуңандүн нйнэвэн улгучэнилчэн. ⁶⁸Бэгинмэ кэнёдерэв – Исраиль Сэвэкйвэн! Нуңан миттулэ, Мэн-нйлэви тэгэлэви, бэлэдэви эмэчэн. ⁶⁹Нуңан эңэхй Айңат бэевэ² миттулэ уңдерэн. Тар бэе Давидтук тэкэчй*, Давид* Нуңан боканин. ⁷⁰Тарā Сэвэкй сйнманаливи бәелдүливи Нуңан түрэнмэн ихивдатын, он Нуңан нонон гуннэдин гунчэн. ⁷¹Тар Айңат бэе булэсэгилдук тадук митпэ ичэмэ-йндерылдук айдяран. ⁷²Тыкэн нуңан мэннјидүви тэгэдүви бэлэтчэрэн, амтылты тэкэрдүтын бүнэви түрэнмй маннит дявүчадяран. ⁷³⁻⁷⁴Тэкэрти аминдүтын Аврамдү* митпэ булэсэгилдук³ айңат түрэнмй Нуңан бүчэн. Тарит мит, нјидук-кэт энэл нјэлэрэ, Нуңан нюннйнэдин бидедеңэт. ⁷⁵Мит Сэвэкй бәелин бинэл, Нуңан экунма миттук ээтчэрэн, Нуңан дюлэдүн упкат бинидүвэр тарā дялувңатыт. ⁷⁶Сй-кэ, хутэ, Угүтмэр Сэвэкй түрэнмэн ихиври бэе, гуннэ, гэрбйвдеңэс – Нуңандүн хоктоён осчана, Бэгин дюлэдүн нёрадяңас, ⁷⁷тадук Сэвэкй тэгэви, нјөлүмүхйлвэ лукчана, айриван мэтэвдеңэс. ⁷⁸Митпэ упкат мёвандивй айвде-

¹ Олдоксокон – каптахун.

² Айңат бэе – Спаситель.

³ Бүлэсэг – враг.

рй Сэвэкиңит миттулэ няңнядук нэрин гёванма уңдеңэн.
 79 Тар гёван, ичэвуксэ, бунй хактырадүн бидерйлвэ упкат-
 ватын нэриндивй гарпадяңан, тарит аяралдындула ихиври
 хоктово нюңнидеңэн.

*Иоан куңакāды-дā
 омогиды-дā аңанйлин*

80 Куңакāн-ка ихэвдечэ, дялирбудячā, нуңан Исраиль
 тэгэлэн эмэри инэңин одалан бэел экичитын бирэ дүннэ-
 дү¹ бидечэн.

ГЕ ХАН

Йсүс Киристос балдырин

¹Тар инэңилдү римскай хэгдыткүмэ тэгэмэрин Август
 бугавй бэелвэн упкатватын таңдатын ипкэчэ. ²Эр элэкэ-
 сипты бэелвэ таңивун бичэн, тэли Сирйядү хэгдыгү Куви-
 риниус бичэн. ³Упкат балдыдяк бугалāвар дукувдāвар
 нэнэчэтын. ⁴Осип нян Насарет бикйттук, Галилэя дүннэ-
 дукин Виплеёмдула, Иудеядү бидерйлэ, нэнэчэн. Тыкэн
 Давид* балдыдякин дүннэн гэрбйчивуттэн. Осип Давидтук
 тэкэчй бичэ, тарит тартыкй суручэн. ⁵Нуңан ахйлаңатнүн-
 мй Мариянүн дукувдāвар нэнэчэтын. Мария ургэхй бичэн.
⁶Нуңартын тадү бидерэктын, балдыри инэңин оча. ⁷Ма-
 рия ноноптыма хутэви балдывчā, тадук чакиликсā, дюдыл
 авдүл уливундүтын нэчэн. Нуңартын аңжавун дюдү аңжа-
 датын бэтын эчэн сулапта.

*Сэвэки тэдэвумнйлин тадук этэчимнйл
 Йсүс балдыриван мэтэвдерэ*

⁸Нуңартын дагадүтын этэчимнйл, мэрңйлвэр бёрулвар²
 этэетчэнэл, бидечэтын. ⁹Тар долбонидү умнэт Сэвэки

¹ Бэел экичитын бирэ дүннэ – пустыня.

² Бёру – овца.

Берулва этэчимнйл

тэдэвумнйн ичэвчэ, ичэвнэдүн Сэвэки-Бэгин һэрйнин этэчимнйлвэ гарпача. Тарил сөт һэлэлчөл, ¹⁰Сэвэки тэдэвумнйн нуңардүтын гунчэ:

– Экэллу һэлэрэ, бй элэ мэтэвумнэк эмэчэв, тар мэтэвнэв упкат тэгэдүхун сө хэгды урунмэ бүдеңэн. ¹¹Инэһийнмэн Давид* бикиттүн сунэвэ Айңат бэе балдыран: тар Бэгин-Киристос*. ¹²Сү Нуңанман тагтахун эргэчйн самалкй бидеңэн: сү чакиливчадарй куңаканма дюдй авдүл уливундүтын бакадяңахун. ¹³Тармалдү Сэвэки тэдэвумнйн дагадүн сө кэтэ хуңтул тэдэвумнйл, Сэвэкивэ кәнөденэл, тыхэн гундечэтын:

¹⁴– Сэвэки кәнөнин Ыгү бугадү! Дулин бугадү Сэвэки урундерйн бэетыкйндү аяралдбйн!

¹⁵Тар Сэвэки тэдэвумнйлин этэчимнйлдук няңнялә мүчүчалатын, этэчимнйл гумөтчөл: «Виплеөмдула суругэт, ичэнэгэт, экун тадү оча, тар эва Бэгин миттү гунэн».

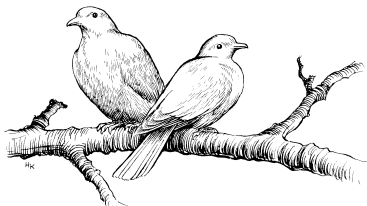
¹⁶ Хэлйнчэденэл, тартыкй эмэксэл, Мариява Оси́пнүн бакачāl, авдүва¹ уливундү балдымактава куңākāнма ичэчэл. ¹⁷ Ичэксэл, эр куңākāндулй тэдэвумнйл мэтэвнэвэтын улгучэнчэтын. ¹⁸ Этэчимнйл улгучэннэвэтын дōлдычāl бээл упкат сōхйчāтын. ¹⁹ Мария-ка мэтэвнэвэтын аямат иргэлэвй тыпкэнчэ, мēвандулāвй йвчэ. ²⁰ Этэчимнйл-кэ дōлдына-лйвар, ичэнэлйвэр-дэ, Сэвэкивэ кэнēденэл, амаскй мучү-чāтын. Упкат Сэвэки тэдэвумнйн гуннэгэчйнин бичэн.

Йсүстү мйнэврй итыва о́дара тадук гэрбйдерэ

²¹ Куңākāн балдыдяктукин дяпкй инэңйн нэнэчэлэн, Нуңандүн мйнэврй итыва* о́чāтын, Йсүс, гуннэ, гэрбйчэ-тын, эр гэрбйвэ Нуңандүн Сэвэки тэдэвумнйн Мария эде-лйн ургэхйрэ бүчэ бичэ.

Йсүсна Бэгиндү ичэвкэндерэ

²² Тэхйврйл инэңйл йлтэнчэлэтын Моисей итыдүн* ду-кувчāгачйнин, нуңартын балдымакта хутэвэр Бэгин дюлэ-дүн ичэвкэндэвэр Иерусалимдулā эмувчэл. ²³ Бэгин итыдүн гунмувчэ: «Элэкэсипты бал-дывчā куңākāн, омологичāн бихикин, Бэгинңй. ²⁴ Тадук нуңартын хулганйдāвар дэ-гйткэрвэ: дйор гōрлицалва-гү, дйор диргивкйткārва-гү эмув-нэтытын», – тыкэн Бэгин итыдүн дукувчā².

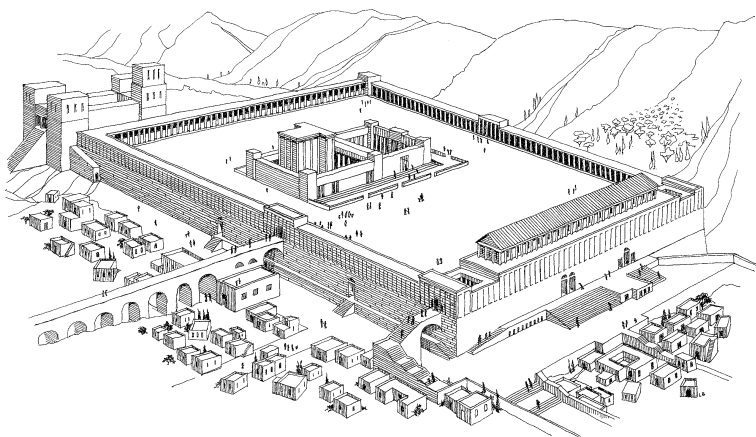
Дэгйл – гōрлицал

Сэмэн Бэгинмэ Йсүстүлй кэнēдерэн

²⁵ Тарлахā Иерусалимдү Сэмэн гэрбйчй бэе бидечэ, нүн-нэт бинйт йндерй, нуңан, Сэвэкивэ одēдэно, Исраильва

¹ Авдү – домашний скот.

² Балдывчā ахй тэхйвдэвй бēруткāнма, дядаң бимй, дйор дэгйткэрвэ-гү Сэвэкидү хулганйңāтын.

Сэвэки Дюн

Айңат бэевэ¹ алатчачан. Сэвэки Эрйинин нуңаннун бичэн. ²⁶Сэвэки эрйинин Сэмэндү мэтэвчэ, нуңан Киристоспа* Сэвэки уңнэвэн, Айңат бэевэ, эделивй ичэрэ этэн будэ. ²⁷Сэвэки Эрйинин нуңанман Сэвэки дюлан* эмувчэн. Йсүс амтылин балдымактавар хутэвэр итыдү* дукувчаван одавара тала эмувчэтын. ²⁸Сэмэн, куңаканма жалалдүвй гакса, Сэвэкивэ кэнёксэ, гунчэ:

²⁹ – Эхилэ Сй, Бэгин, бүнэвй түрэнмй дялуунни, тарит бй, синңй бёканни, аят дялитпй будэрийв-дэ элэкин. ³⁰ Бй эхалдивй Айңат бэевэ упкат тэгэл дюлэдүтын иливнавас ичэм. ³¹ Сй Нуңанман упкат тэгэлвэ айдан уңчэс. ³² Нуңан нэрий тэдэвэ еврёлдук хуңту бээлдү ичэвкэндэрий, тарит Исраиль тэгэн кэнёвдеңэн. ³³ Йсүс аминин, энинин-дэ Сэмэн Нуңандулин улгучэндэридукин сохидячатын. ³⁴ Сэмэн нуңарватын хиругэчэ, куңакан эниндүн-кэ Мариядү гунчэ:

³⁵ – Эр куңакан кэтэ Исраиль бээлвэн тыкивдэвй-дэ, угирдэвй-дэ иливувчэ. Нуңан Сэвэки самалкин оद्याңан.

¹ Айңат бэе – Спаситель.

Нуҗан дѣптыкйн кэтэ бѣел илдяҗатын, иликсал, мѣрҗил-
вэр дэрэлвэр, дялилвар ичѣвкѣндеҗѣтын, тадук мѣванин
гидалавчаҗачйн энӯлдеҗѣн.

Анна Йсӯсна ичѣдерѣн

³⁶ Иерусалймдӯ Сѣвѣкй тӯрѣнмѣн ихиврй ахй* Анна би-
дечѣн. Нуҗан Пануил гѣрбйчй бѣе Асѣра тѣгѣдукин тѣкѣчй
хунāдин бичѣн. Нуҗан сѣ сагды бичѣ, эдбннӯнмй надан ан-
җанйва бичѣлѣн, эдын ачин ѣчāн. ³⁷ Нāвун¹ ѣксā, нуҗан
дяпкундйр дыгин анҗанйва инчѣн. Нуҗан Сѣвѣкй Дјѣдӯ-
кин* энэ јѣрѣ, уҗкерѣденѣ, девгѣвѣ-дѣ кѣтѣрѣ энэ илѣчѣрѣ
Сѣвѣкйннӯн инѣҗйвѣ-дѣ, долбонйва-дā улгучѣмѣчиҗкин.
³⁸ Тадук нуҗан балдымакталй куҗāкāндулй Иерусалймма
Айҗат бѣевѣ алātчарйлдӯ упкаттӯтын улгучѣнивкй ѣчā.

Насарѣттулā мучӯн.

Йсӯс куҗāкāды анҗанйлин

³⁹ Бѣгин итывāн упкатвāн дялувуксāl, Ѧсип Марияннӯн
Галилѣялā мѣнҗйлѣвѣр бикйттулѣвѣр Насарѣттулā мучӯчā-
тын. ⁴⁰ Куҗāкāн ихѣвдечѣ, дялирбудячā. Нуҗанмāн Сѣвѣкй
айвдечѣ.

Дян дјѣчй Йсӯс Сѣвѣкй Дјѣдӯн

⁴¹ Анҗанйтыкин Пāсха* инѣҗйдннӯн Йсӯс амтйлин Иеруса-
лймтыкй суруҗкитын. ⁴² Йсӯс дян дјѣчй биҗѣхйн, нуҗартын
ноноптыҗачйн Иерусалймдулā Пāсха инѣҗйлѣн эмѣчѣтын.
⁴³ Тар инѣҗйл йлтѣнчѣлѣтын, Йсӯс амтйлин, хутѣтын Иеру-
салймдӯ эмѣнмунѣвѣн энэл сāра, дјѣлāвар мучӯдячāl.
⁴⁴ Амтйлин хутѣвѣр гйл мучӯдярил бѣелннӯн нѣнѣдерѣн би-
деҗѣн гунчѣчѣл. Умун инѣҗйлги хоктовѣр нѣнѣксѣл, дйлвар
тадук сārйл бѣѣнйилвѣр сигдылѣдннӯн Нуҗанмāн гѣлѣктѣл-
чѣл. ⁴⁵ Ѧксѣл бакара, Иерусалймтыкй мучӯксāl, тадӯ Ну-
җанмāн гѣлѣктѣлчѣл. ⁴⁶ Илй инѣҗйдннӯн Нуҗанмāн Сѣвѣкй

¹ Нāвун – вдова.

Дюдүн* бакачатын. Нуңан, Моисей итын* алагүвумнйл-нүнин тэгэтчэнэ, дөлчатчачан, алагүвумнйлдук-та хан-нүктадячан. ⁴⁷ Упкачил Нуңанман дөлчатчарйл дяличит гундерйдукин сөхидячал, амтылин, Нуңанман ичэксэл, тадү бихидукин сөт ⁴⁸ сөхичатын¹. Энинин Нуңандүн гунчэ:

– Хутэ, эдā сй муннүн тыкэн онни? Эр аминни, бй-кэт Синэ гэлэктэденэл, хивйинчанал, муңнана.

⁴⁹ Нуңан тадү гунчэ:

– Эдā сү Минэ гэлэктэдечэхун? Сү Бй Аминми Дюдүн биңэтвэв эчэхун-нү сара?

⁵⁰ Амтылин-ка, экунма хутэтын тар түрэрди гундерйвэн эчэл тыллэ². ⁵¹ Нуңан амтылнүнми сурулдычэ, Насаретту-лā эмэксэ, амтылви аят дөлчатна, бидечэ. Энинин-кэ уп-катва мевандулавй йвдечэ.

Йсүс омогиды анүанйлин

⁵² Йсүс ихэвдечэн, дялин-ка дялитмар одячан, Сэвэки, бөөл-дэ Нуңанман аявдечатын.

ИЛИ ХАН

Иоан-эймни Бэгин хоктовон бсчаран

¹⁻² Тибериус дян тунңи анүанйин римскай хэгдыткү тэгэ-мэрин биңэхин, Сахария омогин Иоан, бөөл экйчитын бирэ дүннэдү биденэ, Сэвэки түрэнмэн дөлдычан. Тарҗа-хй Понтиус Пилат Иудеядү бэгин бичэн, Галилеядү Ирод тэгэмэр бичэн, Итуреядү тадук Тараконитидадү нуңан акинин Пилп, Абиленадү Лисаниус тэгэмэр бичэн. Тэли Анна тадук Кайафа хэгдыгүмэл хирурил* бичэтын. ³ Иоан Сэвэки дялилван дялуумнак Иордан-бира хүлйлин бихил дүннэлдули гиркуктадячан. Нуңан бөөл эрүлвэ онадуквар хуэттэтын, Сэвэки нуңартыкйтын дялдүви эрүвэ эдэн

¹ Сөхймй – удивляться.

² Тылми – понять.

дявучара, мӯдӯ эйвдэтын гунчэн. ⁴Тыкэн Сэвэки тӯрэн-мэн ихиври бэе* Исаяя мэнңйдӯви кинигадӯви дукунан дялуувчән: «Бэел экичитын бирэ дүннэдӯ дылган дөлдывдьяран: „Бэгин хоктовон оскаллу, Нуңан хоктолвон нӯннүркэллу: ⁵чопкотыкирва тукалат дялувкаллу, гугдал, нектэл урэтыкйрвэ дүннэгэчйн нэптэкэллу, хоктол токчикалватын нӯннүркэллу, мӯкэгиичй¹ дүннэвэ наптама хоктогочйн окаллу“, ⁶– тэли упкат йикир Сэвэки айриван ичэдеңэтын».

⁷Сө кэтэ бэел Иоандула мӯдӯ нуңарватын эйдэн эмэдерэктын, нуңан гунивкй бичэ:

– Кулйригдал! Нй сундӯ нәлүмӯхйвэ оналйвар эдеңэхун тамара, гуннэ, дялва бӯрэн? ⁸Хуңту бинйт билнэвэр ичэвкэкэллу! Де экэллу-кэт гунчэрэ: Аврамдук* тэкэчй бинэл, аивдяңахун! Сундӯ гундем: Сэвэки эр дөлолдук Аврам хутэлэн одяңан-кат. ⁹Мөл хэрэдүтын чиңйвун сукэ нэвчэ: Экуды-дә аява эвкй балдывра мөва чиңйдяңатын тадук тогодӯ иладяңатын.

¹⁰ – Экунма бӯ оңатывун? – бэел ханнүвкйл бичэтын.

¹¹ – Дюр дөгү урбакичй бэетыкйн, – гунчэ Иоан, – урбакия ачин бэедү гөви бүгин. Девгэчй бэетыкйн девгэе ачин бэедү нян тыкэн-ты борйчигин.

¹²Мӯдӯ булкувдәвар Иоандула эмэчэл бэелдук налөгилва тавумнй* нян бичэтын. Нуңартын Нуңандукин ханнүчатын:

– Алагүмнй, бӯ эва оңатывун?

¹³ – Гэлэвдеридук хулэкэвэ бэелдук экэллу тьтэрэ, – гунчэ нуңартыкйтын Иоан.

¹⁴ – Бӯ-кэ эңатывун? – тамандӯ хавалдярил кухймнйл ханнүчәл.

– Экэллу бэелдук, улөкитнэ, тьссэмэттэ-кэт, тьтэрэ-кэт, хавәлйвар таманма гаксал, дөккаллу. Тьтэнэл карчия экэллу гара, улөкитнэл-дә гадәвар экэллу ээттэ.

¹ Мӯкэгиичй дуннэ – имеющая возвышенности земля.

¹⁵ Упкат бээл Киристоспа* алатчачатын, дөдүвар Киристос-кү Иоан-нү биргүн гунчэденэл. ¹⁶ Иоан-ка нуңардүтын упкаттүтын гунчэ:

– Бй сунэ мут булкувдям. Миндук эңэхйтмэр эмэдеңэн. Бй Нуңан унталин сүксэлвэн-кэт эңэтыв гурэрэ. Нуңан сунэвэ Сэвэки Эрндин тадук тогот булкудяңан. ¹⁷ Нуңан бурдук чэмэвэн тэхидеңэн, тадук ая тэгэуврй чэмэвэ нэкудү умивдяңан, чэмэн оёвон-ко эхи сйврэ тогодү дегдыдеңэн.

¹⁸ Эргэчйн-дэ, хуңтул-дэ түрэрди Иоан бээлдү Сэвэки алагүнман алагүдячэ. ¹⁹ Иоан тэгэмэр Иродва акинми ахиван Иродиадава, тытэксэ, ахиланалйн тадук хуңту эрүлвэ оналын буруйдачан, ²⁰ Ирод-ка умун эрүвэ тартыки хавчан: нуңан Иоанма кайдү тэгэвкэнчэн.

Иоан Й̄с̄успа эйдерэн

²¹ Упкат бээл Иордандү булкучалатын, Й̄с̄уc нян булкуча. Тадук Нуңан уңкерөдерэкин¹, няңня нйвчэ, тар нйвнэдүн ²² Нуңантыкин Сэвэки Эрнин – диргивкин² ичэдэчи дэгчэн – тадук няңнядук дылган дөлдывчэ: «Сй – Минңй айврив Омолгив, Сй Минңй урунми».

Й̄с̄уc тэжэнин дүннэдү

²³ Й̄с̄уc алагүлдалави иландярви дялүпңат бичэн. Бээл Й̄с̄уc Осип омолгин гунчэнкитын. Осип-ка Илия хутэн бичэн.

²⁴ Илия – Маттат омолгин, Маттат – Леви омолгин, Леви – Малки омолгин, Малки – Яннай омолгин, Яннай Осип омолгин, ²⁵ Осип – Маттатия омолгин, Маттатия – Амос омолгин, Амос – Наум омолгин, Наум – Хесли омолгин, Хесли – Наггай омолгин, ²⁶ Наггай – Махат омолгин, Махат – Маттатия омолгин, Маттатия – Шимьи

¹ Уңкерөмй – уңкилдымй: молиться.

² Диргивки – голубь.

омолгин, Шимьы – Иосэх омологин, Иосэх – Иода омологин, ²⁷Иода – Иоханан омологин, Иоханан – Рэса омологин, Рэса – Серуббабель омологин, Серуббабель – Шеальтиэль омологин, Шеальтиэль – Нэри омологин, ²⁸Нэри – Малки омологин, Малки – Адди омологин, Адди – Косам омологин, Косам – Эльмадам омологин, Эльмадам – Эр омологин, ²⁹Эр – омологин Йсӯс, Йсӯс – Элиесер омологин, Элиесер – Иорим омологин, Иорим – Маттат омологин, Маттат – Леви омологин, ³⁰Леви – Шимон омологин, Шимон – Иӯда омологин, Иӯда – Ёсип омологин, Ёсип – Ионам омологин, Ионам – Эльяким омологин, ³¹Эльяким – Мелья омологин, Мелья – Менна омологин, Менна – Маттата омологин, Маттата – Натан омологин, Натан – омологин Давид*, ³²Давид – Исай омологин, Исай – Иобэд омологин, Иобэд – Боас омологин, Боас Шела омологин, Шела – омологин Нахшон, ³³Нахшон – Амминадав омологин, Амминадав – Админ омологин, Админ – Арни омологин, Арни – Хэсрон омологин, Хэсрон – Перес омологин, Перес омологин Иӯда, ³⁴Иӯда – Иаков омологин, Иаков – Исāk омологин, Исāk – Аврām* омологин, Аврām – Терах омологин, Терах – Нахор омологин, ³⁵Нахор – омологин Серук, Серук – Рэгу омологин, Рэгу – Пелек омологин, Пелек – Эбер омологин, Эбер – Сала омологин, ³⁶Сала – Кеинан омологин, Кеинан – Арпакшад омологин, Арпакшад – Сим омологин, Сим – Ной омологин, Ной – Ламек омологин, ³⁷Ламек – омологин Метушелах, Метушелах – Хэнох омологин, Хэнох – Иаред омологин, Иаред – Махалалэль омологин, Махалалэль – Кеинан омологин, ³⁸Кеинан – Энос омологин, Энос – Шэт омологин, Шэт – Адам омологин, Адам – Сэвэкй омологин.

ДЫГЙ ХАН

Хārги Йсӯс нэлумӯхйе одан этчэрэн

¹Йсӯс, Сэвэкй Эрйндин дялувуксā, Иордāн бирадук нэ-
нэчэ. Сэвэкй Эрйнин Нуҗанмāн дыгиндйр инэңйлэ бэл

экйчитын бирэ дүннэлэ сурувчэн. ²Тадү хārги Нуңан эрүвэ одан эётчэчэн. Йсүс, эр дыгиндяр инэңйлвэ экуна-ма-кат энэ дептэ, мудандүн сөт демүлчэн. ³Хārги Йсүстү гунчэ:

– Сй, Сэвэки омологин бимй, эр дёлодү колобо одан йпкэкэл.

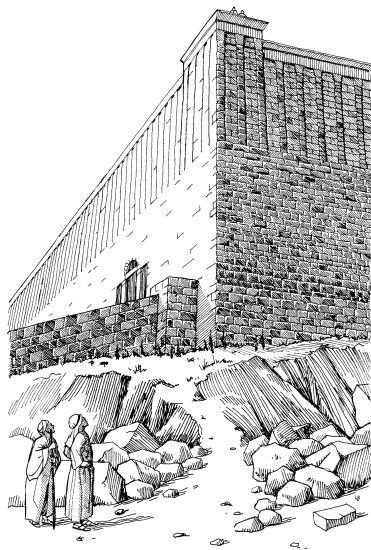
⁴Тадү Йсүс гунчэ:

– Бэе колободук-нён йникин эвкй бирэ, – Сэвэки Дукувүндүн* гунмувчэ.

⁵Тар амардукин хārги, упкат бугал баянматын дүннэ оёмолон эмувуксэ, умнэт ичэвкэнчэн.

⁶– Бй эр бугалва упкат эңэхйтэй, баянтай Синдү бү-деңэв, – гунчэ Нуңандүн хārги. – Эр упкачин миндү бүвчэ бичэн, бй-кэ нйдү эётгйдүви эрэ бүдэв элэкин.

⁷Сй, бй дюлэдүв уңкерөрэкис, эр ичэнэс упкачин синңй олянән.

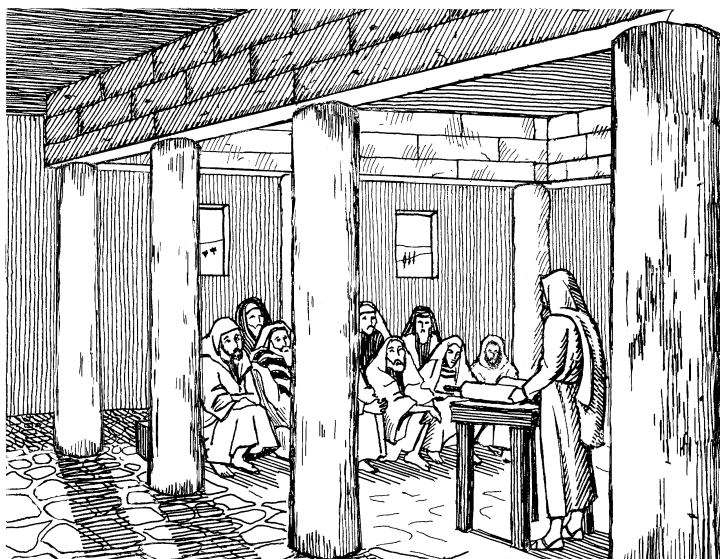

Йсүс хārгинүн
Сэвэки Дён оёмодүн

⁸– Сэвэки Дукувүндүн гунмувчэ, – гунчэ нуңандүн Йсүс, – Бэгиндү, мэнңйлдүви Сэвэкидүви-нён, уңкерөкэл, Нуңанман-нён одёкал.

⁹Тадук хārги Нуңанман Иерусалймдула эмэвчэ, Сэвэки Дён* оёмодүн иливуксэ, гунчэ:

– Сй, Сэвэки Омологин бимй, эдук хэргискэки хэтэкэкэл. ¹⁰Дукувүн гуни-кй-вёт: Сэвэки мэнңйлдүви тэдэвумнйлдүви Синэ дыхүттэтын ипкэдеңэн, ¹¹Синңй халгарри дёлодук эдэтын тагавра, нуңартын Синэвэ нәлалдивар эксэдеңэтын.

Йсӯс еврѣил одѣрй дукувӯнматын таңдаран

¹² Йсӯс мэтэвчэ:

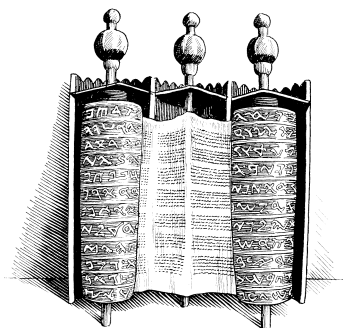
– Сй ээтчэрийвй Бэгинмэ-Сэвэкйвэ эңэтыс овкәна, – ты-кән дукувчә. ¹³ Харги-ка, Йсӯс нјлумӯхийвэ одән упкатвән түркэвуксэ, Нуңанман эрдэлэ-тардалә эмәнчэ.

Йсӯс Насареттү

¹⁴ Йсӯс, Сэвэкй Эрйндин дялувуксә, Галилѣялә мучӯчә. Галилѣя дагалйн бихи дӯннэтәнэдү Нуңан дярин улгучән-деңкитын. ¹⁵ Нуңан еврѣил уңкерөвун дјөлдүтын^{1*} алагү-дявкй оча, упкат Нуңанман кәнәдечэтын. ¹⁶ Йсӯс ихэвчэ дӯннэлэвй Насареттулә эмэчэ. Нуңан суббөтадү*, еврѣил дэрумкйн инэткйттүтын, ноноптыгачйн еврѣил уңкерөвун² дјөләтын йчән. Нуңан Дукувӯнма* таңдавй илчә. ¹⁷ Тарә гурәксэл, Нуңандүн Сэвэкй түрәнмән ихиврй бәе* Исайя

¹ Еврѣил уңкерөвун дјөтын – синагога.

² Уңкерөвун – уңкилдывун: молитва.

Еврѣил одѣврї дукувунтын

дукунавāн бӯчѣтын. Йсүс ты-
кѣн дукувчāва бакачā: ¹⁸ «Бї
оѣлив Бѣгин Эрїнин бихин.
Нуңан Минэвэ булчѣн¹. Ну-
ңан Минэ дѣгорилдӯ урунип-
чӯвэ тэдэвунмэ улгучѣндѣв уң-
чѣн, кāивчадарїл бѣел ювув-
нѣтвѣтын, балїл бѣел ичѣрї
оңātватын, тырэвувдерїлвэ
тыннѣтвѣтын улгучѣндѣв уң-
чѣн. ¹⁹ Бѣгин бѣелвэ мулāнарї

инѣнїн дагамадьяран, гуннэ, улгучѣндѣв Минэ элѣ уңчѣн».

²⁰ Дукувчāва чакиликсā, Йсүс хавамнїдӯ бӯчѣ тадук тѣгѣ-
чѣ. Тар дїодӯ упкат бѣел Нуңанмāн-нїон ичѣтгѣчѣл. ²¹ Йсүс
түрѣчилчѣ:

– Инѣнмѣн Исаяя дукунан дялувувран, тарā сӯ дōлдырас.

²² Упкат бѣел Нуңанмāн кѣнѣдечѣтын, Нуңан гуннѣду-
кин сōхїдячāтын. Нуңартын дялдāчāтын, Сэвѣкї-нїон эрил
түрѣрвэ бӯнѣтын. «Нуңан Оси́п омологин эчѣ бирѣ-гӯ?» –
гуннэл, ханнӯдячāл нуңартын. ²³ Йсүс нуңардӯтын гунчѣ:

– Сӯ Миндӯ эхиткѣн эргѣчїн гунмувкѣвэ гундеңхун-вѣт:
«Бѣгѣдѣмнї, мѣнмї бѣгѣдѣкѣл. Бӯ-кѣ Капернāумдӯ э́кунма
ōнавас дōлдычāвун. Тар о́навї эдӯ ихэвчѣ бугадӯвї нян
ōкал». ²⁴ – Тѣдѣмэ сундӯ гундем, – гундечѣ чāскї Йсүс, –
Сэвѣкї түрѣнмѣн ихиврї бѣе бугадӯн нуңанмāн эвкїл
тѣдѣрѣ. ²⁵ Эдук-дѣ хѣгдытмѣрвэ гунмї: Исрāильдӯ Илья
Сэвѣкї түрѣнмѣн ихиврї бѣе биңѣхїн, тадӯ илан анңанї
тадук анңанї калтакāдӯн эчѣн тыгдѣрѣ, тѣлї дӯннѣдӯ уп-
каттӯн сō дему о́чāн, тадӯ кѣтѣ нāvун-ахāл бичѣтын.
²⁶ Илья умун-нїон Сидōн дагадӯн Сарѣптадӯ бидерї нāvун-
дулā уңивчѣ бичѣн. ²⁷ Исрāильдӯ Елисѣй Сэвѣкї түрѣнмѣн
ихиврї бѣе биңѣхїн, кѣтѣ хуѣмчѣл бѣел бичѣл, нуңардуктын

¹ Булмї – помазать, погладить.

нй-кэт эчэ бэгэдэврэ бичэ, умун-нйон Сирйядук эмэчэ Нāман гэрбйчй бэе бэгэдэвчэ бичэн.

²⁸Тыкэн гундерэкин, уңкеробун дюдүтын упкат бихил бэел сōт тыкүлчāl. ²⁹Йсӯстыкй хэтэкэниксэл, Нуңанмāн лаңгālйчāl, Насареттук чāsкй ирихйнчāl. Насарет урэ оедүн илитчаран. Тар урэ хукэлкйлэн ириксāl, тадук угй-ник Нуңанмāн анамнакил. ³⁰Нуңан-ка бэел сигдылэлйтын суручэн.

Капернāум уңкеробун дюдүн

³¹Йсӯс Галилйа гōродтулāн Капернāумдулā эмэчэ. Суб-бōтадү* Нуңан бэелвэ алагүлчā. ³²Нуңан гундерйдукин бэел сōхйчāтын, Сэвэкй эңэхйвэн Нуңан тӯрэрдүн тāгчāтын. ³³Уңкеробун дюдүн* умун бэе, дōдүвй огёңачй, бичэн, тар бэе сōт игдйт тэпкэхйинчэ:

³⁴— Э, эва Сй миндү одавй эмэнни, Йсӯс Насареттук тэ-кэчй? Сй мундү эрүвэ-гү одавй эмэнни? Бй Сй нй бихивэс сām. Сй — Сэвэкйнй бихинни. ³⁵Йсӯс-кэ ипкэчэ:

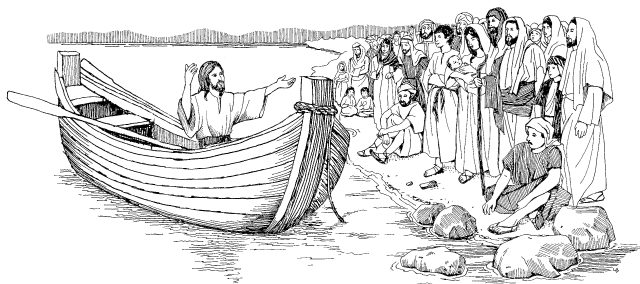
— Симүлакал, нуңандукин юкэл.

Огёңā, тар бэевэ еврйил уңкеробун дютын дулмадүн ты-кивуксэ, эма-да эрүе энэ ора, ючэ. ³⁶Упкат нёлэликнэвэр сōхйчāl.

— Эр-кэ экун? Нуңан тӯрэрин сō хэгды эңэхйчйл, огёңāl-кат ипкэрэкин, ювкйл, — гумэтчэчэл бэел. ³⁷Тадук Нуңандулйн Капернāум мурэлын улгучэндэвкйл очāl.

Йсӯс кэтэ бэелвэ бэгэдэдерэн

³⁸Уңкеробун дюдүкин* нуңан Сймон дюлāн суручэ. Сй-мон ахйн энинин бумүктуквй сōт хэкүнэдечэн, нуңандүн бэлэдэн Нуңандукин гэлэнчэл. ³⁹Ахйткй эмэксэ, Йсӯс бумүк ахйдук юдэн ипкэчэн, бумүк ахйдук ючэ. Ахй тар-ты тадү илчā, девгэлвэ остолдү нэтйчэ, нуңарватын туючэ. ⁴⁰Упкат бэел дылачā тыкчэрэкин, дага дйлар бэеңилвэр хуңтутōно бумүкилди бумүдерйлвэ Йсӯстыкй эмувчэл. Ну-ңан, бумүдерй бэетыкйндү нālалвй нэденэ, бэгэдэдечэ.

Йсүс бәелвә алагүдьяран

⁴¹ Кәтә бәелдук огёнал, юксәл, тәпкәвкйл бичәл: «Сй Сәвәкй Омолгин бихинни!» Йсүс-кә нуңарватын симүладатын ипкәчән. Огёнал Йсүс Киристос* бихивән сәңкитын.

Йсүс Иудеядү алагүдьяран

⁴² Инәңй бчәлән Нуңан гөродтук суручә, һй-кәт әкйчин бирә дүннәлә эмәчән. Сб кәтә бәел Нуңанман гәләктәнәчәл. Бакаксәл, Нуңан нуңардуктын әдән сурурә гәләчәтын. ⁴³ Нуңан-ка гунчә: «Бй хуңтул гөродылдү Сәвәкй омакта тәгәмәрви* иливдьяривән улгучәннәтыв. Тарә гундәви Бй әлә уңивчәв».

⁴⁴ Тыкән Иудеядү бихил еврәил уңкерөвун дюдүтын* Нуңан алагүктадячә.

ТУНҢЙ ХАН

Йсүс алагүвумничи бодьяран

¹ Умнә Йсүс Геннисарет гәрбичй амут хүлидүн илитчәчән. Сб кәтә бәел Нуңанман мурәли¹, тыптырәт илитчәнал, Сәвәкй түрәнмән дөлчатчәчәтын. ² Амут хүлидүн Йсүс дюр дявилва ичәчән. Оллоймнил, дявилдуквар юксәл, адылилвар тәхидечәтын. ³ Йсүс умун дявдүтын тәгәчән. Тар Сймон дявин бичән. Сймонма амут хүлидукин дагакәна

¹ Мурәли – вокруг.

ээхиндэн гэлэчэн. Йсүс дявдү тэгэтчэнэ, бээлвэ алагүдячэн. ⁴Тарā этэксэкэн, Сймондү гунчэн:

– Кэ, суңта мүлэ ээхикэл, тадү адылилвар тулэкэллу.

⁵Сймон тадү гунчэ:

– Алагүмнй! Бү, долбонйва олломйксал, экуна-кат эчэлвун дявара.

«Тулэкэллу» гунэри бихикис, тулэдеңэв. ⁶Тыкэн очалатын, адылилтын тэкэмдэлэтын, адылдүтын сō кэтэ олло, тагавчэн. ⁷Сймон гē дйвдук гиркйлвй нуңардүтын бэлэдэтын эричэн. Тариңилин, дагамаксал, дявилтын чепэлтэк одалатын оллот дявилвар дялувра. ⁸Тарā ичэксэ, Сймон-Ботур, Йсүс дюлэдүн тыкиксэ, гунчэ:

– Алагүмнй! Миндук сурукэл, бй нүлүмүхйчй бэе бихим!

⁹⁻¹⁰Сймон гиркйлин Якип Иоаннүн, Севедей омололин, тадук гйл олломймнйл, тарбан оллово ичэксэл, нян сōхйчатын. Йсүс-ка Сймондү гунчэ:

– Экэл нүлэрэ, эдук дюлэскй сй оллово бээлдү эмүвдеңэдүк – сй бээлвэ Сэвэкйлэ эмүвдеңэс. ¹¹Дявилвар амут хүйлэн акивуксал, упката тадү эмэниксэл, Йсүсва бодочотын.

Йсүс хуёмчэ бэевэ бэгэдэдерэн

¹²Умнэкэн умун гōродтү Йсүс бидерэкин, Нуңантыкйн упката иллэн хуёмчэ бэе эмэчэн. Йсүспа ичэксэ, дэрэтпй дүннэлэ тыкчэ, Нуңандукин гэлэнденэ:

– Бэгин, минэ бэгэдэдэвй ээтты бимй, сй минэвэ бэгэдэдеңэс.

¹³Йсүс һалавй угирчэ, нуңанман эркучэ, гунчэ:

– Бэгэдэдэвй ээтчэм, тэхйвкэл.

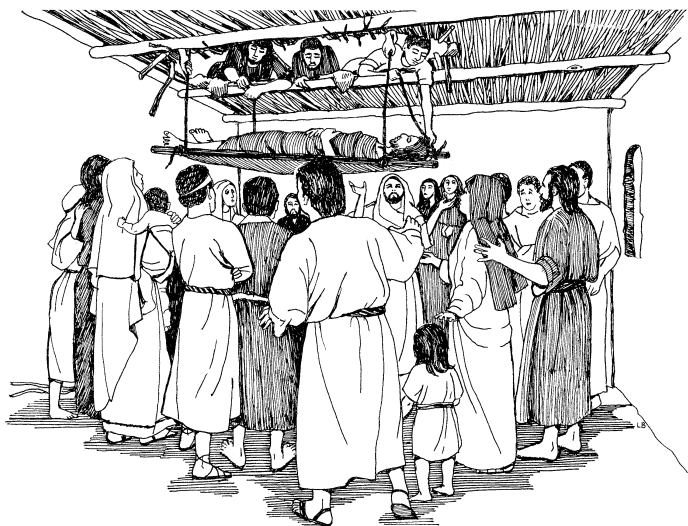
Тармалдү бэе хуэн ачин оча. ¹⁴Йсүс тарā һидү-кэт эдэн улгүчэнэ гунчэ. Нуңан гунчэ: «Сурукэл, Сэвэкй хируридүн* ичэвкэкэл, тадук бэгэдэвнэливи Сэвекидү Моисей гуннэгэчйнин хулгакал, бээл сй авгаранавас ичэдэтын». ¹⁵Йсүстулй улгур горолō дōлдывдячэн. Сō кэтэ

бээл Нуңандулан эмэдечэтын: дөлчаттавар тадук бумүкил-дуквэр авгарадавар. ¹⁶ Нуңан-ка, һй-кэт экйчин бирэ дүн-нэлэ суруксэ, уңкерөдевкй бичэ.

*Йсүс элчэ хаватара бэевэ
бэгэдэдерэн*

¹⁷ Умнэ, Йсүс алагүдяракин, Галилея тадук Иудея упкат бикйчилдуктын, Иерусалимдук-та эмэчэл фарисеил* тадук итыва алагүмнйл дөлчатчарйл бэелнүн умундү тэгэтчэчэ-тын. Нуңандүн Сэвэкидук эңэхй бэевэ аиттан бүвчэ бичэн, Сэвэки эңэхин бэевэ айдан бүвчэ бичэн. ¹⁸ Ады-дә бээл, элчэ хаватара бэевэ сэктэвундү нэксэл, эмувчэл, дйолә йвуксэл, Йсүс дйолэдүн нэдэвэр некэчэл. ¹⁹ Бээл кэтэдук-тын дйолә эчэл он-кат йрэ, тарит дй оёлон туктывуксэл, дй оён дахивунман нйчэл, бумүдерй бэенмэр сэктэвунтэй дй дулмалан Йсүс халгарин дйолэмэлэн нэчэл. ²⁰ Йсүс, ну-нартын тэдэдерйвэтын ичэксэ, тар бээдү гунчэ:

– Сй һјлүмүхйвэ онавас лукчам.

Элчэ хаватара бэевэ дй оёлн тыкивдерэ

²¹ Итыва алагүмнйл* тадук фарисейл дōдүвар гунчэчөл: «Ңй-кэ эр? Нуңан Сэвэкивэ үскй одяран. Сэвэки-нйон нэ-лумүхийвэ лукивкй». ²² Йсүс, нуңартын дōдүвар гунчэдери-вэтын сачадяна, нуңартыкйтын гунчэ:

– Эдā сү тыкэн гунчэдерэс? ²³ Он гунмй эймкүтмэр: «Сй нэлумүхийвэ онас лукивран», гунмй-гү, «Илкал-дā гиркукал» гунмй-гү? ²⁴ Эхиткэн сү ичэдерэс: Бэе Омолгин* дүн-нэдү нэлумүхийвэ лукиврй эңэхйчй. Бй синдү гундем, – гунчэ Нуңан элчэ хаватāра бэеткй, – илкал, сэктэвунмй гакал-дā дйōлāвй сурукэл.

²⁵ Тармалдү бэе упкат ичэтчэрэктын илчā, хуглэвун сэктэвунмй гачā-дā, Сэвэкивэ кэнэденэ, дйōлāвй суручэ. ²⁶ Бэел упкат сōт сōхйчāтын. Нуңартын, Сэвэкивэ кэнэденэл, ичэнэдуккэр нэлэликсэл, гундечөл:

– Бү инэңмэн тйкинделэн бэе энэвэн ичэрэ ичэрэв!

Йсүс Левийва эрйдерэн

²⁷ Тар амардукин Йсүс суручэ. Нуңан налōгилва тавумнй-ва* Левийвэ ичэчэн. Левий налōгилва тамавкит дйō дōдүн тэгэтчэчэн. Йсүс нуңантыкйн гунчэн:

– Минэ бодокол.

²⁸ Тариңин, упкатва эмэ-никсэ, илчā-дā Нуңанмāн бодочō. ²⁹ Левий Йсүс дярин дйōдүвй хэгды туювун-мэ очā. Тар ирэмэделдук кэтэ налōгилва тавумнйл тадук хунтул-дэ бэел бичэ-тын. Йсүс нуңарнүнтын умундү туювунмэ девдечэн. ³⁰ Фарисейл* тадук итыва алагүмнйл тыкүлчадянал, Нуңан алагүвумнйлтыкйн гунчэтын:

Налōгилва тавумнй Левий

– Эдā сү налōгилва тавумнйлнүн тадук-кат хуңтул эрē-хивчē бээлнүн умундү девдерэс, умдырас?

³¹ Йсүс мēнин тадү дйвчā:

– Бумүдерйлдү айчимнй нāда, авгаралдү нāдая āчин.

³² Бй нүңнэт бидерйл бээлтыкй эчэв эмэрэ, нүлүмүхйлвэ бчāлва Сэвэкйлэ мучүвкāндāвй эмэм.

³³ Тадү нуңартын гунчēл Нуңандүн:

– Иоāн алагүвумнйлин кэтэрэ девгэвэ энэл илэчэрэ, уңкерōдевкйл, фарисейл алагүвумнйлтын нян тыкэн ов-кйл, Синңйл-кэ девдевкйл-кэт, умдывкйл-кат!

³⁴ Йсүс бимй, гунчē нуңартыкйтын:

– Куримдү¹ девгэт мātāлва этэнни-гү туюрэ, ахйладярй бэе нуңарнүнтын тэгэтчэрэкин. ³⁵ Гйл-кэ инэңйлдү ахйладярй бэевэ нуңардуктын тйтēдеңэтын, тэли тар инэңйлдү эхйлэ нуңартын девгэвэ этэрэ илэчэрэ.

³⁶ Йсүс нуңардүтын хуңту гунмувкэвэ улгучэнчē:

– Горопты тэтйвэ саңанадāвар, омакта тэтйдук саңа-наптйнавар эвкйл гирихина, гирихинмйл, омакта тэтйвэр сукчавкйл, горопты-ка тэтйдү тар омакта тэтй гирипты-лан этэн-кэт дēкта. ³⁷ Омакта аракйва гороптыл икэвьелдү эвкйл уңкурэ, уңкурэктын, омакта аракй икэвьелвэ тэкэ-лйдеңэн, тэли аракй-дā уңкулбудеңэн, икэвьел-дэ тэкэ-лйвдеңэтын. ³⁸ Омакта аракйва омактал икэвьелдү уңкувкэ!
³⁹ Нй-кэт горопты аракйва умми, омакта аракйва умдāвй этэн ээттэ, нуңан гунивкй: «Горопты аятмар».

НЮҢЙ ХАН

Йсүс суббōтадү-дā Бэгин

¹ Умнē Йсүс суббōтадү*, еврейл инэткйттүтын – дэрүм-кйн инэңйлдү, бурдук балдыдярйн дүннэлйн нэнэдечэн. Нуңан алагүвумнйлин, бурдук бокотолвон тонңолидянал,

¹ Курим – свадьба.

ханҗалдүвар хургуденэл¹, девде-чөл. ²Фарисеилдук* хадьлтын ханҗучатын:

– Сү эва бдьярас? Субботадү тыкэн эдеҗэ бра!

³– Сү эчэхун-һү таҗна Давид*, демүликсэ, дага-дā бзеңилин демүллэктын эва онавāн? – ну-нартыкйтын Йсүс дывчāн.

⁴– Нуҗан, Сэвэкй Дюлāн* йксэ, хулгакит колобово гаксā, мēнин-кэт девчэ, бзеңилдү-вй-кэт бүчэ, тар-ка колобово хирурилдук² хуҗту бэ һй-кэт эҗэтын дептэ. ⁵Йсүс чāскй гундечэ:

– Бэе Омолгин* – субботаду-дā Бэгин.

Йсүс субботаду бэгэдэдерэн

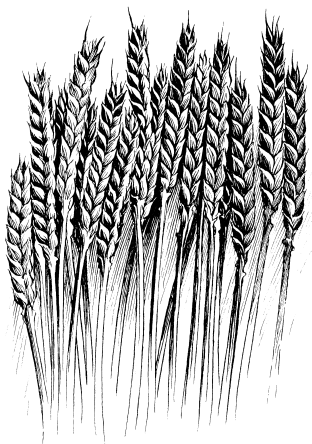
⁶Гē субботаду* Йсүс, еврēил уҗкерōвун дюлāтын* эмэк-сэ, алагүдячā. Тадү умун бэе анҗү җалан олгочо бичэ. ⁷Итыва алагүмнй* тадук фарисеил* Йсүс тар субботаду бэевэ бэгэдэрэкин буруйдадāвар Нуҗанмāн сипкитчачā-тын. ⁸Йсүс-ка эва нуҗартын дялдāдярийватын сāчадяна, олгочо җалачй баеткй гунчэ:

– Эр дю дулмадүн илкал, эмэкэл. ⁹Бй сундук ханҗү-дям, – гунчэ нуҗартыкйтын Йсүс, – субботаду экун овҗā-тын: ая-гү, эрү-гү? Бэелвэ аймй-гү, вāмй-гү?

¹⁰Тадук, упкатватын эрэли ичэхйниксэ, баеткй гунчэ:

– Җāлавй угиркэл.

Тариҗин угирчэ – җалан ая бчā. ¹¹Фарисеил-кэ, сōт тыкүликсāл, Йсүспа он брийвар улгучэмэчилчөл.

Бурдук боктолин

¹ Хургумй – крошить.

² Хирурилдук хуҗту – кроме священников.

Дяндюр сйнмавчāl алагүвумнйл

¹² Умнē тар инэңйлдү Йсүс уңкерōдөвй урэлē туктычē, тадү долбонйва Сэвэкидү уңкерōдөчē. ¹³ Инэңй бчālан, Нуңан мэндүлэвй алагүвумнйлвй эричē, тарилдук дяндюрвэ бээлдулэ уңдэвй сйнмачā, нуңарватын сйнмавчāl, гуннэ, гэрбйчē. Тарил гэрбйлтын: ¹⁴ Сймон тадук нуңан нэкунин Андрей, Сймонма Йсүс Бōтур гуннэ гэрбйчē, Якип, Иоан, Пилйп, Варполомей, ¹⁵ Матпей, Помā, Алпей омологин Якип, Сймон Селōт гэрбйчй, ¹⁶ Якип омологин Иүда тадук Искариот Иүда амаргүт Йсүспа униечē.

Йсүс алагүдяран бэгэдәдерән-дә

¹⁷ Йсүс нуңарнүнтын урэдук нэптэкэлē эвчән. Тадү сō кэтэ Нуңан хādблйн алагүвумнйлин тадук бээл Иудея упкаттукин, Иерусалймдук, ламу хүлйдүн бихил гōродылдук Тир тадук Сидōн гунмурйлдук бээл умунупчэл бичэтын. ¹⁸ Тар бээл Нуңанман дōлчаттāвар тадук бумүкилвэр бэгэдэвкэндэвэр эмэчэл. Дōдүвар огēңачйл нян бэгэдэвчэл. ¹⁹ Упкат бээл Нуңанман эркухиндэвэр некэчэтын, нуңандукин эңэхй юдеңкин, тадук упкат бээл бэгэдэвуңкитын.

Ңй урундеңэн, ңй этэн урунэ

²⁰ Йсүс, алагүвумнйлтыкйвй ичэтчэнэ, гунилчē:

– Дөгордөрил¹ урундекэллу – Сэвэки нуңардүтын тэгэмэр бидеңэн, тарит нуңардүтын ая бидеңэн! ²¹ Эхиткэн демүдерйл урундекэллу – Сэвэки сунэ айвдалāхун улйдеңэн! Эхиткэн соңодөрил урундекэллу – Сү инедеңэхун! ²² Урундекэллу, бээл сунэ ичэмейндерэктын-кэт, сунэ эрэсчэрэктын-кэт, дяргадярактын-кат, гэрбйлвэхун такадярактын-кат – тар упкачин Бэе Омологин* дярин бивкй. ²³ Урундекэллу тар инэңйлдү, хэтэкэскэллу!

Няңнядү сунэ сō хэгды анйвун алātчаран! Эр бээл амтылтын Сэвэки түрәнмән ихиврил бээлнүн* тыкэн-ты

¹ Дөгордөри – дядан.

оңкитын. ²⁴ Сундү-кэ, баяхāl, биргэ – сү эрдэлэн мэн кутувар ичэчэхун. ²⁵ Эхиткэн аювчāl бээлдү биргэ – сү, демүденэл, бидеңэхун. Эхиткэн инедерйлдү биргэ – сү, гөридянал, соңодөңөхун. ²⁶ Упкат бээл, сунэ кэнёдерэктын, биргэ: Сэвэй түрөнин оннудүн¹ улөкво ихивдярилва бээлвэ амтылтын тыкэн-ты кэнёнкитын.

Булэсэилвэр айвкалу

²⁷ Сундү-кэ, Минэ дөлчатчарйлдү, Бй гундем: мөннйлвэр булэсэилвэр айвкалу, сунэ ичэмэйндерйл бээлдү аяа одякаллу, ²⁸ сунэ нэңидерйлвэ сү хиругэдекэллу, сунэ дяргадярил дяритын сү уңкерөкэллу. ²⁹ Синэ умун анчандулйс иктэчэдү гөвй анчанмй иктэвкэкэл. Синдук куңгүвэс тытэчэдү, урбāкавй-дā бүкэл. ³⁰ Синдук гэлёдерй-тыкйндү бүкэл. Синдук ёкуна-вал тытэрэктын, тариңңй экэл амаскй гэлэрэ. ³¹ Ёва бээл сундү одаытын эётчэрэс, тарā бээлдү мёррун одякаллу. ³² Сунэ айвдярилва сү айврий бихиксун, талй кэнёвудеңэхун-ңү? Тыкэн-дэ овкйл Сэвэй эётчэрийвэн эхил ора бээл эчэ. ³³ Сундү аяа очал бээлдү, тарилдү нян аяа браксун, талй кэнёвунэ Сэвэй-дук алатчарас-кү? Тыкэн-дэ овкйл эчэ Сэвэй эётчэрийвэн эхил ора бээл. ³⁴ Сү мучүвңат бээлдү коталāvкйл бихиксун, талй кэнёвудеңэхун-ңү? Сэвэй эётчэрийвэн эхил ора бээл нян таргачйрдү коталāvкйл, котавар амаскй алатчанал. ³⁵ Сү-кэ булэсэилвэр айвкалу, аяа окаллу, котая бүдекэллу, амаскй энэл алатта. Тэлий сунэ со хэгды аңивун алатчанан: сү Угүтмэр хутэлин одянахун: аяа оналван омчочол бээлвэ-дэ, эрүвэ-дээ очалва аяувкй эчэ! ³⁶ Аминнун дую мёвачйгачйнин сү нян дую мёвачйл бикэллу.

Бээлвэ экэллу буруйдāра

³⁷ Нйвэ-кэт экэллу буруйдāра, тэлий мёррун этэрэс буруйдāвра. Нйвэ-кэт экэллу түрэттэ – сунэ нян эдеңётын

¹ Оннудүн – вместо.

түрэттэ. Нйвэ-кэт экэллу эрүт түрэттэ – сунэ нян этэрэ дяргара. Эрүвэ онаватын дяддүвар экэллу дявүчара – сунтыкй нян тыкэн одяңатын.

³⁸ Кэтэе бүрәксун, кэтэе сундү бүдеңэтын. Бүдекэллу, Нуңан сундү нян бүдеңэн, бүнэдуксун-кэт кэтэтмэрвэ бүдеңэн. Элэкинэ бүрәксун, элэкинэ сундү-дэ бүдеңэн.

³⁹ Йсүс нуңардүтын эргэчйн гунмувкэвэ улгучэнчэ:

– Балй бэе балйдү элгэктэмнй биңэтын-нү? Нуңартын дюктэ чопколō¹ тыкчэңэтын эчэ? ⁴⁰ Алагүвумнй алагүмнй-дуквй кэтэтмэрвэ эхин сара, алагүвумнй алагүмнй бүнэвэн упкатван салмй, тэли алагүмнйгачйнмй одяңан. ⁴¹ Сй гиркйвй эхадун токтакан йнэвэн эдэ ичэтчэнни, мэнни эхадус голо йнэвэн эхинни ичэрэ? Он-ка сй гиркйдүвй гундеңэс:

«Гиркй, эхадукис токтаканма лувухинйкта», мэннйидүвй эхадүвй голово эвкй ичэрэ бинэ. ⁴² Эрүвэ гунчеденэ, аякатчарй! Нонон мэннйидуквй эхадуквй голово лувухикал, тэли сй аят ичэлдеңэс, тадук гиркйвй эхадукин токтаканма лувухиндяңас.

Тэвуктэмкурэ тадук тэвуктэ²

⁴³ Ая тэвуктэмкурэ эрү тэвуктэвэ эвкй балдывра, эрү тэвуктэмкурэ ая тэвуктэвэ эвкй балдывра. ⁴⁴ Тэвуктэмкурэ эрүн-аян тэвуктэлдин савувкй: супирэдук инжирва³ эвкйл тэвлэрэ, утумуктудук виноградва нян этэнни тэвлэрэ. ⁴⁵ Ая мёвачй бэе аява юувкй, эрү бэе мёвандукин – эрү ювкй, бэе мёвандүвй экунма дявүчавкй, тарэ түрэрди юувкй.

Инжир

¹ Чопко – яма.

² Тэвуктэ – плод.

³ Инжир – диктэдук хэгдытмэр.

Дяличй тадук дялгя ачин дйова омнйл

⁴⁶ Эдā сӯ Минэ «Бэгин, Бэгин» гундеҗнэрэс, Бй-кэ сундӯ ипкэнэвэв эҗнэрэс бра? ⁴⁷ Сӯ сāрас, җйвэ урэчэ Миндулэ эмедерй, Минҗй тӯрэрвэв дйлчатчарй, гуннэлвэв дялувдярй бэе? Бй сундӯ гундем. ⁴⁸ Таргачйн бэе дйова одалāvй, нонон дӯннэвэ суҗтат, дёлово исталāви улэвкй, тадук дёлолво дй маннит илитгāн умйвуксā, тар оедӯн дйовй иливувкй, тарā урэчэ. Бира, мӯдэксэ, хӯйллдуквй йорэкин, дйоткй бёлкихинакин¹, эргэчйн дй этэн сукчавра. Эр дй аямамат овчā. ⁴⁹ Тӯрэрвэв дйлчатчана, гуннэвэв эвкй дялувра бэе, дйовй хэргидэлийн экунма-кат энэ нэрэ дӯннэмедӯ иливчā бэевэ урэвкй. Таргачйн дй бира мӯдэрэкин, тармалдӯ капургавкй. Таргачйн дйодук экун-кат эхин эмэнмурэ.

НАДЫ ХАН*Йсӯс римскай офицер бокāнмāн
бэгэдэдерэн*

¹ Бэел Йсӯс упкатвāн гундерйвэн дйлчатчāтын, тарā этэксэ, Нуҗан Капернāумдулā җэнэчэн. ² Умун римскай офицер сомат аяврй бокāчй бичэ. Тар бокāнин, бумӯликсэ, эр-ты буҗэт очā. ³ Римскай офицер Йсӯстулй дйлдыксā, еврейл хэгдыгӯлвэтын Нуҗандулāн уҗчэ, Йсӯс эмэксэ, бокāнмāн бэгэдэдэн. ⁴ Еврейл хэгдыгӯлтын, Йсӯстыкй эмэксэл, сот Нуҗанмāн гэлэнилчэтын.

– Тар бээдӯ аяя омй, элэкин бидеҗэн, – гундечёл нуҗартын. ⁵ – Нуҗан мунэ упкатвавун аявувкй, эр нуҗан мундӯ уҗкеровун дйявун* очāн.

⁶ Йсӯс нуҗарнунтын сурулдычэ.

Нуҗан, офицер дйолāн дагамадяракин, офицер Нуҗанмāн арчāптыкй гиркйлвй уҗчэн, тариҗилин гундэтын:

¹ Бёлкихинмй – плескаться.

– Бэгинми минңи, экэл-дэ хивинара. Минңилэ дӱлӱв Сй йдӱс, бй эрӱ бэе бихим. ⁷Тадук бй мӱнми Синтыкй эчӱв эмэрэ – мӱнми эрӱ бэе бихим, гунчӱнӱ. Сй тӱрӱхикӱл-нӱн – тӱли минңи бӱкӱнми авгарадяңан. ⁸Бй оӱлив хӱгдыгӱл нӱн бихи, бй мӱнми нӱн кухӱмнйлдӱ хӱгдыгӱ бихим. Умундӱ гуниңнӱм: «Сурукӱл» – нуңан сурувкй; гӱдӱ: «ӱлӱ эмӱкӱл» – гунӱкив, – нуңан эмӱвкй; бӱкӱнтыкйви гуниңнӱм: «ӱрӱ ӱкал» – тарӱ нуңан ӱвкй.

⁹Йсӱс, бэе гуннӱвӱн дӱлдкӱсӱ, сӱхйчӱ тадук, бододӱри бӱелтыкӱкй этӱхиниксӱ, гунчӱ:

– Сундӱ гундем, эргӱчйн сӱт тӱдӱдерйвӱ Бй Исрӱильдӱ эчӱв бакалдӱра.

¹⁰Йсӱстыкй уңнӱн бӱеңилин, мучӱна эмӱксӱл, бӱкӱн авгаранавӱн ичӱчӱл.

Наиндӱ нӱвун омонгин, буксӱ, арран

¹¹Дагакӱнма биксӱ, Йсӱс Наин гунмурй гӱродтулӱ суручӱ. Нуңанмӱн алагӱвумнйлин тадук сӱ кӱтӱ бӱел бододӱчӱл. ¹²Тар гӱрод йврй уркӱлӱн Нуңан дагамадяракин, гӱродтук умун бучӱ бӱевӱ йӱвдечӱл, тар бӱе умун нӱвун-ахй умукӱмо омонгин бичӱн. Тар ахйнӱн гӱродтук сӱ кӱтӱ бӱел нӱнӱлдӱдечӱтын. ¹³Бӱгин, тар ахйва ичӱксӱ, сӱт мулӱнчӱ.

– ӱкӱл соңоро, – гунчӱ Нуңан.

¹⁴Тадук, дагамаксӱ, бучӱ бӱе хуглӱдерйн нӱливунмӱн эручӱ. Нӱливунмӱ эксӱдерйл бӱел илчӱл. Йсӱс гунчӱ:

– Омонги, синдӱ гундем, илкал!

¹⁵Бучӱ омонги тӱгӱчӱ тадук тӱрӱчилчӱ. Тыкӱн Йсӱс нуңанмӱн ӱниндулӱн мучӱвкӱнчӱ. ¹⁶Упкат бӱел сӱт нӱлӱлчӱл, Сӱвӱкйвӱ кӱнӱлчӱл.

– Хӱгдыкӱкӱн Сӱвӱкй тӱрӱнмӱн ихиврй бӱе* мундулӱ эмӱрӱн, – гундечӱл нуңартын. – Сӱвӱкй мӱнңидӱви тӱгӱдӱви бӱлӱттӱви эмӱчӱ. ¹⁷Иудӱяли-дӱ, Иудӱя дагалйн бихи дӱннӱлдули-дӱ Нуңандули улгӱчӱндевкйл ӱчӱл.

Иоāн-эймнй ханҗунин

¹⁸ Иоāн алагӯвумнйлин нуҗандӯн Йсӯс эва одярийвāн упкатвāн улгучәнчэл. Иоāн, дјор алагӯвумнйльвй эрийксэ,
¹⁹ Бэгинтыкй уҗчән ханҗудāтын:

– Сй-гӯ тар элэ эмәҗэт бихинни, хуҗтувэ-гӯ бӯ алātҗā-
 тывун?

²⁰ Бәел, Йсӯстыкй эмәксэл, гунчэл:

– Иоāн-эймнй мунэ Синтыкй ханҗудāvун уҗнән:

– Сй-гӯ мундулэ эмәҗэт бихинни, хуҗтувэ-гӯ бӯ алātҗā-
 тывун?

²¹ Тар инәҗилдӯ Иоāн алагӯвумнйлин Йсӯс сә кэтэ бу-
 мӯдерйлвэ, авадытыкир бумукилдук айдярийвāн, биргэвэ
 ичәдерйлдук оҗеҗālва јовдерйвән, балйл ичәрил одярийва-
 тын ичәчэтын.

²² Йсӯс Иоāн алагӯвумнйлытын гунчән:

– Сурукәллу тадук Иоāндӯ экунма ичәнэвэр, дәлдына-
 вар упкатвāн улгучәкәллу:

балйл бәел ичәвкйл бәра,

доколәкил бәел гиркукталла,

хуәмчәл бәел хуе ачир бәра,

куйкйл бәел дәлдывкйл бәра,

бучәл ардяра,

дәгордәрил бәел Сәвәкй тӯрәнмән дәлдыдяра. ²³ Нй, нә-
 ләликсә, миндук этән адагара, тар бәе кутучй одяҗāн.

Йсӯс тадук Иоāн-эймнй

²⁴ Иоāн уҗнәлин бәеҗилин суручәлэтын, Йсӯс бәелдӯ
 Иоāндулй улгучәнилчә:

– Сӯ экунма нй-кэт әкйчин бирә дүннәдӯ ичәдәвэр нә-
 нәктәчәхун? Чӯкава эдындук эдынмӯвдерйвэ ичәдәвэр-гӯ?

²⁵ Тыкән эчә бихикин, экунма сӯ ичәдәвэр некәчәхун?
 Аякәкүн тәтычй бәевэ ичәдеҗәвун гунчәчәхун-нӯ? Аякәкүн
 тәтычйл баяхāl бәел хәгдыкӯр гудейкәкур дәлдӯ бидевкйл.

²⁶ Экунма сӯ ичәдәвэр нәнәктәчәхун? Сәвәкй тӯрәнмән

ихиврй бэевэ-гү*? Тыкэн-ты, сү Сэвэкй түрэнмэн ихиврй бэевэ ичэхэхун, сундү гундем, нуңан Сэвэкй түрэнмэн ихиврй бээдук-кэт хэгдытмэр. ²⁷ Нуңандулин Дукувүндү* тыкэн гунчэл: «Эр Би Мэнңйвй тэдэвумнйвй Сй дюлэлйс уңдем, тар Сй дюлэдүс Синдү хоктоёс одяңан». ²⁸ Сундү гундем, упкат балдычал бээдук һй-кэт Иоандук үгйтмэр ачин, тар-дā бичэлин хулукуткүмэ бэе, Сэвэкйвэ тэгэмэр* гуннэ, мёвандулавй йвувчэ, нуңандукин үгүтмэр.

²⁹ Упкат бээл, налогилва тавумнйл-дā*, Йсүс түрэрвэн дөлдүксал, Сэвэкйвэ кэнёдечэтын, тадук Иоан нуңарватын мүдү эйчэн. ³⁰ Фарисейл* тадук итыва алагүмнйл* Сэвэкй нуңардуктын этчэрийвэн эчэл мёвардулавар йврэ, тарит Иоандула мүдү эйвдэвэр эчэл һэнэмүрэ. ³¹ Йсүс улгүчэндерйвй чāскй улгүчэндечэн:

– Эхиткэн бидерйл бээлвэ һйнүн Би урэмкэдем? бйвэ нуңартын урэхэл? ³² Нуңартын тэгэтчэрийл мэмэринүнмэр улгүчэмэтчэрийлвэ куңакарва урэхэл: бү флейтадү сундү сэвдепчүлвэ икэрвэ эвидечэвун, сү-кэ эчэхун хэгэрэ. Бү сундү мэргэпчул икэнмэ икэчэвун, сү-кэ эчэхун соңоро. Сү-дэ тыкэн одярас. ³³ Иоан-эймнй, эмэксэ, дептэ-кэт эңкин, аракйива-кат эңкин умна – сү-кэ гундерэс: «Нуңан дылитвй вёвалчā!» ³⁴ Бэе Омолгин*, эмэксэ, девувкй-кэт, умивкй-кат – сү-кэ гундерэс: «Ичэткэллу, эр бэе дёя ачин, девдемэ, соктөрүвкй-кāt, нуңан налогил тавумнйлин тадук хуңтул эрүл бээл гиркйтын». ³⁵ Сэвэкй дялин-тэдён Нуңан тэдёдерйл хутэлин бинйдүтын ичэвувкй.

*Ахй Йсүсна маннйт аяврйвй
ичэвкэндерэн*

³⁶ Умун фарисей* Йсүсна инэңйлги девгёвэ девулдыдэн дёллавй эрйчэн. Йсүс нуңан дёлан эмэксэ, остолтыкй тэгэчэ. ³⁷ Тар гөродтү умун ахй-бээмэн² бичэн, тарā упкат

¹ Вёвалмй – дялъя ачин омй.

² Бээмэн – эдымэн.

бәел сәңкитын. Ахй, Йсӯс фарисей дјлән эмәрйвән сәксә, тамӯра дёлдук овувчә тыгәдү ая унңучй имӯрәнмә гаксә, талә эмәчән. ³⁸Тадук, Йсӯс халгарин дагадүтын илитчана, соңодөчө. Инамүкталин Йсӯс халгардулән чургидячатын, ахй Нуңан халгарвән, нюканйдяна, ая унңучй имӯрәнди имүдечән. ³⁹Йсӯспа эрйчә фарисей, тарә ичәксә, гунчәчә: «Эр бәе Сәвәкй түрәнмән ихиврй бәе* бимй, Нуңанмән нәлумүхйчй ахй эркудерйвән сәмчә». ⁴⁰Йсӯс-ка нуңандүн гунчә:

– Сймон, Бй синдү эва-ка гундәвй эәтчәм.

– Гукәл, алагүмнй, – гунчә тариңин.

⁴¹– Умун котава бүмнй бәе дјр бәедү коталәчә: умун бәедү тунҗа нямә динарийва* бүчә, гәдү – тунҗадярва.

⁴²Тар бәел котава он-кат эңәт мучүвра бичәтын, тәлй коталәчә бәе дјоридүтын коталватын эдәтын бүрә дөкчән. Тар дјр бәелдук авгүтын-ка котамаңыва сәтмарит аяв-дәңән?

⁴³– Кәтәтмәрвә коталәчә бәе гунчәңнәм, – гунчә Сймон.

– Сй тәдәвә гуниңни, – гунчә Йсӯс. ⁴⁴Тадук ахйткй эә-хиңиксә, Сймондү гунчә:

– Эр ахйва ичәнни? Бй синңй дјләс эмәнәдүв сй миндү халгарвй авдәв мӯе-кәт эчәс бүрә. Нуңан-ка инамүкталдй халгарвав булкуран тадук нјориктәлдйвй буллән. ⁴⁵Сй минә, нюканйна, эчәс бакалдыра. Нуңан-ка элә эмәнәдукив Минңй халгарвав энә этәрә нюканйдяран. ⁴⁶Сй имӯрәнди Бй дылвав эчәс имӯрә, нуңан-ка Минңй халгарвав ая унңучйт, тамӯрат имӯрәнди имӯрән. ⁴⁷Бй синдү гундем: нуңан кәтәрә нәлумүхйвә онан лукивра, нуңан, манңит аявдяна, тарә ичәвкәнән. ⁴⁸Ахакән нәлумүхйвән лукмй, тар ахакәнди аявувкй. Йсӯс ахйткй гунчә:

– Нәлумүхйлвә онас лукивра.

⁴⁹Хадыл ирәмәдел гүмәтчәчәтын: «Нуңан нй-кә биргүн, нәлумүхйлвә-кәт лукчарй?» ⁵⁰Йсӯс-кә ахйткй гунчә:

– Синә тәдәдерйс айран. Аят гиркудякал.

ДЯПКИ ХАН

Йсүсна бодоктодөрйл ахал

¹Тар амардукин, дагаканма биксэ, Сэвэки тэгэмэrvи* иливдяриvан мэтэвденэ, Йсүс, гөродылдули, бикичилдули урунипчү дөлднма улгүчэнденэ, гиркуктадячя. Нуңаннүнин дяндюр алагүвумнилин ²тадук адыкан огөңалдук-та, бумүкилдук-тэ бэгэдэвчэл ахал: Мария-Магдалйна, Йсүс нуңандукин надан огөңава ювчэн, ³Ирод-тэгэмэр хавамнин Хусы ахин Иоана, Сусанна тадук тарилдук-дә хуңтул кэтэ ахал. Нуңартын мөнүйлдивэр баяндивар Йсүстү тадук алагүвумнилдүн бэлэчиңкитын.

Путэдерилй бэли гунмуvkэ

Бурдукна путэмнй

⁴Кэтэ бэел Йсүстыки эдук-тадук умунупчэтын. Нуңан умун гунмуvkэвэ улгүчэнилчэ бичэ: ⁵умун бэе бурдук чэмэлвэн нэптэкэлэ путэдэви эмэчэн. Тар путэдерэкин, чэмэл хадылтын хоктодү тыкчэл, тарилва гиркудлярйл хэкичэл, чипичал-кат, чоңкина, депчэл. ⁶Хадыл чэмэл дөлолдү тыкчэл, тарил, чүкакарва ювуксэл, мү ачиндукин олгочөл. ⁷Хадыл чэмэл супирэл хэргидэлэтын тыкчэл. Супирэл, тыптырат балдыксал, чэмэл чүкакарватын энэл балдыvkана бөкчял. ⁸Хадыл чэмэл, ая дүннэлэ тыкиксэл, нямадук хулэкэлвэ умун чэмэлдук балдыvчял. Тыкэн улгүчэниксэ, Йсүс игдыт гунчэ:

– Сөчйл бимйл, сөрдүлавар силдыкаллу!

Дэгл бурдук бокотолвөн чоңкидяра

*Йсүс Экундулй эр гунмувкэдү
улгучэндерэн*

⁹ Алагүвумнйлин Нуңандукин ханңуҷал:

– Экунма эр гунмувкэ гундерэн?

¹⁰ Нуңан гунчэ:

– Сундү Сэвэки тэгэмэrvй* упкат бээлдук дяючадярйви нйчэн, хадьлдү-ка бээлдү бй гунмувкэт улгучэним. Нуңартын ичэтчэнэл – эвкйл ичэрэ, дөлчатчанал – дөлавар эвкйл йврэ, эвкйл тыллэ. ¹¹ Эр гунмувкэ тыкэн гундерэн: чэмэ – тар Сэвэки түрэннин. ¹² Хоктодү тыкчэл чэмэл – тар түрэнмэ дөлчатчарйл бээл, амаргүт-ка, нуңардулаатын харги эмэмй, Сэвэки түрэнмэн, нуңартын мёвардуктын дёромоно, гавки, нуңартын эдэтын тэдёллэ, эдэтын аивра. ¹³ Дёлочй дүннэдү тыкчэл чэмэл – тар дөлдывавар түрэнмэ, урунденэл, тэдэvkйл бээл, тар-дā бичэлйн, нйңтэе ачир биксэл, харги нуңарватын уркүллакин, энэл тэрэрэ, эливкйл тэдэрэ. ¹⁴ Супирэл хэргидэлэтын тыкчэл чэмэл – тар бээл, Сэвэки түрэнмэн дөлчатчанал-дā мәннйитвэр бинйитвэр бидерйл. Нуңартын тэдёрйтын кихалгадү, баяндү тырэувкй. Таргачйр бээл диктэңнй эхивэ ириврэ супирэгвэ уречэл. ¹⁵ Ая дүннэлэ тыкчэл чэмэл – тар бээл дөлдывавар түрэнмэ аяма, дуомэ мёвандүвар, одёдёнол, дявүчавкйл. Тарил Экундү-дā тэрэvkйл, диктэлвэ балдывчā диктэмкурэвэ уречэл, – гунчэ Йсүс.

Нэрийвундулй¹ гунмувкэ

¹⁶ Нй-кэт, нэрийвунмэ нуликсā, йкэчэнди этэн тарā кумтэрэ, бё-кат хэргидэдүн этэн иливра. Эчэ, нэридерй тогово угйлэ иливувкйл, йдерйл бээл нэрийнмэ ичэдэтын! ¹⁷ Дяючавдяри савуляңан, дахивчадярй ичэвулдеңэн. Упкат тулискй юдеңэн. ¹⁸ Мэrvэр аямат сāmкәкаллу, он дөлчатчарйвар. Бихичй бээлдү, хавнал, бүдеңэтын, Экуна-кат ачин бээлдук, ахакан-дā бихивэн, тйтэдеңэтын.

¹ Нэрийвун – светильник.

Ҳй Йсүс дялин?

¹⁹ Умнĕкĕн Нуҗандулāн энинин нĕкнйлнүнин эмĕчĕл, бĕел кĕтĕдуктын Нуҗантыкйин эчĕл ън-кат дагамара.

²⁰ Тарā Йсүстү мĕтĕвчĕл:

– Энинни тадук нĕкнйлли тулйĕ илитчара, Синэ ичĕ-дĕвĕр эĕтчĕрĕ.

²¹ Нуҗан-ка гунчĕ нуҗардүтын:

– Бй энинмй тадук нĕкнйлвй – Сĕвĕкй түрĕнмĕн дĕл-чатчарйл тадук тар түрĕнмĕ дялудварйл илĕл.

Йсүс эдынмĕ этĕвкĕнĕн

²² Умнĕ Йсүс алагүвумнйлнүнмй дявдү тĕгĕчĕ тадук ну-җартыкйтын гунчĕ:

– Кĕ, амутпа баргйскй хĕдĕгĕт.

Нуҗартын баргйскй эĕхинчĕл. ²³ Эĕндерĕктын, Йсүс āхинчā. Умнĕкĕмĕ амуттү сĕ энĕхй эдын эдынилчĕ, дявду-лāтын мў бĕлкихинчā¹, нуҗартын чĕпĕлтĕк ъчāл. ²⁴ Алагү-вумнйлин, Йсүстыкй дагамаксāл, Нуҗанмāн сĕрувчĕтын.

– Таткāмнй, Таткāмнй, чĕпĕдерĕв! – гунчĕл нуҗартын. Нуҗан, мĕликсā, эдынмĕ-дĕ, үгĕлвĕ-дĕ бĕрĕвкĕнчĕ. Эдын, үгĕл-дĕ āчир ъчāл, чĕрулй ъчāн.

²⁵ – Йдү-кĕ сү тĕдĕрйхун? – гунчĕ Йсүс алагүвумнйлты-кйвй. Ҳĕлĕлчĕл алагүвумнйлин, сĕхйдянал, гумĕтчĕчĕл:

– Ҳй-кĕ биргүн Нуҗан, эдындү-дĕ, мўдү-дĕ ипкĕрĕкин, Нуҗанмāн дĕлдывкйл?

Йсүс огĕнāчй бĕелвĕ бĕгĕдĕдерĕн

²⁶ Нуҗартын Галилĕя баргидāдүн бихи Герасĕнил дүннĕ-лĕтын āкчāтын. ²⁷ Йсүс дявдук йĕчĕлĕн, умун горово дĕдү-вй огĕнāчй бĕе гĕродтук Нуҗанмāн арчадāвй эмĕчĕ. Тар бĕе дялāкин ънан горо ъчā, бучĕл бĕелвĕ нĕвунмĕ дĕютадя-на, бидевкй бичĕ. ²⁸ Йсүспа ичĕксĕ, тĕпкĕнĕĕ Нуҗан хал-гардулāн тыкчĕ-дĕ игдйт тĕпкĕлчĕ:

¹ Бĕлкихинмй – плескаться.

Додүви огёңачй бэе

– Йсүс, Ыгүтмэр Сэвэки Омолгин, Сй минэ он одавй некэденни? Сот Синдук гэлэдем, экэл минэ биргэвэ ичэвкэнэ! ²⁹ Йсүс огёңадү тар бээдук юдэн ипкэчэ. Огёңа тар бээвэ кэтэрэ муңадячя бичэ, бэе ңалалван, халгарван сэлэмэ куиргит¹ хэркэксэл, этэечивкйл бичэл-дэ, нуңан-ка тар сэлэмэ куиргивэтын пэхйлийкин, огёңа-ка нуңанман бэе эйчин бирэ дүннэлэ ңэнэвкэниңкин.

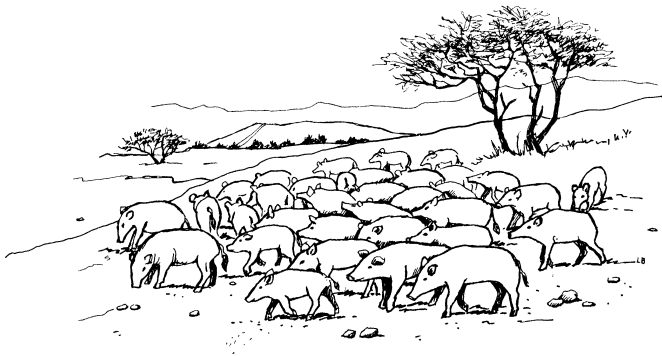
³⁰ – Гэрбис ңй? – нуңандукин Йсүс ханңучя.

– Кэтэкүн, – гунчэ тариңин, нуңан долан кэтэ огёңал йнэдуктын тыкэн гунчэ бичэ бэе. ³¹ Огёңал Йсүстук нуңарватын урэдук хэргискй эдэн уңрэ гэлэнилчэл². ³² Тадү кэтэ сунюрир³ бичэл, тарил урэ оёдүн оңкодөчөл. Огёңал

¹ Куирги – цепь.

² Гэлэнемй – упрашивать.

³ Сунюр – свинья.

Сунюрир сэхинтын

Йсүстук сунюрир дōлāтын йдēвэр гэлэнчēл. Нуңан тадū дēкчāн. ³³ Бэедук йоксēл, огēңāl сунюрир дōлāтын йчēтын, сунюрир-кэ урэ оёдукин хэргискй амуттулā хэтэкэсчēл тадук чэпэчēл. ³⁴ Этэчимнйл, тарā ичэксēл, гōродтулā туксачāl, гōродтū-дā, гōрод дагалдулйн бихил бикйчилдū-дā ичэнэвэр улгучэнчēл. ³⁵ Бэел тадū экун онавāн ичэнэчēл. Йсүстүлā эмэксēл, бэе дōдукин огēңā йнэн бэевэ ичэчēтын. Тар тэтйвй тэтыксē, дяличй бксā, Йсүс халгарин дагадūтын тэгэтчэчэн. Бэел тадук нјлэлчēл. ³⁶ Бэе бэгэдэвнэвэн ичэчēл бэел, тар бн бнавāн улгучэнчēл. ³⁷ Городтū Герасендū тадук хуңтул бикйчилдū упкат бидерйл бэел, сōт нјлэликсēл, Йсүспа дүннэдуктын сурудэн гэлэнилчēл. Нуңан, дявдū тэгэксē, амаскй дяврахйнчā. ³⁸ Дōдукин огēңālва йвнэн бэеңин Нуңаннūнин сурулдбйдэвй эētчэн. ³⁹ Йсүс-ка нуңанмāн уңчē, гуниксē:

– Сй дōлāvй мучūкал, тадū синдū Сэвэкй ēва онавāн улгучэкэл. Тариңин, суруксē, гōродтū бидерйл бээлдū упкаттūтын Йсүс нуңандūн ēва онавāн улгучэниктэдечē.

Бумүдерй ахй тадук Иайр хунāдин бэгэдэврэ

⁴⁰ Йсүс амаскй мучūчālāн, Нуңанмāн арчāптыкй сō кэтэ бэел эмэчēтын. Нуңанмāн упкат бэел алātчачāтын. ⁴¹ Тадū умун бэе Иайр гэрбйчй эмэчē – нуңан еврейл уңкерōвун

дюдүтын* хэгдыгүтын бичэн. Тар бэе, Йсӯс халгардулāн тыкиксэ, дюлāвй сōт эрилчэн. ⁴²Нуңан умукэмэ хунātкāнин, дян дюрвй дялүвдяри, бумүденэ, бултэк оча. Йсӯс нуңаннүнин сурулдбчэ, Нуңанмāн мурэли кэтэ бэл бододөчөтын. ⁴³Умун ахй сәксэн энилнэн дяндиюр анңани оча бичэ. Нуңан идэгэлвй упкатвāн бэгэдэмнилдү бүчэ-дэ, тар-дā бичэлин һй-кэт нуңанмāн эчэ бэгэдэрэ. ⁴⁴Тар ахй, Йсӯс амаргидālāн дагамасā, Нуңан куңгун хүливэн һалатвй эркулчэ, тармалдү сәксэн эендемай этэчэ.

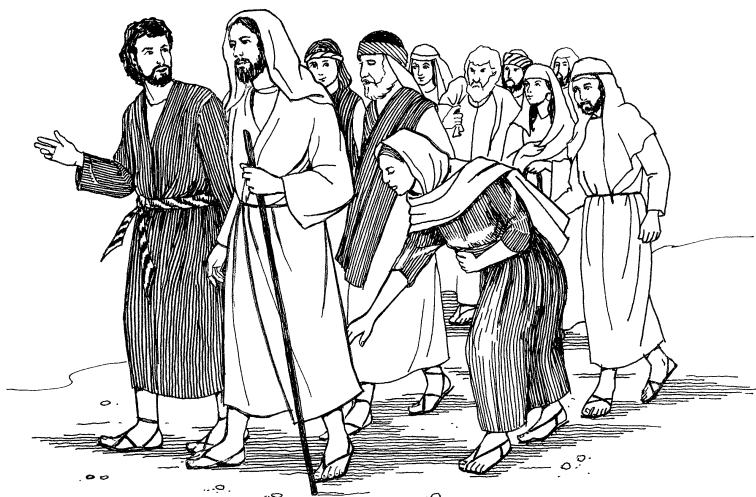
⁴⁵ – Һй Минэ эркурэн? – ханнүчā Йсӯс.

Упкат һй-кэт эчэ эркурэ гундечэл. Тадү Бөтур гунчэ:

– Таткāmнй, бэл Синэ мурэли камнидяра.

⁴⁶ – Эчэ, Минэ һй-глэ эркурэн, – гунчэ Йсӯс. – Бй Миндук эңэхив юнэвэн мэдэм.

⁴⁷Тадү ахй, энэ сāvра бэгэдэвдэвй эётнэн эхивэн дөкта сākсā, һэлэлнэдуквй, силгинденэ, юксэ, Йсӯс дюлэлэн тыкиксэ, бэл упкат дөлчатчарактын, эдā эркунэвй тадук тармалдү ая онавй улгучәнчэ.

Йсӯсна һалатнй хэркудерй ахй

⁴⁸ – Хутэ, тэдёрйс синэ айран. Сурукэл, аят бидекэл, – гунчэ нуңандүн Йсүс. ⁴⁹ Гундерйвй эделйн этэрэ, Иайр дйодукин, еврейл уңкеробун дйотын хэгдыгү бэедукин, умун бэе эмэксэ, нуңандүн мэтэвчэн:

– Хунадис ачин оран, Алагүмнйва экэл дйолāvй эрйрэ.

⁵⁰ Йсүс-ка, тар гуннэвэн дöldыксā, Иайртыкй гунчэ:

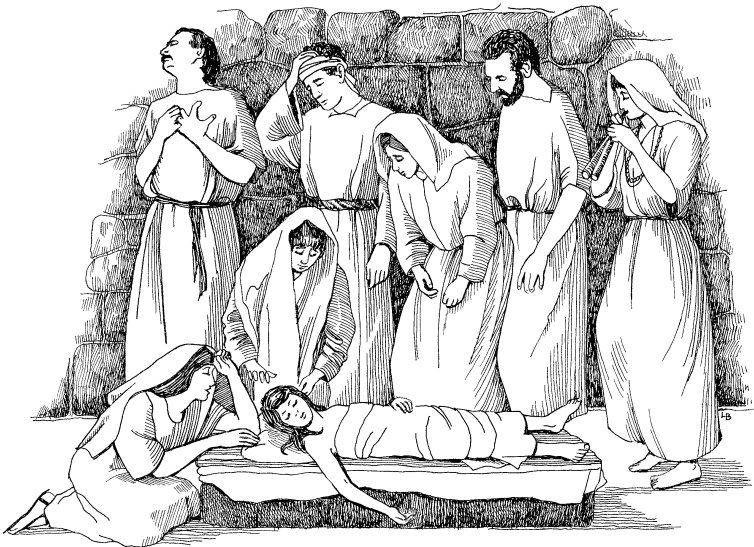
– Экэл нёлэрэ, тэдэдекэл-нйон, тэли хунадис аив-
дянāн.

⁵¹ Йсүс, дйолā йденэ, Ботурва, Иоанма, Якиппа тадук хунаткāн амтйлвāн-нйон дйолā йврэн, хунтулвэ нйивэ-кэт эчэ йврэ. ⁵² Дйодү хунаткāн ачин онадукин упкат, тыңэрдулй-вэр иктүденэл, соңодөчөтын. Йсүс-кэ гунчэ:

– Экэллу соңоро. Нуңан эчэ будэ, адыран!

⁵³ Нуңартын, энэл тэдэрэ, хунаткāн бунэвэн сāдянал, Нуңанмāн иневунтэчөтын. ⁵⁴ Нуңан-ка, хунаткāн нāлавāн дйаваксā, игдыт гунчэ:

– Хунаткāн, илкал!

Иайр бучэ хунāдин

⁵⁵ Нуңан тармалдӯ арчā, илчā. Йсӯс хунātкāнма улйдēтын гунчē. ⁵⁶ Хунātкāн амтйлин сōт сōхйчāтын¹. Йсӯс-ка эдӯ ēкун онавāн нйдӯ-кэт эдēтын улгучēнэ гунчēн.

ЕГЙ ХАН

*Йсӯс дйндјор алагӯвумнйлин алагӯдяра,
бэгэдēдерэ-дē*

¹ Йсӯс, дйндјор сйнмавчā алагӯвумнйлвй эрйксē, нуңар-дӯтын упкат огēңāлва ахарй тадук бумӯкилвэ бэгэдēдерй эңэхйвэ бӯчēн. ² Нуңан алагӯвумнйлвй Сэвэкй Тэгэмёрду-лйн* мэтэвдēтын тадук бумӯдерйл бēелвэ бэгэдēдēтын уңчēн.

³ – Хоктодӯвар ēкуна-кат экэллу гара: тьевӯнэ-кэт, хутаkāна-кат, колобоē-кот, мēңунэ-кэт, дюптй тэтйе-кэт, – гунчē Нуңан. ⁴ – Эма дјолā сунэвэ эрйдеңēтын, тадӯ сурухйндэлэвэр бидекэллу. ⁵ Сунэ бēел эхиктын йврэ, гōродтук юденэл, халгардӯхун намарачā тукалāва нуңар-тыкйтын гивкэллу. Таргачйн сāmалкй энэдӯтын йврэ бидеңēн. ⁶ Алагӯвумнйлин, суруксэл, бикйчилдулй хэрэкэлтē нэнэчэл, Сэвэкй алагӯрй тӯрēнмēн улгучēнденэл, мэтэвде-нэл, йлē-дē эмэмйл бēелвэ, бэгэдēденэл.

Ирод Йсӯстулй дōлдыран

⁷ Тар улгучēндерйвэтын тэгэмёр Ирод дōлдычā, нй тар биргӯн, мйкэтчэнэ², гунчэчē: хādыл илэл Иоāн, ариксā, илчā гунивкйл бичэл, ⁸ хādыл – Илья дӯннэлē мучӯчā, хādыл-ка – ēкудй-гла учэлэпты Сэвэкй тӯрēнмēн ихиврй бэе ариксā, эмэчē гунивкйл бичэл. ⁹ Ирод бимй гунивкй биччē:

– Иоāн дылвāн бй чикучāv. Тēлй нй-кэ биргӯн тар улгучēндерйңитын бэе?

Нуңан Йсӯспа ичэдēвй эēчивкй биччēн.

¹ Сōхймй – дйвэчēmй

² Мйкэтмй – смӯтиться, растеряться (при неожиданности).

Йсүс тунҗа тыхинча бэевэ улйрэн

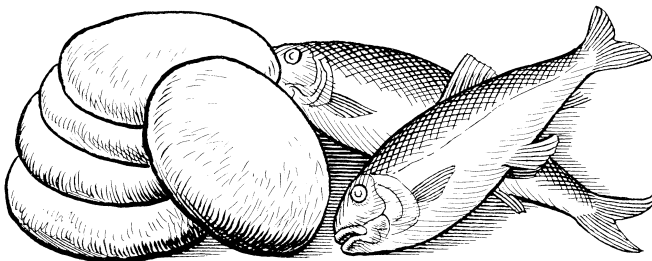
¹⁰ Уңивчэл алагүвумнйл, мучүксал, эва онавар Йсүстү упкатван улгучэнчэтын. Йсүс алагүвумнйлнүнмй-нйон бидэвй Випсайда гунмурй гөрод дагалан, нуңарватын бодовно, суручэ. ¹¹ Бэел, тарā саксал, Нуңанман нян бодочол. Йсүс нуңарватын аят мэндучэ, нуңардүтын Сэвэкй Тэгэмэрдүлйн* улгучэндечэ, бумүкичй бэелвэ бэгэдэдечэ. ¹² Инэңй манавдяракин, дяндюр алагүвумнйлин, Йсүстыкй дагамаксал, гунчэл:

– Бэелвэ дагадү бихил бикйчилдулэ, урйкйчилдулэ аннадатын, девгэевэр бакадатын уңкэл. Эдү нй-кэт ачин.

¹³ – Нуңарватын сү улйкэллу, – гунчэ нуңардүтын Йсүс.

– Мундү экун-кат ачин, тунҗа колобо, дюр олло-нйон бихи, – гунчэл нуңартын. – Эр бээлдү девгэетын бү мэрвун-нү гаңатывун? ¹⁴ Ахалва, куңакәрва эмй таңна, бэгдэл тунҗа тыхинчадын бичэтын.

– Тунҗадяталди бэелвэ хэрэкэлтэт тэгэвкэллу, – гунчэ Йсүс. ¹⁵ Алагүвумнйл гуннэгэчйнин очатын тадук упкат бээлвэ тэгэвчэтын. ¹⁶ Йсүс, тунҗа коллоболво, дюр оллово гакса, няңняткй ичэтчэнэ, Сэвэкйвэ талй кэнэчэн тадук коллоболво, оллолво этыгэксэ, бээлдү бүтыдэтын алагүвумнйлдүвй бүчэ. ¹⁷ Упкат бээл айвдалавар девчэл, тар-дә бичэлын тар оёлын дяндюр икэвэевэ дялум девгэ сулапчә бичэн.

Тунҗа коллобол, дюр оллол

Ботур Йсӯстӯ гундерэн: «Сй – Киристос».

Йсӯс бууэтнй мэтэвдерэн

¹⁸ Умнэ, Йсӯс эмукин уңкеродерэкин, Нуңандулāн ала-гүвумнйлин эмэчэл. Йсӯс нуңардуктын ханңучā:

– Бэел Минэ нй гунивкйл?

¹⁹ – Хадыл илэл Синэ Иоāн-эймнй гунивкйл, хадыл – Илья гунивкйл, хадыл-ка учэлэпты Сэвэкй түрэнмэн ихиврй бэе*, ариксā, эмэчэ, гунивкйл, – мэтэвчэл алагүвумнйлин.

²⁰ – Сү-кэ нй Бй бихим гунчэңнэрэс? – гуннэ, ханңучā Нуңан.

– Сй – Сэвэкй уңнэн Киристос* бихинни, – гунчэ Ботур.

²¹ Йсӯс-ка, нуңардүтын нйдү-кэт эдэтын тар гуннэвэн улгучэнэ, гунчэ:

²² – Бэе Омолгин* кэтэ биргэвэ ичэдеңэн, Нуңанман сагдыгүл, хэгдыгүмэл хирурил¹ тадук итыва алагүмнйл* эрэсчэңэтын, тадук Нуңанман вадяңатын, тар-дā бичэлийн Нуңан или инэңйдү, ариксā, илдяңан.

Йсӯсна бододовй экунма овувкā

²³ Тар амардукин Йсӯс упкаттүтын гунчэн:

– Минэ бодоксодөри бэе, мэнмй упкатвй омҗоңотын, инэңйтыкин мэннйвй тэлэвунмй² инйктэңэтын – тэ-лй-нйон Минэ бододөңон. ²⁴ Мэннйвй бинйвй дыхүтчэри бэе, тариңнй сэмнйдеңэн, Бй дярив бинйвй бүчэ бэе, мэннйвй бинйвй айдяңан. ²⁵ Эқун аян бидеңэн бээдү, бу-гава упкатвāн гаксā, мэнин будэкин-нү, мэндүвй эрүвэ бракин-нү? ²⁶ Нй Минэвэ, Минңй түрэрвэв-дэ халдытчаран, таргачйн бэевэ Бй – Бэе Омолгин* Сэвэкй нэриңдин,

¹ Хэгдыгүмэ хирурил – первосвященники.

² Тэлэвун – крест. Киристос алагүвумнйн одāvй ээтчэри бэе биргэдук-кэт, бунйдук-кэт эңэтын нэларэ.

Аминмй Һэрийндин, Сэвэки тэдэвумнилин Һэрийндитын, гарпавдяна, эмэмй, нуңарватын нян халдытчаңав. ²⁷ Сундү тэдэвэ гундем, эдү илитчарылдук хадбыллун эделивэр будэ, Сэвэки тэгэмэrvән* ичэдеңэтын.

*Илан алагүвумнил
Йсүс Һэрийвән ичэрэ*

²⁸ Тар гуннэдукин дяпкун инэңй йлтэнчэн. Йсүс, Бөтурва, Иоанма, Якиппа бодовукса, урэлэ уңкерөдэвй туктычэн. ²⁹ Тар уңкерөдерэкин, дэрэн хуңтуврэн, тэтын-кэ, багдаргакса, гилбэнэлчэ. ³⁰ Умнэт дюр бэел улгучэмэчилчэл. Тарил Моисей Ильянүн бичэтын. ³¹ Нуңартын няңня Һэрийдүн гилбэнэдечэтын. Нуңартын Йсүс эр бугадук Һэнэдерйлин гунмэтчэчэтын. Тар Иерусалимдү өвдяңан. ³² Бөтур гиркйлнүнмй ахинчатын, адячал, меликсал, нуңартын Йсүс няңня Һэрийдүн гилбэнэдерйвән тадук Нуңаннүнин даран дюр илитчарйл бэелвэ ичэчэтын. ³³ Дюр бэел Нуңандукин сурудэвэр некэдерэктын, Бөтур Йсүстыкй гунчэ:

*Йсүс дэрэн хуңтуврэн, тэтын-кэ гилбэнэллэн.
Моисей, тадук Илья*

– Таткāmнй, эдū мундū сō аякākун! Эдū мит илан үтэкэнэ¹ иливгāt: умунмэ – Синдū, гёва – Моисейдū, илива – Ильдū.

Бōтур Эва гундерйвй эвкй сāра бичэ. ³⁴ Нуңан эделин тӯрэтмй этэрэ, туксу, йдук-кэ эмэксэ, нуңарватын ханянди-вй куптучэ. Алагүвумнйил, туксут куптувуксэл, нјэлэлчэл. ³⁵ Туксудук-кэ тӯрэн дōлдывчā, тыкэн гундерй: «Эр Минңй Омолгив, Бй сйнманав. Нуңанмāн дōлчаткаллу!»

³⁶ Тӯрэн симӯргачālāн, Йсӯс нян эмукин очā. Алагүвум-нйлин тарā даячāl, тадū ичэнэвэр нјидū-кэт тэли эчэтын улгучэнэ.

Йсӯс омолоидук огёңāва йвдерэн

³⁷ Тымйнин, урэдук эвдерэктын, Йсӯспа сō кэтэ бәел бакалдычāl. ³⁸ Тар бәелдук умунтын умнэт тәпкэлчэ:

– Алагүмнй, Синдук сōт гэлэндем, минңй омологивав ичәткэл! Нуңан миндū эмүккэкэн! ³⁹ Нуңандулāн огёңā йвкй: нуңан умнэт тәпкэливкй, огёңā-ка, нуңанмāн ты-кивкэниксэ, сумулвэн тāнйвчана, хәмурдүн тәпүксэвэ йвнэ, курбуливкэнивкй. Нуңандукин энэмэ хуэнэ, эрэгэр муңнāдявкй. ⁴⁰ Бй алагүвумнйлдукис огёңāва йвдэтын гәлэчэв-дэ, нуңартын эчэтын он-кāt йврэ.

⁴¹ – О, дё! Эрүл, эхил тәдәрэ бәекэкүр! Ахүнма Бй сун-нүн биңэтыв? Ахүнма Бй сундук тәрәңэтыв? Омолгивй элэ эмүвкэл!

⁴² Омолгичāн дагамадяракин, огёңā нуңанмāн дүннэлэ тыкивкэнчэ, тāнйвкāнилчā. Йсӯс-кэ огёңā дōяривāн этәв-кэнчэн, омологичāнма бэгэдэчэ-дэ аминдүн дявавкāнчā.

⁴³ Упкат Сэвәкй хэгдыткүмэ эңэхидүн сōхидячатын.

Йсӯс буңэттй нян-дāt гундерэн

Йсӯс бōнадукин упкат сōхидярактын, Нуңан алагүвум-нйлтыкйвй гунчэ:

¹ Үтэкэн – жилище.

⁴⁴ – Аят дōлчаткаллу, дялдүвар дявакаллу бй эхиткэн сундү гуннэвэв: Бэе Омолгиван* бэел нјалалдүтын дявакандяңатын. ⁴⁵ Нуңартын-ка тар түрэрди экунма гундеривэн эчэл тыллэ: тар нуңардуктын дявчā бичэн, ханнүдāвар-ка Нуңандукин эва гуннэвэн нјэлэчэтын.

Нй хэгдыткүмэ?

⁴⁶ Алагүвумнйл мэр мэрнүнмэр нй хэгдытмэр биңэвтэн мүссэмэчилчэл. ⁴⁷ Йсүс, экунма дōдүвар гунчедеривэтын сачадяна, куңаканма гакса, мэннүнми даран иливукса, ⁴⁸ нуңардүтын гунчэ:

– Эр куңаканма Бй дярив гадярй, тар Минэ гадяңан, Минэ-кэ гадярй, Минэ уңчэвэ нян гадяңан. Сундук хулу-күтмэр, тар упкаттуксун хэгдытмэр.

⁴⁹ Тадү Иоан Йсүстыкй гунчэ:

– Таткāmнй, бү Синнй гэрбидис огөңалва ювувкйвэ умун бэевэ ичэчэвун, нуңан мүннүн эхидукин умүндү гир-куктара, эдэн тарā ора гунчэвун.

⁵⁰ – Экэллу тыкэн ора, сү өрйвахун үскй¹ эхи ора, тар суннүн, – гунчэ нуңандүн Йсүс.

*Самариячөр Йсүсна
бикйттулэвэр эчэл йврэ*

⁵¹ Йсүс няңнялā туктывуврйн инэңйн дагамадярйдукин, Нуңан Иерусалймдулā нэнэхинчэ. ⁵² Нуңан мэнңйлвй бэе-ңилвй дюлэдүвй уңчэн. Тарил Нуңан эмэрйлэн упкатван итыгадāвар Самариядү бихи бикйттулэ эмэчэтын. ⁵³ Тадү-ка Йсүс Иерусалймдулā сурудеривэн саксал, Нуңанман эчэл йврэ². ⁵⁴ Нуңан алагүвумнйлин Якип Иоаннүн, тарā ичэксэл, гунчэл:

– Бэгин, того, няңнядук тыкиксэ, нуңарватын вадан гундэвун ээчинни? ⁵⁵ Йсүс-кэ, нуңартыкйтын этэхиниксэ,

¹ Үскй – дэптыкй.

² Самариячөр еврөилнүн бүлэсэгил бичэтын.

халдявканиксā, эдэтын тарā бра гунчэ. ⁵⁶Тэлий нуңартын хуңту бикйиттулэ суручэтын.

Ңй Йсӯсна бодоңотын

⁵⁷Тар сурудерэктын, хоктодўтын бакалдычā бэе Йсӯсты-кй гунчэ:

– Сй йлэ-кэт сурурэкис, бй окин-да бодоктодөдөңөв.

⁵⁸– Сулакйл авдўчыл, дэҗйл умукичыл, Бэе Омолгин-ка* дылвй дэрумкйхиндэн йдў-кэт нэрийн ачин, – гунчэ нуңандўн Йсӯс.

⁵⁹Гөдў-ка бөедў Йсӯс гунчэ:

– Минэ бодокол.

– Бэгинмй, минэ, нонон дйолāвй мучўксā, аминмй имāдāв тйкэл, – гунчэ тариңин.

⁶⁰– Бучэл бөел мэртын бучэңилвэр имактын, сй-кэ сурукэл, Сэвэкй Тэгэмэр* оңātвāн мэтэвдекэл, – гунчэ Йсӯс.

⁶¹Хуңту бэе Нуңандўн гунчэ:

– Бэгинмй, бй синэ бододөңөв. Нонон-ко бй дйөгāрвй ичэнэктэ, сурурйвй гундэв минэ тйкэл.

⁶²Йсӯс нуңандўн гунчэн:

– Хавāва оликсā, этэхиндерй бэе Сэвэкй Тэгэмэрдўн эхин дөкта.

ДЯҒИ ХАН

Йсӯс надандяр дйор алагўвумнйлвй уудерэн

¹Тар амардукин Бэгин надандяр дйор алагўвумнйлавй сйнмачā тадук дйотэлди дйолэдўвй эмэңэт гйородылдулā, бикйичилдулэ уңтычэ. ²Нуңардўтын гунчэ:

– Кэтэ бурдук чэмэн балдычā, тарā хоңнидиярйл хавамнйл-ка ахакār. Хоңнивун бэгиндук хавамнйлā уңдэн гукэллу. ³Сурукэллу! Бй сунэ бйруткарҗачйрва иргичйл сэхиндулэтын уңдем. ⁴Хоктодўвар хутакачāна-дā, пōтая-дā,

унтая-дā экэллу гара, хоктодүвар ңивэ-дэ мēндудэвэр экэллу йлла. ⁵ Ңй-вэл дјолāн эмэксэл, нонон гукэллу: «Эр дјодү аялдјн-нјон бигин!» ⁶ Тар дјодү бидерй сү аявахун дёкри бихикин, сү аяхун тар дјодү эмэнмудеңэн, эхи дёкра бихикин – мēндулэхун мучүдяңан. ⁷ Тар дјодү эмэнмукэллу, экунма нуңартын туюдерэ девкэллу, умкаллу, хавамнй хавāливй таманма гаңатын. Дјодук дјолā экэллу гиркуктара. ⁸ Эма-вал гјродтулā эмэрэксун, сунэ аят бакалдбырактын, экунма бүнэвэтын упкатвāн девдекэллу, ⁹ бумүдерйл бэелвэ бэгэдэдекэллу, нуңардүтын гундекэллу: «Сэвэкй Тэгэмэрин* дагадү!» ¹⁰ Эма-вал гјродтулā эмэчэлэхун, сунэ эхиктын аят арчара, гјрод хоктолдулйн гиркуктакаллу, тыкэн гунденэл: ¹¹ «Бү халгардулāvун эр гјродтү намарачā тукалāва гивуксэл, сундү мёрдүхун эмэндерэв!» Тар-дā бичэлийн сакаллу: «Сэвэкй Тэгэмэрин дагадү!» ¹² Сундү гундем, Сэвэкй тыкүллийн инэңидү эр гјродтү Содомдук-кат* ургэтмэр бидеңэн. ¹³ Биргэ синдү, Корасин! Биргэ синдү, Випсайда! Сундү ичэвувчэл сөхил Тирдү-гү, Сидондү-гү ичэвувчэл бихиктын, тарил бэеңилтын үрьё Сэвэкйдү буруичй бихивэр гунимчэл, хуңтут бинйт билимчэл. ¹⁴ Тарит Тирдү, Сидондү-дā Уңкилдывун инэңйн¹ бракин сундук зимкүтмэр бидеңэн!

¹⁵ Сй-кэ, Капернāум, синэ няңнямāктүлā угирдеңэтын гунчэденни-гү? Эчэ, дүннэ дōмалāн синэ тыкивдеңэтын!

¹⁶ Сунэ дōлчатчарйл Минэ нян дōлчатчара, Сунэ эрэсчэрил Минэ нян эрэсчэрэ, Минэ эрэсчэрил-кэ Минэ уңчэвэ нян эрэсчэрэ.

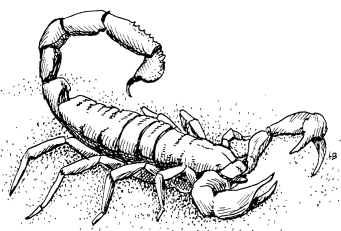
Алагүвумнйл тадук Йсүс урунтын

¹⁷ Надандяр дјор алагүвумнйлин мучүчāтын, урунденэл, Йсүстү мэтэвчэтын:

– Бэгин, бү Синңй гэрбидис огёңалва-дā давдычāvун.

¹ Уңкилдывун инэңйн – день Суда. Тар инэңидү Сэвэкй бэетыкйн аявāн-эрүвэн ичэңэтын.

18 – Бй ичэчэв: хārги няңнядук хәркигачын тькчән, – гунчэ нуңардұтын Йсүс. 19 – Сāкаллу, Бй сундұ кулйрва-кат, скорпионилва-кат дьхұтчэрй эңэхивэ бұчэв, булэсэгвэ давдыри эңэхивэ нян бұчэв, тарит сундұ экун-кат эрұ этэн бра. 20 Тар-дā бичэлин, тар огёнал, сунэ долдына, юридуктын экэллу урунэ, сұ гэрбиллун няңнядұ дукувнадуктын урункэллу!

Скорпион

21 Тармалдұ Сэвэки Эрйнин Йсүсва урунди дялувчā, Нуңан гунчэ:

– Амй, няңня-дā, дүннэ-дэ Бэгинин! Бй Синэвэ кәнэдем: дяличйл бээлдук тарā дяяналйс, куңākардұ-ка нй-нэлыс. Тэдэ, Амй, тар аява Сй эёттыс! 22 Минңй Аминмй Миндұ упкатва бұрэн. Омолгивй аминин-нйон сāран, Аминма-ка омолгин-нйон сāран тадук гйл илэл, нйдұ омолги Аминмй нйдеңэн.

23 Тадук алагұвумнийлыкйви этэхиниксэ, нуңартыкй-тын-нйон Йсүс гунчэ:

– Сұ ичэрийвэхун ичэрил эхал, тарил кутучйл. 24 Сундұ гундем, кэтэ Сэвэки тўрэнмэн ихиврил бээл-дэ*, тэгэмэрил-дэ сұ ичэрийвэхун ичэдэвэр эётчэтын-дэ, тар-дā бичэлин эчэтын ичэрэ, сұ долдырйвахун долдыдāвар эётчэтын-дэ, тар-дā бичэлин эчэтын долдыра.

Ая мёвачй самāриячёрдули гунмувкэ

25 Умун итыва алагұмни* бичэ, нуңан Йсүспа сāmкадавй илчā, тадук гунчэ:

– Алагұмни! Экуна оксā, бй энэ будэ бидедеңэв.

26 Нуңан-ка бээдұ гунчэ:

– Итыдұ* экун дукувчā? Тарā он таңиңнанни? – Йсүс ханңучā.

²⁷ Итыва алагӯмнй мэтэвчэн:

– Сэвэкивэ-Бэгинмй мёвандивй, дётвй, эриксэтвй, упкат эңэхйтвй, иргэтвй сёт аявкал, тадук дага бэеңҗй мёнҗэчйнмй аявкал.

²⁸ Йсӯс нуҗандӯн гунчэ:

– Тэдёмэт сй гунденни. Тыкэн омй, сй энэ будэ биде-деҗэс.

²⁹ Итыва алагӯмнй, дэрэвй эмнэк тыкиврэ, Йсӯстук ханҗучән:

– Ҳй-кэ минҗй дагаңив?

³⁰ Йсӯс тадӯ умун гунмувкэвэ гунчэ:

– Умун бэе Иерусалймдук Иерихон гунмурй гөродтулā нэнэдечэн. Тар нэнэдерэкин, чаңйтыл¹ нуҗанман дявачāl, тэтылвэн лукчāl, дуктэчэл, аран эксэл вāра, суручэл.

³¹ Амаргӯт тар-ты хоктолй умун хирурй*, нэнэденэ, буглэдерй бэевэ ичэксэ, агылна, йлтэнчэн. ³² Умун левйт* талй нэнэденэ, тыкэн-ты очā: буглэдерйвэ, ичэксэ, нян йлтэнчэ. ³³ Умун Самāриячән* тар хоктолй нэнэденэ, хуглэдерй бэевэ ичэксэ, нуҗанман мулāнчā. ³⁴ Дагамаксā, хуелвэн аракйт тэхйксэ, имүрэнди имүчэ, оноктот хэркэчэ, ини-вугдэндӯ угивуксā, аңҗакйт дюлā эмүвчэ. Тадӯ, нуҗанман долбонйва ичэтчэнэ, аңҗачā. ³⁵ Тымйнин, сурухйниксэ, аңҗакйт дю бэгиндӯн дюр динарийва* бүчэ, тадук гунчэ: «Нуҗанман аят ичэткэл, таманмй эхикин иста, мучүдяна, тамадяңав».

³⁶ Йсӯс итыва алагӯмнйдук ханҗучā:

– Он сй гунчэденни? Ҳй тар илан бээлдук дуктэвувчэ бээлэ дагатмар?

³⁷ Бэе гунчэ:

– Нуҗанман мулāнчā бэе дагатмар.

Йсӯс тадӯ нуҗандӯн гунчэ:

– Сурукэл, сй нян тыкэн-ты оңнакал.

¹ Чаңйт – разбойник.

Мария Марпанун

³⁸ Хоктодүви Йсүс алагүвумнилнүнми умун бикиттулэ эмэчэ. Тадү умун ахи Марпа гэрбичи Нуңанман дюләви йвчэн. ³⁹ Тар ахи Мария гэрбичи нэкучи бичэ. Мария, Бэгин халгарин дагадүтын тэгэксэ, Нуңан улгучэндериwэн дөлчатчачан. ⁴⁰ Марпа-ка, туювун девгэwэ она, хаватадяча. Нуңан, дагамакса, гунчэ:

– Бэгинми, нэкунми миндү эхин бэлэттэ, упкат хавава би одям, он Си гунчэдени, тар ая-гү? Нуңандүн миндү бэлэдэн гукэл!

⁴¹ – Марпакакун, – гунчэ нуңандүн Бэгин, – си упкатули хивинчадани, ⁴² тар-дэ бичэлин умукэмэwэ-нион оми ээкин бивки. Эр Мария аяргүва мэндүви синмаран, эриңэн нуңандукин һи-кэт этэн тьтэра.

ДЯН ЭЛЭКЭСИПТЫ ХАН*Он сү уңкероңэтыхун?*

¹ Умнэ Йсүс идү-глэ уңкеродечэ, Нуңан уңкероми этэчэлэн умун алагүвумнин Нуңандукин гэлэчэ:

– Бэгин, мунэ уңкеродэwун алагүкал. Иоан мэнңилви алагүвумнилви алагүча эчэ.

² Йсүс нуңардүтын гунчэ:

– Уңкероденэл, тыкэн гукэллу:

Амикакун!

Синңи гэрбис кэнөwдегин!

Си Тэгэмэр* орис инэңи эмэгин!

³ Инэңирипты девгэwевун инэңитыкин бүкэл.

⁴ Бү һэлумүхивэ онаwавун дялдүви экэл дяwүчара, бү-дэ мундү эрүлwэ очалва нян дялдүвар эхив дяwүчара. Бү һэлумүхивэ эдэwун ора бэлэткэл.

Гэлэдеридү Сэwэки бүwки

⁵ Тадук Йсүс нуңардүтын гунчэ:

– Сундү авгүдүхун-вал гиркихун биxикин, тар гиркилэwи, долбо дулиндүн эмэксэ, гунэкин: «Гирки, миндү илан

колобоё¹ кōталāкал. ⁶ Миндулэ горогйт, гиркйв эмэрэн, бй нуңанман ульдэв эқун-кат ачин». ⁷ Тариңис, дјодүвй хуглэденэ, гундеңэн-нү: «Минэ экэл илэчэрэ! Уркэв сомчадыран, хугэлвй адыра, бй нян хуглэдем. Бй, иликсā, сіндү колобоё этэм бүрэ»? ⁸ Сундү гундем, тар гиркйс эхикин-дэ илла, эхикин-дэ колобоё бүрэ, сй гэлэмй-нјон гэлэдерэ-кис, нуңан он-кат бимй илдянāн, сй гэлэдерйвэс бүдеңэн.

⁹ Бй-кэ сундү гундем:

– Гэлэдекэллу – сундү бүдеңэтын, гэлэктэдекэллу – бакадыаңахун, уркэвэ коңкодёколлу – сундү нйдеңэтын. ¹⁰ Гэлэдерйтыкин гэлэнэвй гавкй, гэлэктэдерй бакавкй, уркэвэ коңкодёрйдү нйвкйл. ¹¹ Амтылдуксун нй омологидүвй колобоё гэлэрэкин, дёлоё бүдеңэн? ¹² Омологин умуктая гэлэрэкин, скорпионма бүдеңэн-нү? ¹³ Сү-кэ, эрүл-дэ бинэл, хутэлдүвэр аяа одярас, он-ка няңняды Аминты нуңандукин гэлэдерйлдү Эрйнмй этэн бүрэ.

Йсүс тадук Вельсевул

¹⁴ Йсүс бээдук огёнава јовдечэ. Тар огёна бээлвэ түрэнэ ачин овканивкй бичэ. Огёна јочэлэн, бэе түрэчилчэн. Кэтэ бээл сōхйчатын. ¹⁵ Хадыл-ка бээл гундечэл:

– Эр Вельсевул*, огёнал хэгдыгүтын, Нуңандүн огёналва јоврй эңэхйвэ бүчэ! ¹⁶ Хадыл-ка бээл, Нуңандүн ургэ одан, Нуңан няңнядук сāmалкйвй ичэвкэндэн гэлэчэтын.

¹⁷ Йсүс-ка, нуңартын дялдяряйватын сачадяна, гунчэ:

– Түрэмэтчэрйл, кухйдерйл илэл бугатын ачин овкй, мүссэмэтчэрйл бээл дјотын нян нямчургавкй. ¹⁸ Харги-ка мэннүнмй эхи дёкта бихикин, он нуңан буган аят бидеңэн? Эр сү Минэ огёналва Вельсевул эңэхидин јовдем гундерэс. ¹⁹ Бй огёналва Вельсевул эңэхидин јовувкй бихикив, сунңй-кэ бээллун нй эңэхидин огёналва јовувкйл? Нуңартын тэдэвэ јовуктын. ²⁰ Бй Сэвэкй эңэхидин огёналва јовдем, тар сāmалкй: сундулэ Сэвэкй Тэгэмэрин* эмэрэн.

¹ Колобо – дилипкā: хлеб.

²¹ Бэричй эңэхй бэе дјовй дыхүчивкй бихикин, нуңан идэгэлвэн нй-кэт этэн гара. ²² Тар бээдук эңэхйтмэр бэе нуңандулан эмэрэкин, давдыракин, бэрвэн тйтэксэ, идэгэлвэн гадыңан, тадук дядлулйви боритчаңан. ²³ Миннүн эхи бирэ бэе, тар Минэ дэптыкй бивкй. Миннүн эхи тав-дьяра, тар упката гарадәтбдьяран.

Огёңа мучүнн

²⁴ Огёңа, бээдук юксэ, мје ачин дүннэли гиркуктадяна, анңавунавй гэлэктэденэ, эксэ тарә бакара, мэндүви гунивкй: «Нонопты дјолавй мучүкта». ²⁵ Мучүна эмэксэ, аямат тэхйвчэ, дэрпухивчэ дјова бакавкй. ²⁶ Тадук нуңан сурувкй, мэндукви-кэт эрүтмэрилвэ надан огёңалва бакавкй, упкат йвкйл тар бээлэ нуңанман дјотадынал, биливкйл. Мудандүн тар бэе ноноптыдук хэгдытмэр биргэвэ ичэдеңэн.

Тэдэмэмэ куту

²⁷ Эрэ Йсүс гундерэкин, тар дјлчатчарйл бээлдук умун ахй игдыт тэпкэхйнчэ:

– Синэ урдүви эксэктэдечэ, укурдивй Синэ укувнэ, иргичэ ахй кутучй!

²⁸ – Сэвэкй түрэнмэн дјлчатчарйл, тар түрэнмэ дялуув-дьярил кутучйтмарил! – гунчэ Йсүс.

Бээл Йсүстук сәмалкйя гэлэдерэ

²⁹ Йсүстыкй сө кэтэ бээл умунупчэтын. Тар умунупчэл бээлтыкй Нуңан гунилчэ:

– Эхиткэптыл бээл эрүл!

Сәмалкйя ичэвкэндөв гундерэ, тар-дә бичэлийн Ибна² сәмалкйдукин хуңту сәмалкй нуңардүтын этэн бүврэ.

¹ Кутучй – дјелокичй: счастливый.

² Ибна – тар Сэвэкй түрэнмэн ихиврй бэе*, нуңан дяпкун няма анңанйт Йсүс эделйн балдыра йндечэн. Нуңан илалава хэгдымэмэ оллондө урдүн бичэн. Эр сәмалкй Йсүс, буксэ, илалава дүннэдү ардалавй биңэтвэн.

³⁰ Нинёвия гунмурй гөрод бээлдүн Ибна сәмалкйва ичэвкәнчән, тыкән-ты Бэе Омолгин* эхиткән бидерйл бээлдү сәмалкй өдяңән. ³¹ Ахй – няма дүннэ тэгэмэрин нуңарнунтын умундү Уңкилдывун инэңйдүн илитчаңән, эхиткән бидерйл бээлвэ буруйдаңяңән. Нуңан хуңту буга мудардукин дяличй Соломөн¹ түрэрвән дөлчаттавй эмэчэ. Эдү-кэ Соломөндук-кат хэгдытмэр! ³² Нинёвия бээлин, Уңкилдывун инэңйдүн эхиткән бидерйл илэлвэ буруйдаңяңатын: нуңартын, Ибна алагүнмән дөлдүксәл, һүннэт бинйт билчөл. Эдү-кэ Ибнадук-кат хэгдытмэр бихин!

Һэри хактыра-дә. Эхали гунмулкэ

³³ Нй-кэт, һэрийвунмэ нуликсә, бэе эхидүн ичэрэ, кумтэвчэ йкэчән дөдүн эвкй нэрэ, эчэ. Йдерйл бээл һэрийнмэ ичэдэтын, һэрийвунмэ угйлэ иливувкйл! ³⁴ Сй эхас – иллэдүс һэрийвун. Эхас һэрийт ичэтчэрэкин, иллэс-тэ һэрийвдеңән. Эхас эрү бихикин, сй хактыра́т куптувдеңэс. ³⁵ Мэдүчэкэл, һэрийн сй дөдүс эдэн хактыралла! ³⁶ Нэрийнди дялум бихикис, экунни-да хактыра́дү ачин бихикин, Сй упкат һэрийвдеңэс, синэ һэрийвун һэрийвдерйгэчйнин.

Йсүс фарисейлва тадук

итыва алагүмнйлва буруйда́дьяран

³⁷ Йсүс, гундерйвй этэчэлән, умун фарисей* Нуңанмән туюдэвй дөләвй эричән. Йсүс, дөлә йксэ, остөл дагадүн тэгэчән. ³⁸ Фарисей, Йсүс һалалвй энэвән авра ичэксэ, сөт сөхйчә. ³⁹ Бэгин-кэ нуңандүн гунчэ:

– Эр сү, фарисейл, тыгэлвэр тулгүвэтын тэхйденэл, дөдүвар-ка упкатва гамүдярил-дә, эрүл-дэ. ⁴⁰ Иргэ ачир! Тулгүвэ очә дөгүва нян Нуңан-ты очә. ⁴¹ Тыгэл дөдүтын бихивэ, упкатван дөгорилдү² бүтыкэллу, тэли сундү упкат

¹ Соломөн – Давид* омологин. Нуңан тэгэмэр бичән. Соломөн ая кәнөчй бичән, нуңандүн хэгды баян бичән.

² Дөгөр – дядяң: бедный.

дүчама¹ оdayнāн. ⁴²Биргэ сундү фарисеил! Сү упкат балдывувчāl оро̀ктолдуккар, эимкүн-кэт тамачылдук, дyгй ханман Сэвэкидү бурйвэр эхис омҗоро – Сэвэкивэ-кэ айвнāтвар, тэдeнэ́твэр-дэ омҗорос! Сү тарā-кат, эрē-кэт о́нāтыхун. ⁴³Биргэ сундү, фарисеил! Евреил ункерōвун дюдүтын* сү малүдү тэгэттывэр айвуңнарас, тулйлэ-кэ бэел сунэ мэндудедэтын² э́чиңнэрэс. ⁴⁴Биргэ сундү! Сү дөлоё ачин гирамкйнма урэдeрэс, тарилдули бэел, гирамкйр бихивэтын энэл сара, гиркуктадывкйл. ⁴⁵Тадук умун итыва алагүмни* гунчэн:

– Алагүмни, Си эр түрeрдивй мунэ нян эркуденни!

⁴⁶Йсүс гунчэ:

– Сундү нян биргэ, итыва алагүдярил! Сү бээлдү сō ургэ инйивурвэ инйивдерэс бэе эхивэн дэгдэрэ, мэррун-кэ унякәрдивар-кат эхис хаватара тар инйивүрвэ эксэктэдэвэр. ⁴⁷Биргэ сундү! Сү Сэвэки түрэнмэн ихиври бээл* гирамкйрдүтын дeнчавун дeлолво иливдырас, нуңарватын-ка сунңил амтыллун вачатын! ⁴⁸Тыкэн оdayнал, сү амтыллун онаватын элэксидерйвэр ичэвкeндерэс. ⁴⁹Сэвэки дялин гунчэ бичэ: «Би нуңартыкйтын түрeнмэв ихиврилва, Би ээтчeрйвэв мэтэвдерйл бээлвэ уңдеңэв. Хадбылватын нуңартын вадянāтын, хадбылватын вамнакил ахактадынāтын». ⁵⁰Би-кэ упкат түрeнмэв буга овчāдукин ихиври бeеңилви сeксэлтын уңкулбунeлитын тамавкeндяңав. ⁵¹Авель сeксeдукин Сахария сeксeлэн, хулгакит тадук Сэвэки Дюн* сигдылeдүн вавчāва, тамана гэлeдеңэв. Сундү гундем:

Эхиткэн йндерйл илэл тали упкатули тамадынāтын! ⁵²Биргэ сундү, итыва алагүдярил! Сү, алагүрдивар илэлвэ тэдeвэ бакадатын эхис тынэ. Сү мэррун Сэвэки Тэгэмeрдулэн* эчeллун йрэ, бээлвэ-кэ, талā йксeдерйлвэ, эхис

¹ Дүчама – чистый.

² Мeндумй – доровомй.

тҕынэ. ⁵³Йсус суручэлэн, итыва алагүмнил* фарисеил-дә, Нуңандукин энэмэл хуенэ, эрэ-тарā ханнүктадячāl, ⁵⁴Ну-
ңан нуңардүтын гунденэ, Эя-вал урāракин, дявадāвар.

ДЯН ДЮГИ ХАН

Фарисеилгэчир экэллу бирэ!

¹Тар инэңилдү сō кэтэ бээл, умүнупиксэл, мэмэрилвэр анүтчачāl. Йсус нонон мәнңилтыкйви алагүвумнилтыкйви гунилчэн:

– Фарисеил* улōк бинйдуктын сэрэнчэкэллу, тариңи-
хун идарйлчā тэстэгэчйн угиривдеңэн. ²Дяйочавдярй, сā-
вулдяңан, дахивчадарй ичэвулдеңэн, эңэт сāvра экун-дā
āчин. ³Сү хактырādү гуннэвэхун инэңй нэриндүн дōлды-
дяңатын, нй-кэт āчиндүн, сивутāна, улгучэмэтнэвэхун,
дōл оёлдуктын тэпкэдеңэн. ⁴Сундү гундем, гиркйлви, сү
иллэвэхун вāңāt бээлдук экэллу нэлэрэ, тар амардукин
эва-дā этэрэ брa. ⁵Нйдук сү нэлэңэтвэхун, Бй сундү
нюннидеңэв: вадярйва, дегдэдери чопколō гарадядярйва
нэлэкэллу! Сундү гундем, Нуңанман нэлэкэллу! ⁶Тунңа
чипичāкār дōр мэңукэрдү униевувкйл эчэ? Сэвэки-кэ
тарилдук умунмэтын-кэт эхин омңоро. ⁷Сү дылилдүхун
нōриктэллун-дэ упкат таңивчāl. Экэллу нэлэрэ, сү упкат
чипичālдук тамуратмал бихис! ⁸Бй сундү гундем: бээл дю-
лэдүтын Минэ сārйви энэ даяра гунивкй бээвэ, тарā Бэе
Омолгин* Сэвэки тэдэвумнилин дюлэдүтын нян сāvкән-
дяңан. ⁹Бээл дюлэдүтын «Минэвэ эхим сāра» гунчэ бээвэ,
Бй нян Сэвэки тэдэвумнилин дюлэдүтын тар бээвэ «эхим
сāра» гундеңэв. ¹⁰Бэе Омолгин эрүт түрэтчэри бэетыкйн
нэлүмүхивэн лукчаңан, Сэвэки Эрйксэвэн-кэ дяргадарй
бэе нэлүмүхйн этэн лукивра. ¹¹Евреил уңкерōвун дōлдулā-
тын*, бэгсэлдулэвэр буруйдādāвар эмуврэктын, он дыхү-
чивдеңэхун, эва гундеңэхун, гуннэ, экэллу хивйнчара.
¹²Сэвэки Эрйксэн тадү эва гунңэтвэхун сундү мэтэвдеңэн.

Бэе бинийн баяндук-ниён эвкй ая бирэ

¹³ Нй-глэ бээлдук Йсүстү гунчэ:

– Алагүмнй! Аминмун мундү эмэннэдукин баяндукин миндү борйдан акиндүв гукэл.

¹⁴ Нуңан-ка тар бээдү гунчэ:

– Нй Минэ баянмахун борйвдэв иливчән?

¹⁵ Тар амардукин упкатгүтын гунчән:

– Сэрэнчэкэллу, гадавар-ниён экэллу эётчэрэ, бэе бинийн баяндук-ниён эвкй ая бирэ.

Иргэе ачин баян бээлй гунмувкэ

¹⁶ Тадук Нуңан гунмувкэвэ улгучәнчэ:

– Умун баян бэе дүннэндүн сө кэтэ балдывкә балдычә.

¹⁷ Тадү нуңан дялдүвй гунчэчэ:

– Он-ка бй оңатыв? Балдывналвй умйвдэв колбо ачин.

¹⁸ Тадук гунчэ:

– Бй тыкән окта: хулукур гороптыл колболво бй сукчакта, тадү сө эмңэе колбоё окта, тариңдүвй балдывनावй бурдукиңнй бокотолвон, тадук-та хуңту баянмй умйвдяңав. ¹⁹ Тар амардукин мэндүвй гундеңэв: «Мёванмй! Кэтэ баян синдү бихин, кэтэ анңанидү тариңис исчаңан: дэрумкйкэл, девдекэл, умдякал-дә, урунчэденэ, бидекэл».

²⁰ Сэвэкй бимй нуңандүн гунчэ:

– Иргэе ачин! Долбонмөн сй будеңэс, умйвнавас нй-кэ гадыңан?

²¹ Тыкән бээл дюлэдүтын баянмй умйвдяры, Сэвэкй-кэ дюлэдүн – дёгордёрй¹бэетыкиндү одыңан.

Экэллу хивйнчара

²² Алагүвумнйлтыкйвй-ка Йсүс гунчэ:

– Тарит Бй сундү гундем: йникин бидэвэр девгэе-дэ, иллэдүвэр тэтые-дэ экэллу хивйнчара. ²³ Бинй девгэдук

¹ Дёгордёрй – дядан: нищий.

тамуратмар¹ эчэ, иллэ-кэ тэтбидук нян хулэкэтмэр. ²⁴ Олйльва ичэткэллу: нуңартын бурдуква эвкйл балдывра-кат, хоңнйра-кат, тарилдү колболтын-дә, бурдуква нэвунтын-дэ ачин, Сэвэки-кэ тарилва ульдевки.

Сү-кэ дэгийлдук тамуратмарил бихис эчэ! ²⁵ Нй-кэ сундук мэннйви бинйви мүнэкэн-дэ, хивйнчадяна, нонумүрмүдя-нән?! ²⁶ Сү тарканма-кат эңэтыл бра бинэл, эдә хуңтувэ омүдярас? ²⁷ Ичэткэллу, он гудейкэр чүкал мүдү балдыдяра: тарил эвкйл хавалла-кат, төргәва-кат эвкйл бра.

Сүндү гундем, тэгэмэр Соломон-дә² мөнин сө баян-дә бичэливй, тар чүка ичэдэгэчинин тэтывэ эңкин тэттэ. ²⁸ Тар инэнүмэн дүннэдү балдыдярй, тымй-ка тогодү дегдэңэт чүкава Сэвэки тыкэн гудейт тэтывдевки бимй, сунэ-кэ тадук гудейтмэрит тэтывдеңэн, эвкйл аят тэдэрэ! ²⁹ Эва девдеңэхун, эва умдяңахун-дә экэллу гэлэктэрэ, тарә сү экэллу хивйнчара. ³⁰ Эр дүннэдү бидерйл еврөилдук хуңтул бэл тарә-нөн хивйнчавкйл. Тар упкачин сүндү биңэвтөн сунйй Няңняды Аминнун сачадыран. ³¹ Нономо сү Сэвэки Тэгэмэрвэн* гэлэктэкэллу, тэли Сэвэки экун сүндү надаван упкатван бүдеңэн. ³² Экэл нэлэрэ, хулукун сэхин³! Аминнун сүндү Тэгэмэрвй анидыран. ³³ Идэгэлвэр униексэл, мэнун-мэр дөгорилдү бүкэллу, тыкэн сү өкин-кат эңэт тэкэргэрэ хутаканавар мэндүвэр өдырас, эхи манавра баяна умйвдякаллу няңнядү, талә дөромйн-дә этэн иста, куюр-дә этэн дептэ. ³⁴ Баяңихун бихидүн, тадү-ты мөваннун нян бидеңэн.

Өкин-дә итыгавкаллу

³⁵ Сү, өкин-дә итыгавуксал⁴, бидекэллу: тэтычэнэл бидекэллу, нйрйвуррун-кэ нуличактын. ³⁶ Бэгин, курумдук

¹ Тамүра – дорогой.

² Соломон – Давид* омолоин. Нуңан тэгэмэр бичэн. Соломон ая кэнөчй бичэн, нуңандүн хэгды баян бичэн.

³ Сэхин – стадо.

⁴ Итыгавмй – бэлэннөвмй, подготовиться.

эмэксэ, коңкодёкёнин, уркэвэ тар-дāt нйдэвэр, алātчарыл бээлгэчир бикэллу. ³⁷ Бэгинтын мучүрйдүн, энэл āра, алātчарыл бōкār кутучыл. Сундү тэдэмэвэ гундем: бэгинтын мЭнин нуңартын тэтблвэтын, тэтбн ухйлвэтын уйдеңэн, девгэлвэ остōлдү нэтыксэ, нуңарватын туодеңэн. ³⁸ Бэгинтын окин-дā эмэридүн, долбонй дулиндүн-дā, нэ-рилдерэкин-дэ эмэрэкин, меликир бихиктын, бōкār кутучыл бидеңэтын.

³⁹ Сāкаллу, дю бэгинин дёромйн окин эмэрийвэн сāvкй бимй, нуңанман дōлāвй эмчэ йвкэнэ. ⁴⁰ Сү-дэ нян, мэдүчэнэл, бикэллу – Бэе Омолгин* сү Нуңанман эхидүхун алātта инэңйдү мучүдяңан.

Ая бōкāн тадук эрү бōкāн

⁴¹ – Бэгин, Сй эр гунмувкэвэ мундү-гү, упкат бээлдү-гү улгучэнденни? – гуннэ, ханнүчā Нуңандукин Бōтур.

⁴² Тадү Бэгин гунчэ:

– Он сāдяңан ая-гү бōкāн? Дю бэгинин бōкār оёлитын хэгдыгүвэ иливдяңан, нуңан бōкāрдү бээл депңэттүтын девгэе бүтыдэн. ⁴³ Бэгин мучүрйдүн бōкāн хавалдярй бихикин, тар бōкāн кутучй бивкй. ⁴⁴ Тэдэмэт сундү гундем, таргачйн бōкāндү бэгинин баянмй упкатвāн дявакāндяңан. ⁴⁵ Тар бōкāн, дōдүвй тыкэн гунчэксэ: «Бэгинмй дагалй этэн мучүра», гуннэ, – упкат бōкārва дуктэллэкин, девденэ, умдяна, соктөрүллакин, ⁴⁶ бэгинин нуңан эхидүн алātта инэңйдү, эхидүн сāра-кат инэңйдү мучүдяңан. Бōкāн сō эрүл инэңйлвэ ичэдеңэн, эхил тэдэрэ бээлгэчир муңнандяңан.

*Кэтэ бүвчэ бээдук –
кэтэ нуңандукин гэлэвкйл*

⁴⁷ Бэгин гуннэвэн эвкй дялувра бōкāн, бэгин эмэридүн эхи итыгавра, таргачйн бōкāн дуктэвьётчэңэн. ⁴⁸ Бэгин гуннэвэн эхи сāра бōкāн, эрүвэ бōдярй, тар эңэни этэн

дуктэврэ. Кэтэе бӯвчэ бәедук – кэтэе нуңандукин гэлэвкйл, кэтэтмәрье бӯвчэ бәедук – кэтэтмәрье гэлэвкйл.

Йсүс бәелвэ хуёчивкәндерэн

⁴⁹ Бй дүннэлэ тогово эмувдэвй эмэчэв, тар тогоңив дегдәлдән Бй сōмат эётчэм! ⁵⁰ Бй эйвундү эйвңэтыв, тардалан бй муңнандяңав. ⁵¹ Бй дүннэлэ аяралдбнма бӯдэвй эмэм гунчәдерэс-кү? Эчә! – гундем Бй, – хуёчилдбнмэ бӯдэвй эмэм! ⁵² Эдук дюлэскй дјодү тунңанй бидемй, нуңартын хэрәкәлтэ одяңатын: илантын дјөрвэ дәптыкй, дјортын-кә иланма дәптыкй одяңатын. ⁵³ Амй омомлгивй дәптыкйн, омомлги аминмй дәптыкйн, эни хунәтвй дәптыкйн, хунәт бимй энинмй дәптыкйн, омомлги энинин кукинмй дәптыкйн, кукин нян эдбвй энинмән дәптыкйн одяңатын.

Сәмалкйла сәлмй

⁵⁴ Бәелдү-кә Йсүс гунчән:

– Дылачә тыккйттүн туксул ичәврәктын, сү гуниңнәрәс: «Тыгдә тыгдәдеңән», тар тыкән-ты өвкй. ⁵⁵ Инэңй дулин-ңидәдүн эдын эдынилләкин, сү гуниңнәрәс: «Хәку одяңан», гуннэхун тыкән-ты өвкй. ⁵⁶ Эрүвэ гунчәденэл, аякәтчарйл! Дүннэвэ, няңнява ичәтчәнэл, буга он оңәтвән сәңнарас, эма-ка инәңйлдү бидерйвэр эңнәрәс тәкта? ⁵⁷ Эдә-ка экун Сәвәкй дюлэдүн тәдә бихивән мәррун эхис сәра? ⁵⁸ Дялдә-каллу, уңкилдыдерй бәенүн уңкилдыкйттулэ нәнәлдыденә, эмй-дә хоктодүвй аяралдбмкәкал, эхикис аяралдбйра, нуңан синә уңкилдын ичәмнйлән эксәдеңән. Тар бәе кәйй хавамнйдүн синә дявакәндяңан, тар синә кәййдү тэгәвкәндеңән. ⁵⁹ Синдү гундем: тадук сй кōтавй упкатмавән әделйвй тамара этәнни йорә.

ДЯН ИЛИ ХАН

Эмнәкил будә хуңтут бинйт билкәллу

¹ Тадү Йсүстыкй эмәчәл бәел, он Галилөя бәелвән Пиләт вәвкәвчән, тадук тарил сәксәлвэтын хулгамнйдарйвун

сѣксэлдитын¹ солнавāн, улгучѣнчѣтын. ²Йсүс, тарā дѣл-дыксā, гунчѣ:

– Тар вāвчāл галилѣячѣр хуңтул галилѣячѣрдук кэтѣтмэр нѣлумүхйивѣ ѣнадукувар тыкѣн муңнана гунчѣннѣрѣс-кү сү?³ Эчѣ, гундем сундү! Эдук дѣлѣскй хуңтут эмйл биллѣ, тарил бѣелгѣчйр упкат вāвдянѣхун! ⁴Силоāмдү гугдакүн дѣо, тыкиксѣ, дян дяпкун бѣелвѣ, тырѣксѣ, вāчāн. Ён талий гунчѣдерѣс? Тарил Иерусалим упкат бѣелдукин нѣлумүхйивѣ кэтѣтмэр ѣчāтын гунчѣдерѣс-кү?⁵ Эчѣ, гундем сундү! Сү эдук дѣлѣс-кй хуңтут бинйт эмйл биллѣ, нуңаргачйр упкат будѣнѣхун!

*Эхй балдывра смокѣвничалй
гунмувкѣ*

⁶Йсүс эргѣчйн гунмувкѣвѣ улгучѣнчѣ:

– Умун бѣе дѣовй дагадүн смокѣвница гунмуврй мѣова, тѣвуктѣвѣ² балдывдярйива тѣгѣвчѣн. Умнѣкѣн тар бѣе тѣвуктѣе бакадāвй ичѣнѣксѣ, эчѣ-дѣ бакара. ⁷Ѣксѣ бакара, тѣвуктѣчй мѣова ичѣчимнйткй гунчѣ: «Эр мѣ тѣвуктѣн балдылнаван ичѣдѣвй эмѣктѣлнѣв илан анѣанй ѣран-дā тѣвуктѣн āчин. Эр мѣова чиңйкал! Энѣ тѣвуктѣлвѣ балдывра эдā дүннѣндүв илитчаран?» ⁸Бѣѣн-кѣ тādү гунчѣ:

– Бѣгин, умун анѣанйива алātкал, экэл чиңйвкāна. Бй эр мѣова аят ичѣтчѣнѣв: нйңтѣн дагавāн аямат улѣксѣ, тѣкѣндүн хукурил³ аумнматын нѣдеңѣв. ⁹Тѣлй гочйн тѣвуктѣе балдывдянāн-кйя? Эхикин тѣвуктѣе балдывра, эхйлѣ чиңйдāвй.

Ахй суббѣтадү бѣгѣдѣврйн

¹⁰Суббѣтадү* еврейл уңкерѣвун дѣдүтын* Йсүс алагүдячāн. ¹¹Тадү умун нѣкчоргѣѣ ахй бичѣн, нуңан ѣн-кат эвкй нѣүннѣрѣ ѣчā: нуңан дѣдүн дян дяпкун анѣанйива бумүвкѣндѣрдй огѣнā бичѣ.

¹ Тар сирүл-бѣйнѣл сѣксэлтын.

² Тѣвуктѣ – плод.

³ Хукур – мачāлѣ: корова.

¹² Ахйва ичэксэ, Йсүс нуңанман дагамадан эрйчэ тадук гунчэ:

– Ахй! Сй бумүкис ачин бран.

¹³ Йсүс нуңандүн нјалалви нэчэ, ахй тармалдү нүңнэ оча тадук Сэвэкйвэ кэнелчэ. ¹⁴ Евреил уңкеровун дјотын хэгдыгү хавамнин, Йсүс ахйва дэрүмкйкит инэңйдү бэгэдэнэдукин сөт тыкүликсә, бээлдү гунчэ:

– Ньюнун-нион инэңйвэ хавалми элэкин. Тар-нион инэңййдү бэгэдэвдэвэр эмэкэллу, суббөтадү экэллу эмэрэ.

¹⁵ Бэгин-кэ нуңандүн гунчэ:

– Эрүвэ гунчэденэл, аякәтчарйл! Сү-кэ, хукурвэ-дэ, осөлва-дә ухйлдуктын гурәксэл, суббөтадү-дә мје умдатын элгәттэс эчэ? ¹⁶ Нуңан-ка, евреимнү, огөңадү дян дяпкун анңанйва уйчәдерйдукви, суббөта-дә бичәлйн, эңэтын-нү тынмуврэ?

¹⁷ Тар Нуңан гуннэн түрәрдукин булэсэгилин халдячәл, упкат-ка бээл, Йсүс сөхивә бдяривән ичәнэл-ичәнэл, урундечэтын.

Хулукун чэмә тадук идарйвкәвун

¹⁸ Йсүс гунчэ:

– Сэвәкй Тэгәмэрин* эва урәвкй? Бй тарә экуннүн урәмкәтчэм? ¹⁹ Ичәткәллу: эр хулукун чәмәкән, эрә бәе тәгэврән. Тариңин гугда мө очә, тар гаралдүн чипичәл умукилавар бәчәл.

²⁰ Йсүс гуннэдүви, хавна, гундечэ:

– Сэвәкй Тэгәмэрвән Бй экуннүн урәмкәтчэм? ²¹ Ичәткәллу: эр умун ахукәкта идарйвкәвун, ахй, тарә гаксә, илан пүд бурдуктү уркүдядяңан, колобо тәстән идарйвулдән.

Силимкүн уркә

²² Йсүс, гөродылдули, бикйчилдули нәнәденә, бээлвә алагүдячә. Нуңан Иерусалимтыкй нәнәдечән. ²³ Умун экудбй-гла бәе ханңүчә:

– Бэгин, адыкән-нү бээл аивдяңатын?

Йсүс нуңардүтын гунчэ:

²⁴ – Силимкүн уркэли ймкэкэллу – тэдэкэллу, кэтэ бээл тали ймкэдеңэтын-дэ, эдеңэтын йрэ. ²⁵ Дю бэгинин, илик-сә, уркэвэ сомнакин-ка, сү, тулйлэ эмәнмуксэл, уркэвэ коңкодёнол, гундедеңэхун: «Бэгинмун, мундү уркэви нй-кэл!» Нуңан-ка сундү гундеңэн: «Бй сунэ эхим сәра, йдук эмәнэвэхун нян эхим сәра». ²⁶ Тэли сү гунилдеңэхун: «Бү синнүн умундү девдечэвун, умдячавун. Сй мунэ гөродыл-дү, тулйлэ алагүдячас». ²⁷ Нуңан-ка сундү нян-дәт гунде-ңэн: «Бй сунэ эхим сәра, йдук эмәнэвэхун нян эхим сәра. Миндук чәскй сурукэллу, упкат эрүвэ-нйон одярил!» ²⁸ Сү Аврәмма*, Исәкка, Якиппа-дә, Сэвәкй түрәнмән ихиврил бээл* упкатватын Сэвәкй Тэгэмэр* бихидүн ичэдеңэхун, эрэхивуксэл, тулйлэ эмәнмунэдуквэр, соңолдөңохун-дә, йктэлдивэр-дэ чикиналдяңахун. ²⁹ Илэл эдук-тадук эмә-деңэтын, Сэвәкй Тэгэмэр бихидүн туювун остолдү тэгә-деңэтын. ³⁰ Тэли эхиткән амаргидадү бидерйл, дюлэгүл одяңатын, дюлэдү-кэ бихил – амаргидәл одяңатын.

Йсүс он-дә бичэлин хавәви одяңан

³¹ Эрә гундерэкин, талә адыкән фарисейл* эмәчәл, тадук гунчәл:

– Сй эдук сурукэл, Ирод Синэ вәксадяран. ³² Йсүс ну-ңардүтын дјвчә:

– Сурукэллу, гукэллу тар сулакйдү:

– Бй инәңмән, тымй-дә огөңәлва йовдедеңэв, бээлвэ бә-гәдәдедеңэв, илй-ка инәңидү одяриви упкатван этәдеңэв.

³³ Тар-дә бичэлин инәңмән-дә, тымй-дә, тымй-дә чагүдү Бй нәнэригэчйнми нәнэңэтыв – Сэвәкй түрәнмән ихиври бәе* Иерусалимдук хуңту дүннэдү эңэтын вәвра.

Йсүс Иерусалимдулй соңонин:

³⁴ – Иерусалим! Иерусалим, Сэвәкй түрәнмән ихиври бээлвэ вадяри, Сэвәкй синдулэ уңнәлвән дәлолди гарагүт-чарй! Адыра-дә Бй упкат бәеңилвәс Мәнми мурәли, дәги хутәлви дәктәннәлви хэрәлән умйврийгачйнин, умйвдәви

ээтгыв-дэ, сү тарā эчэхун ээттэ! ³⁵Эхиткэн сунңи дјохун эмәнмуврэн! Сундү гундем, сү эделйвэр гунэ: «Бэгинди Уңивчэ, эмәдерй миттулэ хиругэвчэ!», Минэ эдеңэхун ичэрэ.

ДЯН ДЫГИ ХАН

Субботадү фарисей дюдүн

¹Умнэ Йсүс субботадү* умун хэгдыгү фарисей* дјолән эрйинэдүн девдэви ирэмэчэн. Тадү Нуңанман, сипкитчанал, ичэтчэчэтын. ²Йсүспа дэптыкй бэе, упкат иллэн мүдук кэпэвчэ, тэгэтчэчэн. ³Йсүс итыва алагүмнилдук* тадук фарисейлдук ханңуча:

– Субботадү бэгэдэмй эләкин-ңү, эчэ-гү?

⁴Тариңилин эва-кат эчэл гунэ. Йсүс, бумүдерй бэевэ ңалатви эркунэ, бэгэдэчэ тадук дјолән уңчэ. ⁵Бэелтыкй-кэ гунчэ:

– Сунңи ңиңй-вэл омологихун-ңү, хукурухун-ңү мүлэ-кйттулэхун тыктэкин, суббота-дә бичэлин этэрэс-кү тармалдү лувмалчара?

⁶Тарил эва-кат тар ханңудярийдүн эңэтыл гунэ бичэтын.

Он ирэмэде оңатын

⁷Йсүс, ирэмэчэл бэел, аяргү тэгэкилвэ сйнмадянал, тэгәдерйвэтын ичэксэ, эргэчйн гунмувкэвэ улгүчэнчэ:

⁸– Синэ ирэмэдэс эрйрэктын, эңнэкэл аяргү тэгэктү тэгэрэ – синдук бэгитмэр бэе эрйвчэ бидеңэн. ⁹Тэли синэ нуңанман эрйчэ дјо бэгинин, синтыкй дагамаксә, гунде-ңэн: «Эр тэгэктү нуңан тэгәдеңэн». ¹⁰Синэ эрйрэктын-кэ, сй эрүтмэр тэгэктү тэгәңнэкэл, тэли синэ эрйчэ бэе, синтыкй гундеңэн: «Гиркй, элэ дјолэскй тэгэкэл!» Тэли сй ирэмэдел дјолэдүтын хэгдытмэр бидеңэс. ¹¹Бэетыкйн, мәнмй угирнэ, сөкатчарй хэргискй тыкчэңэн, мәнмй хэргүрдерй-кэ бэе угириувудеңэн.

Экунма дю бэгинин оңаытын

¹² Йсүс дю бэгинмэн эрйчэ, гунчэ:

– Сй туюдэвй гиркйлвй-дэ, акнйльвй-нэкнйльвй-дэ, дйльвй-дэ, баяхал нимэкильвй-дэ эңнэкэл эрйрэ – нуңартын тар амардукин синэ нян эрйдеңэтын, тэли сү тэрэң тамалдыдяңахун. ¹³ Туювун девгэвэ омй, сй дёгорилва, һалайа-халгара ачирва, доколөкильва, балйльва эрйкэл. ¹⁴ Тэли сй кутучй одяңас: нуңартын эва-кат синдү этэрэ бурэ. Сй, һуңнэт бинит бидечэл бэел аррактын, анйвуна гадыңас.

Хэгдыткү туювундулй гунмулкэ

¹⁵ Тар гуннэвэн дөлдкысэ, ирэмэделдук умунтын Йсүс-тыкй гунчэ:

– Сэвэки Тэгэмэр* бихидүн туювдери бэе кутучй!

¹⁶ Йсүс-ка нуңандүн гунчэ:

– Умун бэе, хэгды туювунмэ оксэ, со кэтэ бэелвэ эрйчэ.

¹⁷ Упкатпа бэлэннэксел, нуңан бөкәнмй ирэмэделтыкй уңчэ гундэн: «Эмэкэллу, туювун алатчаран». ¹⁸ Тар гуннэдүн упкат ирэмэдел он-кат эхиткэн эңэтвэр ирэмэрэ гунилчэл. Умун бэе гунчэ: «Бй дүннэвэ гам, бй эмй-кат тариңмй ичэнэңэтыв. Экэл минтыкй тыкүлла». ¹⁹ Ге бэе гунчэ: «Бй дян актавчал сирү хукуруилвэ гам, тариңилвй аял-гү хавадү, гуннэ, ичэнэңэтыв. Экэл минтыкй тыкүлла». ²⁰ Илй бэе гунчэ: «Бй ахйлам, тарит эдеңэв эмэрэ». ²¹ Бөкән, эмэксэ, бэгиндүвй тарә улгучэнчэ. Бэгинин, тыкүликсэ, бөкәнтыкйвй ипкэчэ: «Хймат гөродтулә сурукэл, тадү хоктолдулй гиркутадырйл дёгорилва, һалайа-халгара ачирва, балйльва, доколөкильва элэ эмулкэл». ²² Бөкәннин тадү гунчэ: «Бэгинмй, сй гуннэс дялүвүвран, тар-дә оёлын тэгэкиль бихи». ²³ Тадү бэгинин бөкәндүвй гунчэ: «Тульдрулй, курёлдулй сурукэл, ичэнэвй бэелвэ упкатватын эрйкэл. Минңй дөв дялум бигин! ²⁴ Сундү гундем, һй-кэт бй нонон эрйнедүк-кив бэелдук минңй остөлдүв этэрэ тэгэрэ!»

*Йсус алагүвумнйн экуды
биңэтын*

²⁵ Йсуснүн умундү сө кэтэ бэел нэнэлдыдечэл. Нуңарты-кйтын этэхиниксэ, Нуңан гунчэ:

²⁶ – Миндулэ эмэри, Минэ аминдуквй, эниндуквй, ахйдуквй, хутэлдуквй, акнйлдуквй, нэкрнйлдуквй-дэ хэгдытмэрит эвкй айвра, мэннйвй бинйдуквй хэгдытмэрит Минэ эхи айвра, тар Миннй алагүвумнйв этэн бра. ²⁷ Мэннйвй тэлэвунмй эвкй инйдерэ¹, Минэ эхи бододөро, тар Миннй алагүвумнйв этэн бра. ²⁸ Сундук нй-вэл дйова одавй этчэри бимй, нуңан, тэгэксэ, адй мэнунмэ тамаңатпй, нонон этэн-нү таңна. ²⁹ Тыкэн эхикин бра, дйо хэрэвэн нэксэ, хадыван этэн этэрэ. Тарā упкат ичэчэл бэел Нуңанман иневунтөденэл, ³⁰ гундеңэтын: «Эр дйова бэе олчан-дэ, омй эчэн этэрэ!» ³¹ Тэгэмэр-дэ, хуңту тэгэмэрнүн кухидэвй некэденэ, тэгэксэ, нонон дялдамкаңатын, дйордяр тйхинча кухимнйчй тэгэмэрнүн мэннйлдивй дян тйхинча кухимнйлдивй кухиндулэ йрин элэкин-нү, эхин-нү? ³² Эхй давдыра бимй, нуңан бэеңилвй тар тэгэмэртыкй эделйн дагамара, уңдеңэн, экунма омй аяралдын оңатван, ханнудатын. ³³ Сү нян таргачйр: бэетыкйн упкатвй бүдэвй эхи эттэ, Миннй алагүвумнйв этэн бра. ³⁴ Түрукэ – ая идэгэ. Тар-ка идарйхин ачин бракин, он түрукэ амтанман мучүвдяңас. ³⁵ Таргачйн түрукэ экундү-кат эвкй дэкта, тар түрукэт дүннэвэ-дэ этэнни улйрэ. Тарā гарадавкйл-нйон. Сечйл бимйл, тарā сёрдулавар силдыктын²!

¹ Тэлэвун – крест. Киристос алагүвумнйн одавй этчэри бэе биргэдук-кэт, бурйдук-кэт эңэтын нэлэрэ.

² Силдымй – вести.

ДЯН ТУНҢИ ХАН

Сэмҗивчэ тадук бакавчā бѐру

¹Умнэ Йсўспа дѐлдыдавара кэтэ налѐгилва тавумнїл* тадук бѐелдук эрѐхивчѐл эмѐчѐл. ²Фарисѐил* тадук итыва алагумнїл*, тькунчадянал, гундечѐл:

– Эр Бѐе нѐлумухичї бѐелнун улгучѐмѐчивкї, тар оѐлїн нуҗарнунтын умундў девувкї!

³Тѐлї Йсўс гунмувкѐвѐ улгучѐнчѐн:

⁴– Эма бѐе, нямā бѐрулдуквї умунмѐтын сѐмҗиксѐ, егиндѐр егин бѐрулвї оҗкокттў эмѐниксѐ, сѐмҗинѐвї бакадалавї этѐн гѐлѐктѐрѐ? ⁵Бакамї-ка, урунденѐ, инїхниксѐ, ⁶дѐлāvї эмувдеҗѐн тадук гиркїлвї, нимѐкилвї эрїксѐ, гундеҗѐн:

– Миннун урунчѐкѐллу: «Бї сѐмҗивчѐ бѐрувї бакам».

⁷Сундў гундем:

– Умун нѐлумухичї бѐе, егиндѐр егин бѐелдук нѐлумухиѐ эчїрдук ѐра, Сѐвѐкїлѐ эмѐрѐкин, таргачїндў няҗнядў хѐгдытмѐрит урундеҗѐтын. Егиндѐр егин бинивѐр хуҗтувдѐтын нāдая ачин.

Бѐрулва этѐчимнї сѐмчѐвѐ бѐрува бакачā

Сэмңийчэ мэңундули гунмувкэ

⁸Дялдамкакаллу, умун ахи дян мэңумэ карчиңичи, тариңилдукви умунмэ сэмңийчэ. Нуңан һэрийвунмэ нуликса, сэмңийнэви бакадалави дјови аямат этэн-һу дэрпуллэ? ⁹Бакамай-ка гиркйилви, нимэкилви эрийксэ, гундеһэн: «Урункаллу миннүн: би сэмңийнэви мэңунми бакам». ¹⁰Сундү гундем, Минэ тэдэкэллу, Сэвэки тэдэвумнилин¹ умун һэлумүхичи бэе һуңнэ бинит билләкин, нян тыкэн-ты урундеһэтын.

Сэмңийчэ тадук бакавча омогли

¹¹Йсүс чәскй гундечэн:

– Умун бэе дјор омогличи бичэ. ¹²Тарилдук нэкургү аминдүви гунчэ:

– Амй! Баяндукви хадыван, би энэвэв², миндү бүкэл.

Тадү аминтын баянми, омоглидуливи калтана, бүтычэ. ¹³Адбыллакан инэңи йлтэнчәлән нэкургү, баянми гакса, горо бугала суручэ. Тадү энэ хавалла, ахәлнүн умдяна, девденэ бидексэ, ганави баянми манача. ¹⁴Нуңан баянми маначәлән, тар бугадү сә демүкин очан. Тадү нуңан, дегориликса, ¹⁵умун бәедук, тар бугадү бидеридук, хаваяви гәлэчэ. Тар бэе нуңанман мәнңийлви сунюривви³ ичәттән уңчэ. ¹⁶Демүкин бэе сунюрив-дә девгәдитын урви дялуvmй урунимчә-дә, тарә-кат һи-дә әвки бүрә бичэ. ¹⁷Умнәкәчән дяличи окса, нуңан гунчәчэ:

– Аминми хавамнилин аювчәләтын-да, девгә эмәнмуvкй, би-кә, омйкин окса, будем! ¹⁸Иликтә, амйндулави суруктә, нуңандүн гуниктә:

– Амй! Би Сэвэки тадук сй дялэдүс һэлумүхивә ом, ¹⁹тарит сй омоглис бихим, гуннә, әһэтыв гәрбйврә, минә

¹ Сэвэки тэдэвумнин – ангел.

² Энэ – доля, часть наследства.

³ Сунюрин – свинья.

хавамнйт-кат гакал, хаваливкәкал. ²⁰ Иликсә, нуҗан аминдулави мучучан. Аминин дюдукви, нуҗанман горо- гит ичэчэн, муланиксә, арчаптыкй туксачан, никимняду- кин кумнәксә, нюканйчан. ²¹ Омогин бимй, нуҗандүн гунчә:

– Амй! Бй, Сэвәкй сй-дә дюләдүс нәлумүхийвә ом, тарит сй минэвә «омолгив гуннә», экәл гәрбйрә.

²² Аминин-ка хавамнйлдүви гунчә:

– Тәтыл аяргүватын хймәт әмүвкәллу, тәтывкәллу нуҗан- ман, унякәндүн унякәптүна, халгардүн унтала тәтывкәллу. ²³ Бургучә хукуриткәнмә дяваксәл, вәкаллу: урунденәл, девулдеңәт. ²⁴ Эр омогив, бучәгәчйн биксә, арран, сәм- нйивуксә, бакаван. Тадук сәвденихит девулчәл. ²⁵ Акиргү омогин, дүннәңдүви хавалдяксә, мучүдяча, дюләви дага- максә, хәгәнмә, икәнмә дөлдүчә. ²⁶ Умун бөкәнма әрйксә, ханҗүчә:

– Эр әкун бран?

²⁷ Бөкән нуҗандүн гунчә:

– Нәкунни әмәрән, әмәнәдүн, аминни бургучә хуку- риткәнмә вәран, нәкунни авгара мучүнадукин уруниксә. ²⁸ Акинин, тыкүликсә, дюлә әдәви йрә некәчә. Аминин бимй, юксә, нуҗанман, алтатна, әрйчә. ²⁹ Тадү нуҗан аминдүви гунчә:

– Эр, бй синдү горо аңанйлта бәләтчәм, сй гуннэвәс упкатван дялувдям. Сй-кә бй гиркйлнүнмй, урунденә, дев- дөв, миндү умун-кәт бәрукәнма әчәс бүрә. ³⁰ Гар-ка синҗй омогис, ахйман, ахәлнүн баянмй манаксә, әмәчәлән, сй нуҗандүн бургу хукуриткәнмә ванни.

³¹ Аминин нуҗандүн гунчә:

– Хутәв! Сй эрәгәр миннүн бихинни, тарит минҗй ба- янмй упкат синҗй бивкй. ³² Гар нәкунни, бучәгәчйн биксә, арнадукин, сәмнйивуксә, бакаванадукин, тадү мит урунҗәтыт, сәвденҗәтыт-кәт.

ДЯН НЮҢЙ ХАН

Дю хавамнин – дёромин

¹ Мэнңилдүви алагүвумнйлдүви Йсүс гунчэ:

– Умун баян бээдү дю хэгдыгү хавамнин бичэ, тариҗин бэгинми, улөкитнэ, идэгэлвэн элэ-талә бүтыдечэ. Тарә бэгиндүн улгучэнчэл. ² Бэгинин, нуҗанман эриксэ, гунчэ: «Бй синдули эрүвэ дөлдүм? Миндү бн хавалдярйви улгучэкэл, эдук дюлэскй сй миндү этэнни хавалла». ³ Тыкэн гуннэдүн тар хавамнин гунчэчэ: «Эва-ка одем? Бэгинми минэ хавәдукив эрәсчэрэн¹. Бй дүннэвэ эңнэм улэрэ, бәелдук девгәе гэлэдэви халдятчам. ⁴ Э, бй сәм эва брийви! Эр бэгинми минэ хавәдукив эрәстэкин, һй-вэл минэ дюләви гадяҗан». ⁵ Тар дю хавамнин бэгиндүн котачй бэетыкйнмә умутәлди эрийчэ. Нонон эмәчэ бээдук нуҗан ханҗучә:

– Минңй бэгиндүв сй ахүн котачй бихинни?

⁶ – Няма бочка олива гунмурй мө имүрәнмән, – гунчэ тариҗин.

– Эр котави таманалис дукувүн, – гунчэ хавамни, – тэгәкәл-дә хунтут дукумәлчакал: «Тунҗадярва».

⁷ Тадук гә бээдук ханҗучә:

– Сй-кә адыва бэгиндүв тамаҗатыс?

– Няма хутақан бурдук бокотовон, – гунчэ тариҗин.

Хавамни гунчэ:

– Эр котави таманалис дукувүн. Дуккал: «Дяпкундяр»,

⁸ Бэгинин тар дёромин хавамниви «аят онни», гуннә, кәнәчэ. Тәдәмә-ты, эр буга бәелин һэрийн бәелдукин дяличитмар эрә-тарә өвкйл.

Сэвкйвэ-гү, баянма-гү аявденни?

⁹ Бй-кә сундү гундем: Эма-да илэ баянин улөкит һөдьяран, сү-кә баяндивар, бәелдү бәләденэл, гиркилэвэр бакакаллу, тәли баяннун манавракин, Сэвкй сунә бәел эхил

¹ Эрәсмй – ахамй.

будэ бугалатын йвдеңэн. ¹⁰ Хулукунмэ, энэ улōкиттэ, дявү-чарй, тар хэгдыңэвэ-дэ нян аят дявүчадыңан. Хулукунмэ улōкичивкй, тар хэгдыдү нян улōкитчэңэн. ¹¹ Сундү дүннэ упкат баянман эхиктын бүрэ, нй сундү няңняды баянма бүдеңэн? ¹² Хуңту илэл баянматын, дёромйна, дявүчарак-сун, он Сэвэкй сундү мәннйивэхун бүдеңэн. ¹³ Умун-кэт бōкан дёр бэгиндү урэт этэн хавалла: умунмэ ичэмэйиде-ңэн, гёва айвдыңан; умундү аят хавалдыңан, гедү эрүт хавалдыңан. Сү нян этэрэс дёривэтын аявра: Сэвэкйивэ-дэ, баянма-дә!

Фарисейл Йсүсна иневунтэдерэ

¹⁴ Фарисейл*, мэунмэ айвдерйл, тар гуннэвэн дōлчат-чаксал, Йсүсна иневунтэчэтын. ¹⁵ Нуңан-ка нуңартыкйтын гунчэ:

– Бэел эхалдүтын сү нүңнэ бэелгэчйр ичэвдэвэр ээчиң-нэрэс, Сэвэкй-кэ эва сү дōдүвар гунчэрийвэхун саран. Экун бэел эхалдүтын ая, тар Сэвэкй эхадүн – эрү, ичэмэйхй.

Иты тадук Сэвэкй ээттын

¹⁶ Иоан эделйн эмэрэ, иты* тадук Сэвэкй түрэнмэн ихиврил бэел* инэңйлтын бичэтын. Тариптыдук Сэвэкй Тэгэмёрдулйн* улгүчэндөвкйл, бэетыкйн талā йдэвй элэ-мэтвй ээчивкй. ¹⁷ Итыдук ахаканма-дә халгавңаттукин, няңня, дүннэ-дэ нонон ачир одыңатын. ¹⁸ Ахидуквй хуэчик-сэ, хуңту ахйва ахйлачā бэе нүэлүмүхйивэ одыран. Хуёнивчэ ахйва ахйлачā бэе нян нүэлүмүхйивэ одыран.

Баян бэе тадук дёгордёрй Ласарь

¹⁹ Окин-ка умун баян бэе бичэ, нуңан тэгэмэргэчйн ая тэтывэ тэтчэңкин, урувсипчү бинйт бидеңкин тар бэе. ²⁰ Тадү умун дёгордёрй бэе Ласарь гэрбйчй бичэ. Нуңан иллэн хуёмчэ бичэ. Нуңан баян бэе курён уркэн дагадүн хуглэдеңкин. ²¹ Нуңан дагалан гараданаватын, девдэвй

ээтчэнэ, хуглэдевкй бичэ. Үинакир, эмэнэл-эмэнэл, ну-
 җан хуёлвэн чивдяҗкитын. ²²Тар дёгордөрй бэе бучэлэн,
 Сэвэкй тэдэвумнилин нуҗанман няннйла сурувчэл, няннй
 малүдүн Аврәмнүн* даран нэчэл. Баян бэе нян бучэ, нуҗан-
 ман имачал. ²³Чопкодү, нүлүмүхичйл бучэл бээл омйлтын
 умйвүндүтын, сө биргэвэ ичэденэ, угискэкй ичэхйниксэ,
 тар баян бэе гороёлө Аврәмнүн даран Ласарьва ичэчэн.
²⁴Баян бэе тэпкэлчэ:

– Аврам, аминмй! Минэ муланкал, Ласарьва минтыкй
 уҗкэл, нуҗан, уняканмй дүгэкэнмэн мүдү эйхйниксэ,
 йннйвэв улахинигин. Бй эр дегдэдөрй тогодү сө биргэвэ
 ичэдем!

²⁵Аврам-ка гунчэ:

– Хутэ, дёнкал, йникин биҗэхйвй сй аява упкатван га-
 час, Ласарь-ка упкатва эрүвэ-нион ичэчэн. Эхиткэн нуҗан
 эдү аява ичэдерэн, сй-кэ биргэвэ ичэденни. ²⁶Тар оёлын,
 мит сигдылэдүт сө суҗта чопко бихин: нй-вэл эдук сун-
 дулэ иставй-кат ээттекин-дэ, эңэтын иста. Сундук-кэт
 мундулэ нй-кэт эңэтын эмэрэ.

²⁷Баян бэе гунчэ:

– Амй, бй синдук гэлэдем, Ласарьва аминмй дюлан уҗ-
 кэл. ²⁸Бй тадү тунҗа нэкучй бихим. Нуҗардүтын Ласарь
 мэтэвугин, эр биргэчй бугалә эдэтын эмэрэ.

²⁹Аврам гунчэ:

– Нуҗардүтын Моисей итын тадук Сэвэкй түрэнмэн
 ихиврйл бээл дукунатын бихин. Нуҗарватын долча-
 чиктын!

³⁰– Эчэ, аминмй Аврам, – гунчэ баян бэе, – бучэлдук
 нй-вэл нуҗардулатын эмэрэкин, тэли нуҗартын хуҗтут
 бинйт билимчэл.

³¹Аврам-ка нуҗандүн гунчэ:

– Нуҗартын Моисейва итыван тадук, Сэвэкй түрэнмэн
 ихиврйл бээл дукунаватын эвкйл дялувра бимйл, бучэ бэе
 аракин-дә, этэрэ тэдэрэ.

ДЯН НАДЫ ХАН

Биргэ нэлумүхийвэ овкандяри бээдү

¹ Мэнңилдүви алагүвумнйилдүви Йсүс гунчэ:

– Окин-дә кэтэ экун-мал нэлумүхийвэ овкандярил бив-кйл. Биргэ тарā овкандяри бээдү! ² Нуңан умун-мэл эрил ичэмэйдерйлдук бээлдук нэлумүхйлэ ихивракин, нуңандүн аятмар бимчэ ургэ дёлово никимнядүн уиксэл, ламулā гарадāрактын.

*Бэе эрүвэ онаван
дялдүви экэл дявүчара*

³ Мэдүчэнэл бикэллу!

Сй гиркйс эрүвэ бракин, түрэкэл, эрүвэ онави сана, «эрүвэ онавав дялдүви экэл дявүчара» гунэкин, нуңан тү-рэнмэн дялулкал. ⁴ Умун инэңйдү надарā синдү эрүвэ оксā, надарā синтыкй эмэнэ, эрүвэ онави сана, тыкэн гунэкин: «Би синдү эрүвэ ом», – сй эрүвэ онавав дялдүви экэл дя-вүчара.

Бү тэдөдерйэвун хавкал

⁵ – Бү тэдөдерйэвун хавкал! – гунчэл Бэгиндү уңивчэл алагүвумнйлин.

⁶ – Сү тэдөрихун горчица чэмэкэндын-дэ¹ бихикин, – гунчэ Бэгин, – эр моткй, шелковица² гунмуврйлэ, гунэксун: «Ңиңтэтэй дүннэдук чуптүргаксā, ламудү мэнми тэгэвкэкэл!» – тар мо сү гуннэгэчйиннун одяңан.

Бү оңатвар-нён одярава

⁷ Сундү нйдү-вэл бокан-ңү, дүннэвэ улэдевкй-гү, бёрул-ва этэетчэвкй-гү бихикин, нуңан хавадукви эмэрэкин, сй гундеңэс-кү: «Хймат остөлдү тэгэкэл, девкэл!» ⁸ Тыкэн

¹ Горчица чэмэкэндын – тар ахүкакан.

² Шелковица – южное дерево.

этэн бихи, сй гундеңэс: «Девгэев ирйкэл, остолдү нэкэл, бй айвдалав минэ улидекэл, умивдякал. Бй амардукив сй мән-ни девдэви, умдэви». ⁹Тар бокан упкатва оналин сй этэн-ни нуңанман кәнеллэ эчэ? ¹⁰Тыкэн-ты суннүн бидеңэн: сү оңатвар омйл, гуниңнэкэллу: «Бү бокар-нюн бихив, бү оңатвар-нюн одярав».

Хуемчэл бэел бэгэдэврйтын

¹¹Умнэкэн Йсүс, Иерусалимтыкй нэнэденэ, умун бикйтулэ Самария тадук Галилэя дүннэл сигдылэдүтын бихилэ, хэркулчэн. ¹²Талэ дагамадяракин, арчаптыкй дян бэел бакалдычатын! Тар бэел хуемчэл бичэтын. Нуңартын, горокөндү илитчанал, ¹³тэпкэлчэтын:

– Йсүс, Таткамнй! Мунэ муланкал!

¹⁴Йсүс-ка, нуңарватын ичэксэ, гунчэн:

– Нэнэкэллу, хирурилдү* ичэвкэкэллу.

Йсүс гуннэдин тарил суручэтын. Суруденэл, хоктодүвар хуелэ ачир очатын, авгарачатын. ¹⁵Умунтын тарэ ичэксэ, мүчүчән, игдыт Сэвэкивэ кәнэденэ, ¹⁶Нуңан халгардулан тыкчэн. Тар бэе Самариядук бичэн. ¹⁷Йсүс нуңандукин ханңучән:

– Сү, дян бинэл, упкат эчэллун-ңү авгарара? Йдү гйл егин бэел? ¹⁸Он умун-кэт нуңардуктын эчэ мүчүра, Сэвэкивэ кәнэмнэк? Сйгдэ умун, хуңту бугадук бинэ, мүчүчә бихинни? ¹⁹Илкал, гиркудякал, синэ Минэвэ тэдэрис айран, – Йсүс гунчэ.

Сэвэки Тэгэмэрин эмэдерэн

²⁰Фарисейл*, окин Сэвэки Тэгэмэрин* эмэдеңэн, гуннэл, Йсүстук ханңучатын, Йсүс дывчән:

– Сэвэки Тэгэмэрин эмэрийвэн этэхун ичэрэ, – гунчэ Нуңан. ²¹– Сундү этэрэ гунэ: «Ичэткэл! Эдү бихин. Тар тэдү бихин. Тыкэн эчэ бихи, Сэвэки Тэгэмэрин сү дөдүхун бихин.

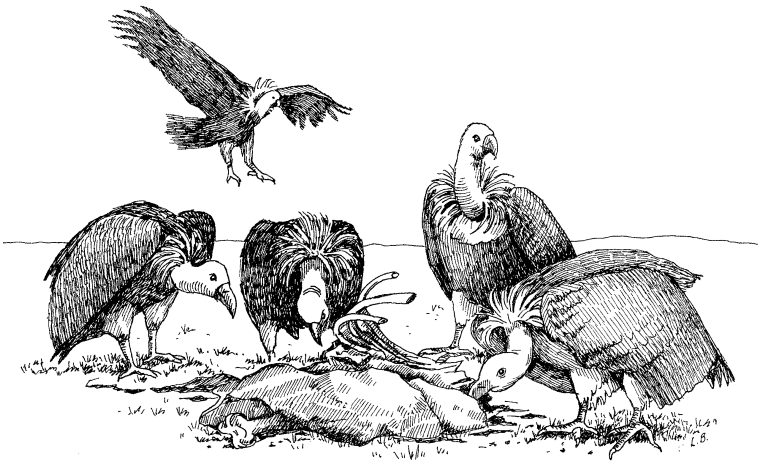
²² Мэнңилдүвй-кэ алагүвумнйлдүвй Йсүс гунчэ:

– Бэе Омоггин* Тэгэмэр инэңйлдукин умун инэңйвэн ичэдэвэр ээтгчэңэхун, тар-дә бичэлин, тар сундү эчэ бүврэ. ²³ Сундү гундеңэтын: «Талә ичэткэл!» тадук «Элэ ичэткэл!» Сү тармалдү экэллу хэтэкэнэ, экэллу эртыкй-тартыкй тарил бэелнүн туксара. ²⁴ Херкин няңнява умун мудандукин гē мудандулән н̄рйивувдерйгэчйнин, таргачйн Бэе Омоггин мүчүрй инэңйлдүвй бидеңэн. ²⁵ Тар-ка дюләдүн Нуңан кэтэ биргэвэ ичэдеңэн, эхиткэн бидерйл бэел Нуңанман эрэсчэңэтын. ²⁶ Ной инэңйлдүн бичэгэчйнин, таргачйн-ты Бэе Омоггин инэңйлдүн одяңән: ²⁷ бэел девдечэтын, умдячатын, ахйладячатын, эдблэдечэтын. Тыкэн Ной хэгдымэмэ корабльдула йдэлэн бичэн. Тар амардукин хэгды мүдэ бчәлән, упкат чэпэчэтын. ²⁸ Лот¹ бихи инэңйлдүн тыкэн-ты бчән: девдечәл, умдячәл, униедечәл, униемэтчәчәл, бурдук бокотолвон путэдечәл, дйөлва одячәл, ²⁹ Лот Содомдук* суручэ инэңйлдүн-кэ няңнядук талә сәра-дә, того-дө уңкулбучәл – тадук упкат бучәл. ³⁰ Бэе Омоггин мүчүрй инэңйлдүн нян тыкэн-ты бидеңэн! ³¹ Тар инэңйлдү дйө оедүн бидерй бэе, дйөдуквй идэгәлвй гадәвй эгин-кэт хэргискй эвмүрә! Дүн-нэдү хавалдярй – эгин-кэт дйөләвй мүчүмкәра! ³² Лот ахйвән² дәнкаллу! ³³ Мэнңйвй бинйвй айдәвй ээтчәрй, тар бинйвй сэмңйдеңэн, бинйвй-кэ сэмңйчэ, тар бинйвй айдяңән. ³⁴ Сундү гундем, тар долбонйдү дйөр бинәл умундү адярактын – тарилдук умунмэ гадяңатын, гәва-ка эмәндеңэтын. ³⁵ Дйөр ахәл умундү мельницадү хавалдярактын, тарилдук умунмэ гадяңатын, гәва-ка эмәндеңэтын.

³⁷ Тадү алагүвумнйлин Нуңандукин ханңучәл:

¹ Лот – тар Аврам акинин омоггин.

² Нуңандулин Моисей эләкэсипты книгадүн дукувчә (19:1-26).

Кїрар бучэдү умунупчэл

– Тар идү о́дяңан, Бэгин?

– Бучэ хуглөдерилэн кїрар умунупчэңэтын, – гунчэ Йѣсүс.

ДЯН ДЯПКИ ХАН

*Нāvун ахилї тадук уңкилдымнилї
гунмуvkэ*

¹ Йѣсүс нуңартын о́кин-дā уңкеро́дядāтын, уңкеро́дāвар эдэтын-дэ дэррэ, гунмуvkэвэ улгүчэңчэ:

²– Умун гōродтү уңкилдымни бичэ, нуңан Сэвэки-дук-тэ эвкї нэ́лэрэ бичэ, бэелдук-тэ эвкї халдыра бичэ.

³Тар гōродтү умун нāvун¹-ахї, тар бэеткї эмэктэденэ, гун-девкї бичэ: «Минэвэ булэсэгдукив дыхүткэл».

⁴Нуңан сō горово тарā эчэн о́мүра, дōдүвї гунчэчэ: «Бї Сэвэкидук-кэт эвкї нэ́лэрэ бихим, бэелдук-кэт эв-кї халдыра бихим, ⁵эр-кэ нāvун – ахї миндук хуэндэн,

¹ Нāvун – вдова.

нуңандун бэлэчиктэ, тэли нуңан, гиркуктадяна, минэвэ этэн муңнара».

6— Сү дөлдүрас, эр дэрэе ачин уңкилдывунмэ ичэмни эва гундеривэн? — ханнүчэ Бэгин. 7— Инэңйлвэ, долбо- нилва Нуңандукин бэлэдэн гэлэдерйлвэ, Мэннйлви сйн- маналви Сэвэки этэн-нү дыхүттэ? Нуңан удадяңан-нү нуңарватын дыхүттэви? 8 Сундү гундем, Нуңан тэдэмэт-тэ, хымат-та оляңан. Тар-дэ бичэлин, Бэе Омолгин*, дүннэлэ мүчүксэ, таргачин тэдэвэ бакадяңан-нү, эдеңэн-нү?

Фарисейдули тадук

налөгива тавумнилы гунмувкэ

9 Мэрвэр нүңнэт бидерэв гунчэдерилдү, хуңтул бээлвэ упкатватын ичэмэиндерилдү бээлдү Йсүс эргэчин гунмув- кэвэ улгучэнчэн:

10 — Дюр бээл Сэвэки Дюлан* уңкерөдөвэр эмэчэтын. Умун фарисей* бичэн, гё-ка бэе налогилва тавумни*.

11 Фарисей, илитчана, дөдүви тыкэн гуннэ, уңкерөдөчэ: «Сэвэкикэкүн, би дёромйрва бээлвэ, дэрэе ачирва, ахи- мэрва, эдымэрвэ, эр-дэ налогилва тавумнива энэливи урэрэ, би синэ кэнёдем. 12 Би надалладук дюр инэңивэ девгэвэ эхим илэчэрэ, баканадукви дяги хаван буннэм».

13 Налогилва тавумни-ка, горокөндү илитчана, няңнятки ичэхиндэви-кэт нэлэденэ, тыңнми иктүденэ, гундөчэ: «Сэвэкикэкүн, би нэлумүхичи бихим, минэ муланкал!»

14 Сундү гундем, Сэвэки эр бэе нэлумүхивэн луктан, тар дюлави сурурэн, фарисейдү-ка Сэвэки тыкэн эчэ овра. Мэнми хэгдыгүрдери хэргиски тыкивувки, мэнми эрү бэе бихим гунчэдерй, угиски угиривувки.

Йсүс куңакэрва хиругэдерэн

15 Йсүстыки хулукур куңакэрва Нуңан нуңарватын эрку- дэн эмувчэтын. Тарэ ичэксэл, алагүвумнилин куңакэрва эрэхилчэл. 16 Йсүс, куңакэрва мэнтыкиви эриксэ, гунчэ:

– Куңакәр миндулэ эмэктын, экэллу эрэстэ. Сэвэки Тэгэмэрин* нуңаргачйрдү бихин. ¹⁷Сундү тэдёмэвэ гундем, Сэвэки Тэгэмэрвэн куңакәнҗачйин мёвандулавй эвкй йврэ, окин-дә Сэвэкиңй этэн бра.

Баян тадук мудана ачин бинй

¹⁸ Умун саврй бэе Йсүстук ханңучән:

– Мёвачй Алагүмнй, мудана ачин бинйт бидэвй бй эва бдыам?

¹⁹ – Сй эдә Минэ мёвачй, гуннэ гэрбйденни? – ханңучә Йсүс. – Ёй-кэт Сэвэкидук хуңту мёвачй ачин. ²⁰ Нуңан итылвән сй сәнни: экэл вара, экэл дёромйра, улөкво уңкилдыкйттү экэл улөкиттэ, аминмй-дә, энинмй-дэ одёдёкол.

²¹ – Бй куңакәндуковй тарә упкатвән дялудям, – гунчэ тар бэе. ²² Йсүс, тарә дөлдыксә, гунчэ:

– Синдү умун-нён эхин иста. Сй упкат бихивй идэгэвй униекэл тадук дёгорилдү бұтыкэл. Тэли сй баяна нянядү гадяңас. Тар амардукин эмэкэл, Минэ бодокол.

²³ Тариңин, гуннэвэн дөлдыксә, сөт мэргэлчэ: нуңан сө баян бичэ. ²⁴ Йсүс, нуңан мэргэлнэвэн ичэксэ, гунчэ:

– Баяхал бэел Сэвэки Тэгэмэрдерйлэн* йрйтын сө ургэ! ²⁵ Баян бэе Сэвэки Тэгэмэрвэн мёвандулавй йвдэн, сө ургэ – тэмэгэн¹ сёндулйин инмэ эимкүтмэрит йдеңэн.

²⁶ – Ёй-кэ тэли аивдяңан? – гуннэ, дөлчатчарйл Йсүс-тук ханңучәл.

²⁷ – Бэе эхивэн бра, Сэвэки овкй, – гунчэ Йсүс.

Йсүсна бододёрил экунма гадяңатын

²⁸ – Эр-кэ бұ, упкат бихивэр эмэниксэл, Синэ бодоров, – гунчэ тадү Ботур.

²⁹ – Тэдёмэвэ сундү гундем, – гунчэ Йсүс, – Сэвэки Тэгэмэрин дярин дёвй, ахйвй, акнйлвй, нэкнйлвй, амтылвй,

¹ Тэмэгэн – верблюд.

хутэлвй-дэ эмэнчэ, ³⁰ эр бинйдү сѳт кэтэтмэрвэ гадяңан, тар эмедерй-кэ бинйдү амаргүт мудана ачин бинйт билдеңэн.

*Йсус иларакан гундерэн, он нуңан,
муңнандяна, будеңэн тадук ардяңан*

³¹ Дяндѳр алагүвумнилвй дарискй эрйксэ, Йсус нуңардүтын гунчэ:

– Эр мит Иерусалймдула нэнэдерэп, тадү Сэвэкй түрэнмэн ихиврй бэел* Бэе Омолгилин* эва дукунатын упкачин дялудяңан. ³² Нуңанман еврѳилдук хуңтул бэел нѳлаллдүтын дявакандяңатын, Нуңанман муңнадяңатын, дяргадяңатын, Нуңантыкйн тумнйдяңатын, ³³ дуктэдеңэтын тадук вадяңатын. Илй-ка инэңйдү Нуңан, ариксэ, илдяңан. ³⁴ Алагүвумнилин тар гуннэвэн эчэл тыллэ. Нуңан эр түрэрди экуна гундерйн нуңардуктын дахивчэ бичэн, тарит эвкй тыливрэ бичэн, Йсус гундерйвэн нуңартын эчэтын тыллэ.

Балй бэе Иерихондү бэгэдэврйн

³⁵ Йсус Иерихонтыкй дагамадяракин, хокто хүлйдүн умун балй бэе, эя-вал бүдэтын гэлэденэ, тэгэтчэчэ. ³⁶ Дагалйн бэел нэнэдерйвэтын дѳлдыксэ, нуңан экун одяриван ханнүчэ. ³⁷ Нуңандүн Йсус Насорей эмедерйвэн мэтэвчэл. ³⁸ Нуңан тэпкэлчэ:

– Йсус, Давидтук тэкэчй*, минэ муланкал!

³⁹ Йсус дюлэдүн нэнэдерйл бэел симүргадан нувчамкачал-дэ, нуңан-ка игдытмерит тэпкедечэ:

– Давидтук тэкэчй, минэ муланкал! ⁴⁰ Йсус, иликсэ, балйва Нуңандулан дагамавдатын ипкэчэ. Балй дагамачалан, Йсус нуңандукин ханнүчэ:

⁴¹ – Синдү эва одям? Сй эва одав ээтчэнни?

– Бэгин, нян ичэри одавй ээтчэм! – гунчэ тариңин.

⁴² – Сй ичэри одянни! Минэвэ тэдэрис синэ айран, – гунчэ нуңандүн Йсус.

⁴³Балй бэе тармалдү ичэрй оча, Йсүсва бодохинча, Сэвэкивэ кэнэденэ. Тарā ичэчэл упкат бээл Сэвэкивэ сөт кэнэчэтын.

ДЯН ЕГЙ ХАН

Налогилва тавумнй Саккёй гуннэн

¹Йсүс, Иерихондула эмэксэ, гөродтулй гиркудячан. ²Тадү умун баян бэе, налогилва тавумнйл* бэгинтын, Саккёй гэрбичй, ³Йсүспа Нуңан һивэн самнак ичэдэви некэчэн. Гиранатви нектэ биксэ, бээл амардуктын Саккёй Йсүспа эңэт ичэрэ бичэн. ⁴Тарит бээл дюлэлэтын туксакса, тар мō дагалйн Нуңан һэнэдерэкин ичэмнэк мōла туктычэн. ⁵Йсүс, тар мōва йлтэнденэ, угискй ичэхйниксэ, гунчэ:

– Саккёй! Химат мōдук эвкэл, бй инэңмэн дюлас ирэмэдеңэв. ⁶Бэе, мōдук эвмэлчэксэ, урунденэ, Нуңанман дюлавй эричэ. ⁷Тарā ичэчэл бээл Йсүс өриван упкат эчэтын элэксйрэ.

Налогилва тавумнй Саккёй мōдү

– Ңѐлумұхйвэ одярй бѐелѐ он Нуңан ирѐмѐдерѐн, – гуннѐл, тўрѐтчѐчѐл. ⁸ Саккѐй, Йсўс дюлѐдўн иликсѐ, гунчѐ:

– Бѐгин! Баянми калтакаван би дѐгорил бѐелдў анйдя-
ңав, ңйдук-вѐл улѐкитнѐ, кѐтѐтмѐрвѐ ганадукви, дыгрѐкѐн
кѐтѐтмѐрит бўдеңѐв.

⁹ Йсўс нуңандўн гунчѐ бичѐ:

– Инѐнмѐн эр дѐлѐ айчин ѐмѐрѐн. Эр бѐе нян
Аврѐмдук* тѐкѐчй. ¹⁰ Тарит Бѐе Омолгин* мйчѐвѐ бакадѐви
тадук айдѐви ѐмѐчѐн.

Дян бѐкѐндулй гунмувкѐ

¹¹ Тарѐ дѐлдычѐл бѐелдў Йсўс умун гунмувкѐвѐ нян улгу-
чѐнчѐн. Нуңан-ка Иерусалимтыкй дагамачѐ бичѐн, тарит
илѐл Сѐвѐкй Тѐгѐмѐр* ѐрйн инѐнйн эр-ты ѐмѐдеңѐн гун-
чѐчѐл. ¹² Йсўс гунчѐ:

– Умун сѐврй бѐе сѐ горо бугалѐ тѐгѐмѐр ѐмнак суру-
чѐн, амаргўт-ка дўннѐлѐви мучўнѐт бичѐн. ¹³ Нуңан, дян
бѐкѐнми ѐрйксѐ, умутѐл мѐнунмѐ¹ бўчѐ тадук гунчѐ: «Би
ѐчиндўв, мучўдалав, эр мѐнурвѐ, хавалдянал, хѐвкѐллу».
¹⁴ Буган тѐгѐлин тар бѐевѐ ѐвкйл айвра бичѐл, ичѐмѐйнде-
чѐтын, суручѐлѐн нуңанман ахаптыкй бѐелвѐ унчѐл, тѐлѐ
ихиксѐл, гундѐтын: «Бў нуңан мундў тѐгѐмѐр ѐдѐн ѐннѐрѐв
ѐттѐ». ¹⁵ Тѐгѐмѐр ѐксѐ, тар бѐе мучўчѐн, тадук мѐнурви бў-
нѐлдўви бѐкарви ѐрйвкѐнчѐн, нуңан ѐчиндўн хавалдянал,
ахўн мѐнурвѐ ганаватын гундѐтын. ¹⁶ ѐлѐкѐсипты бѐкѐнин,
ѐмѐксѐ, гунчѐ:

– Бѐгинми, сй бўнѐс мѐнунни миндў дян мѐнунмѐ
ѐмуврѐн.

¹⁷ – Ая, сй ая бѐкѐн бихинни, – гунчѐ нуңандўн тѐгѐ-
мѐр. – Сй ахакѐн-дѐ хавѐва аят ѐналис, синдў дян гѐро-
дылва бўдем, тадў хѐгдыгў бидеңѐс.

¹⁸ Гѐ бѐкѐн, ѐмѐксѐ, гунчѐ:

– Сй бўнѐс мѐнунни миндў тунңа мѐнунмѐ ѐмуврѐн.

¹ Мѐнун – ѐдў нямѐ динарийл*.

¹⁹ – Сй-дэ тунҗа городыл хэгдыгүтын одяңас, – гунчэ нуҗандүн тэгэмэр.

²⁰ Или-ка бокан, эмэксэ, гунчэ:

– Бэгинми, эр сй бүнэс мэунни. Би, эрэ пулаткандү чакиликса, нэкчэдечэв, ²¹ синдук нэлэденэ. Сй маннй бэе бихинни: сй энэви нэрэ гаҗнанни, энэви тэгэврэ хоҗниҗ-нанни.

²² Тэгэмэр нуҗандүн гунчэ:

– Сй түрэрдивй мэнни буруйдаҗанни, бокамй! Сй би маннй бэе бихивэв, энэви нэрэ гарйвав, энэви тэгэврэ хоҗ-нирйвав саҗкис. ²³ Эда-ка сй би бүнэв мэунмэв хавувдән йлэ-вэл эчэс нэрэ? Мучүкса, би тар хавувнадукин гамчав!

²⁴ Тадук бэлэчимнйлдүви ипкэчэ:

– Эр бокандук умун мэунмэ гакаллу тадук дян мэу-чидү бүкэллу.

²⁵ – Бэгин, нуҗандүн-ка дян мэун бихи эчэ! – гунчэл бэеҗилин.

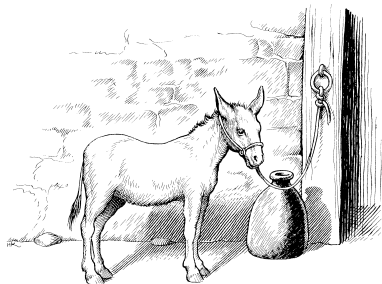
²⁶ – Би-кэ гундем: кэтэ мэуҗчй бэетыкйндү хавувкйл, Экуна-да ачин бээлдук бихикэнмэн-дэ тйтэвкйл. ²⁷ Мин-нйлвэ-кэ булэсэгилвэв, би тэгэмэр орийвав эхилвэ эттэ, элэ эмувкэллу тадук би ичэтчэрэкив вакаллу.

Йсүс Иерусалимдула эмедерэн

²⁸ Эр гунмувкэвэ улгучэ-никсэ, Йсүс Иерусалимтыкй часкй суручэ. ²⁹ Нуҗартын Випаҗияла тадук Випаҗия-ла дагамачалатын, Маслич-най гунмури урэ дагадукин Йсүс дюр алагувумнйлви унчэ, ³⁰ нуҗардүтын гуниксэ:

– Тар дюлэдү ичэвдерй бикйттулэ нэнэкэллу. Би-

кйттулэ йденэл, нй-кэт энэн угра илмакта осёл уёчедерй-вэн ичэдеҗхун. Тара уилгэксэл, элэ эмувкэллу. ³¹ Сундук

Уивчедерй осёл

Бэл Йсүсна кэнәдерэ

ханнұрактын-ка: «Әдә уилгәдерәс?» – тыкән гүкәллу: «Осәл Бәгиндү нәдачй».

³² Бәгин унән алагүвумнйлин суручәл, упкат Нуңан гуннэгәчйнин бичән. ³³ Тар осәлва уилгәдерәктын, осәл хуннйлин ханнұчәл: «Сү әдә осәлва уилгәдерәс?» ³⁴ Тарил-ка гунчәл: «Осәл Бәгиндү нәдачй». ³⁵ Нуңартын осәлва Йсүстыкй әмувчәл, куңгулвәр осәлдү нәксәл, Йсүсва угивчәл. ³⁶ Нуңан, угүчадяна, нәнәдечә, упкат бәел-кә тәтблвәр Нуңан хоктодүн гиркәдечәл. ³⁷ Масличнай урә әврйлән Нуңан дагамачәлән, упкат алагүвумнйлин Нуңан сөхйрива одянавән ичәнәлйвәр игдыт Сәвәкйвә кәнәлчәл, сәт урунденәл тадук игдыт ³⁸ тыкән гунденәл:

– Бәгин гәрбйдин әмәдерй Тәгәмәрвә хиругәдерәв! Аярәлдбйн¹ бигин няннядү, угй няннядү-дә нйән кәнәвун бигин! ³⁹ Фарисәил* хәлтын, хуңтул бәелнүн илитчанал, Нуңандүн гунчәл:

¹ Аярәлдбйн – мир.

Сэвэки Дјон уңкерөвун дјон биңэтын

– Алагүмнй, алагүвумнйлвй нувчакал!

⁴⁰ – Бй сундү гундем: «Нуңартын симүргарактын, дёлол тэпкэлдеңэтын».

Йёсүс Иерусалім дярин соңодёрон

⁴¹ Йёсүс, гөродтулā дагамаксā, тар гөродтули соңолчө ⁴²тадук гунчө:

– О, Бй эётчэм, Иерусалім, эр инэңй ёкун синдү аяралдбынма эмуврйвён сādās! Эхиткэн-кэ сй эхалдүс тар этэн ичэврэ. ⁴³ Эргэчйр инэңйл эмэдеңэтын: Синэ булэ-сэгил¹ гугда кухйвун дјолди, курёлди мурукэдеңэтын, синэ хакудяңатын, эргйт-таргйт синэ камнидяңатын, ⁴⁴ Синэвэ, Иерусалім, синдү бидерйл-дэ бэеңилвэс-дэ манадяңатын, упкат суксавувчā бидеңэн, – тар упкачин Сэвэки синдулэ эмэри инэңйвён сй энэдукис сāра, одяңан.

¹ Булэсэг – враг.

Йсус Сэвэки Дюдүн

⁴⁵ Сэвэки Дюлән* йксэ, Йсус униемнилвэ эрэхилчэ,
⁴⁶ нуңартыкытын тыкэн гунденэ:

– Дукувүндү* гунмувчэ: «Минңи Дюв уңкеровун дю
 оद्याн», сү-кэ тарā чаңытыл¹ умүнупкит дюятын очал
 бихис! ⁴⁷ Йсус инэңиыткин Сэвэки Дюдүн алагүдячā. Хэг-
 дыгүмэ хирурил*, итыва алагүмнил*, тадук гил бээл бэг-
 сэлтын Йсуса эхил аявра, Нуңанман вадāвар эчивкыл
 бичэл. ⁴⁸ Тар-дā бичэлин, он тарā оңатвар эңкитын сара.
 Упкат бээл Нуңандукин эңкитын хуенэ, Нуңан түрэрвэн
 долчачиңкитын.

ДЮРДЯРГИ ХАН*Ңи Йсусту эңэхийен бучэн?*

¹ Эхилэ умун инэңидү Сэвэки Дюдүн* Йсус бээлвэ
 алагүдяракин, Урунйивсивчү мэдэвкэвэ мэтэвдерэкин, Ну-
 ңандулан хэгдыгүмэл хирурил*, итыва алагүмнил* тадук
 еврэйл хэгдыгүлтын, дагамаксал, ² ханңучал:

– Мундү гукэл, Си ңи эңэхидин одянни? Ңи Синдү
 эңэхийес бучэн?

³ – Би нян сундук ханңудяңав, – гунчэ Йсус, – сү-кэ
 Миндү гукэллу. ⁴ Иоан мут булкурын ңидук бичэн? Няң-
 нядук-кү, бээлдук-кү?

⁵ Нуңартын-ка мэр мэрнүнмэр улгучэмэчилчэл, гунэки
 «Няңнядук», Нуңан ханңудяңан: «Эдā сү нуңанман эчэхун
 тэдэрэ?», ⁶ гунэки «Бээлдук», упкат бээл мунэ дөлолди
 дуктэдеңэтын, бээл Иоанма Сэвэки түрэнмэн ихиври бэе*
 гунчэдерэ эчэ. ⁷ Нуңартын гунчэтын:

– Бү эхив сара.

⁸ – Тэли Би нян ңи эңэхидин одяривй сундү этэм гунэ, –
 гунчэ Йсус.

¹ Чаңит – разбойник.

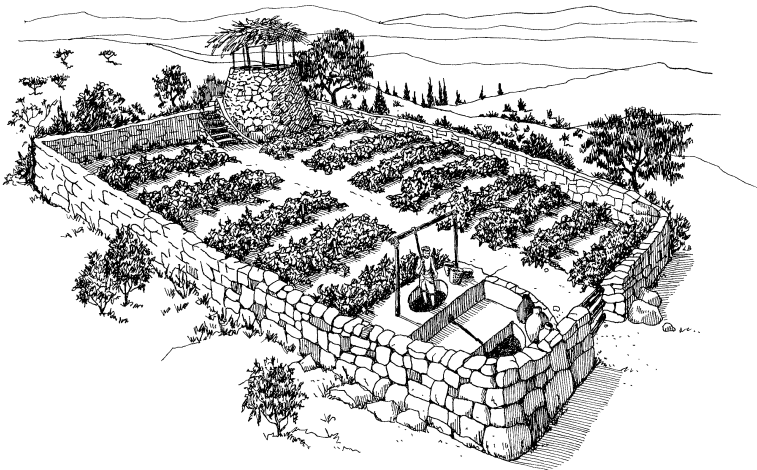
*Виноградва ичэтчэрил бээлдүлү
гунмувкэ*

⁹Тар амардукин Йсүс бээлдү эргэчйн гунмувкэвэ улгучэнилчэ:

– Умун бэе виноградва балдыврй дүннэңңй бээлдү ичэттэтын бүүчэн, мэнин-кэ горо дүннэлдулэ суручэн. ¹⁰Виноградван таврй инэңй очалан, виноградва балдыврй дүннэвэ ичэтчэрил бээлтыкй мэнңйвй ханмй гадавй боканмй уңчэн. Бээл-кэ боканман дуктэчэл, эва-кат энэл бүрэ, уңчэл. ¹¹Тар бэе гө боканмй уңчэн. Тарā нян, дуктэксэл, дяргаксал, эва-кат энэл бүрэ, ахачал. ¹²Нуңан тадук иливй боканмй уңчэ. Тариңңан сэксэлдэлэн дуктэксэл, тулискй гарадачал. ¹³Тэли виноградва балдыврй дүннэчй бэе гунчэ:

– Он-ка одям? Аяврй омологивй уңиктэ, нуңандукин халдядяңатын-вал.

¹⁴Виноградва балдыврй дүннэвэ ичэтчэрил бээл-кэ, нуңанман ичэксэл, гумэчилчэл:

Виноградва балдыврй дүннэ

– Эр бэгин омологин, аминин баянин – нуңанңйин. Нуңанман вагāt, тэли бэе баянин митңй о́дяңан!

¹⁵ Омологива, виногpадва балдыврй дүннэ чагидāлāн йовуксэл, вāчāл. Аминин-ка, тар вāчāл бэелвэ он о́дяңан?
¹⁶ Нуңан, мучўксā, тар бэелвэ вāтйдыяңан, виногpадва балдыврй дүннэңйи хуңтул бэелдў бўдеңэн.

– Сэвэки эгин таргачйиндулā ихиврā! – гунчэл дōлчатчарйл бэел.

¹⁷ Йсўс, нуңартыкйтын ичэчиксэ, ханңўчā:

– Дукувўндў* эргэчйин дукувчāл тўрэр эва гундерэ: «Дюва омнйл дёлово гарадāнатын, дю хэрэдун маннйргў дёло о́чан?»

¹⁸ Тар дёлодук халгандивй тагачā бэетыкйин тыкнэдуквй будеңэн, тар дёло бэелэ тыктэкин, бэе няпчурагар тырэвдеңэн. ¹⁹ Итылва алагўмнйл* тадук хэгдыгўмэл хирурил* тар улгучэ́ннэн гунмувкэ́н нуңардулитын бичэвэ́н тылчэл, тарит Йсўспа тар-дāt дявадāвар э́тчэл-дэ бэелдук нэ́лэчэл.

*Римскай тэгэмэрдў
налогива тамакаллу*

²⁰ Тарит нуңартын Йсўспа сипкичилчāтын, Нуңантыкйин адй-кат тэдедерйлгэчйрвэ бэелвэ уңчэтын, Йсўс, алагўдяна, эва-вал урāракин, дяваксāl, Иерусалймдў бидерй Рим нюнйивундун Нуңанман дявакандāвар. ²¹ Тар бэел Йсўс-тук ханңўчāл:

– Таткāмнй, Синңй тўрэрри-дэ, алагўнни-дā тэдэвэтын бў сāрав. Сй нй-дэ дюлэдун дэрэвй энэ тыкиврэ, нўннэт Сэвэки гуннэгэчйинин бидэвун алагўдянни. ²² Гукэл, Римскай тэгэмэрдў бў налогива таманāтывун-нў, эңэтывун-нў?

²³ Йсўс, нуңартын эрўвэ дялдāнал тыкэ́н ханңўдяри́ва-тын тыликсэ, нуңардўтын гунчэ:

²⁴ – Миндў динāрийва* ичэвкэ́кэллу. Тар динāрийдў нй онёвчō, нй гэрбйин дукувчā?

– Рим тэгэмэрин, – гунчэл нуңартын.

Динāрийдү тэгэмэр ичэдэн

²⁵ – Тыхкэн бихикин, тэгэмэрңйвэ тэгэмэрдү бүкэллу, Сэвэкиңйвэ-кэ Сэвэкидү бүкэллу, – гунчэ нуңардүтын Йсүс. ²⁶Тар бээл Йсүспа бээл эхалдүтын түрэндивй урāрй-вāн он-кат эчэл дōлдыра. Гуннэдукин сōхйксāl, нуңартын нэмургэрэ.

Бучэл бээл ардярйлитын гунмувкэ

²⁷Нуңантыкйн адыкāн саддукейл* дагамачāl. Нуңартын бучэ бэе аррйвāн эвкйл тэдэрэ бичэл, дагамаксāl, Нуңандукин ханңучāl:

²⁸ – Алагүмнй, Моисей итыдү* тыхкэн гуннэ дукучā: ñй-вэл хутэе āчин акинин бурэкин, тар бэе акинин ахйвāн ахйлагин тадук бучэ акиндүвй хутэлэн балдывугин. ²⁹Эхилэ, надан акйначэр, бичэтын. Сагдыгүтын, ахйлаксā, хутэе ³⁰āчин бинэ бучэ. Гē-дā, ³¹илий-дā ахйвāн ахйладячāl-дā хутэтын āчин бичэ, тыхкэн-ты хадбыл нэкнйл ахйладячāl. Упкат бучэл, хутэе энэл эмэнэ. ³²Тадук ахй бучэ. ³³Эхилэ тар ахй армй, ñй-кэ ахйн одяңан? Нуңанман надан акнйл ахйлачāl бичэтын эчэ!

³⁴ – Эр инэңйлдү бидерйл бээл ахйлавкйл-дā, эдбылэвкйл-дэ, – гунчэ Йсүс. ³⁵ – Сэвэки бээлвэ, «ñүңнэт бинйт бидерйл» гуннэ, гэрбйрэкин, тарил ардяңатын, эмэрй бинйдү эдеңэтын ахйлара-кат, эдбылэрэ-кэт. ³⁶Нуңартын эдеңэтын будэ-кэт, Сэвэки тэдэвумнйвэн¹ урэлдеңэтын-кэт. Сэвэки нуңарватын аривчāн, тарит нуңартын Сэвэки

¹ Сэвэки тэдэвумнйн – ангел.

хутэлин. ³⁷ Бээл аррытын тэдэ бихивэн Моисей мөнин сүптылэчй мөли улгүрдүви¹ ичэвкэнчэн, Бэгинмэ Аврам* Сэвэйкн, Исак Сэвэйкн, Якип Сэвэйкн гэрбиденэ. ³⁸ Сэвэйкн-кэ йникир бээл Сэвэйкнжытын, бучэлңй эчэ бирэ. Нуңандүн упкат йникир.

³⁹ Тадү итылва алагүмнйл гунчөл:

– Аят гунинни, Алагүмнй. ⁴⁰ Тар амардукин һй-кэт эва-дә Нуңандукин ханжүрйидукви хэрэнчэ².

Киристос һйдук тэкэчй?

⁴¹ Йсүс-ка нуңардүтын гунчэ:

– Он-ка бээл гундерэ Киристос* – Давидтук тэкэчй* гуннэл? ⁴² Давид-ка* мөнин Сэвэйкнвэ кэнэвун книгадү гунивкй:

– Бэгин Бэгиндүв гунчэ: ⁴³ «Бй Синңйл булэсэгилвэс халгардулас тыкивдэлэв, Минңй анңү һалаткнв тэгэтчэкэл».

⁴⁴ Ичэдерэс, Давид* Нуңанман, Бэгин гуннэ, гэрбивкй. Он-ка тэли Нуңан Давидтук тэкэчй биденэн?

Итыва алагүмнйлдук сэрэнчэкэлу!

⁴⁵ Упкат бээл Нуңанман дөлчатчарактын, Йсүс алагүвумнйлтыкнви гунчэ:

⁴⁶ – Итыва алагүмнйлдук*, сэрэнчэнэ, гиркукалу! Нуңартын һонимил тэтылвэ тэтгэвэр аявувкйл, тулйлэ нуңарватын, бээл кэнэденэл, мөндудерывэтын аявувкйл; еврөил уңкерөвун дөлдүтын* нуңартын бээл дюлэмэдүтын тэгэтчэвкйл, туювундү-дэ бэгсэл тэгэктүтын тэгэтчэвкйл. ⁴⁷ Нуңартын навун-ахал идэгэлвэтын тытэвкйл, бээл ичэтчэрэктын, улөкмовэ, горово уңкерөдевкйл! Нуңарватын сөургэ биргэ алатчаран!

¹ Сүптылэчй мөли – Сэвэйкн дегдэдерй сүптылэчй мөли Моисейнүн улгучэмэтчэн.

² Хэрэнмй – воздержаться, отойти.

ДҮӨРДҮӨР ЭЛЭКЭСИПТЫ ХАН

Дёгор нāvун-ахй анйвунин

¹Йсүс мәнунмэ нөвундү анйвурвар баян бээл нөдерйвэтын ичэчэн. ²Нуңан тадү дёгор нāvун-ахйва дйөр хулукур алтамал мәнурвэ¹ нөдерйвэн нян ичэчэн. ³Тадү Нуңан гунчэн:

– Сундү тэдэвэ гундем, эр дёгордөрий нāvун-ахй упкаттуксун кэтэтмэрвэ нэрэн. ⁴Упкат баяхал баяндуквар нөчэтын, ахй-ка, сө дёгор бинэ, экун бихикэнми упкатван нэрэн.

Сэвэки Дйон сукчавдяңан

⁵Тадү бичэл бээл Сэвэки Дйон* сө гудейл дёлолдук овнаван, сө тамурал анйвурди онёвновон улгүчэмэчилчэлэтын, Йсүс гунчэн:

⁶– Тар ичэтчөрийхун, сукчавдяңан. Эдү умун-кэт дёло дёлодүн этэн эмэнмурэ, таргачйр инэңйл эмэдеңэтын.

Эр буга манавдалан экун бдяңан?

⁷– Алагүмни, тар өкин бдяңан? Тарә бү экуды самалкйт сдяңавун?

⁸– Мэдүчэкэллу, сунэ эдэтын улөкиттэ, – гунчэ Йсүс. – Кэтэл, Бй гэрбйвэв гэрбитэнэл, эмэдеңэтын, гундеңэтын: «Эр Бй!», «Гунивчэ инэңй өран!» Тарилва экэллу бодоро!

⁹Кухйн бракин, бээл кухидэвэр эмедерйвэтын дөлдөмйл, экэллу нөлэллэ. Нонон таргачйн-ты бөңатын, муданин-ка тармалдү этэн өра.

¹⁰Тар амардукин Йсүс нуңартыкйтын гунчэ:

– Тэгэл тэгэлнүн, тэгэмэрил тэгэмэрилнүн кухилдеңэтын, ¹¹дүннэ эдү-тадү сөт силгинилдеңэн, дүннэтэнэдү демүкин, кэтэ бээл умнэкэчэн хориврил бумүкилдук² булдеңэтын. Сө нөлэвсйхй бдяңан, няңнядук хэгдыл самалкйл ичэвдеңэтын.

¹ Эр хулукур монеткакан бичэ, динарий 1/128 ханин.

² Хориври бумүк – эпидемия.

Йсус алагүмнилвйн тырэдеүэтын

¹²Тар упкачин эделйн-кэ ора, сунэ дявадяңатын, сунэ ахактадяңатын, еврейл уңкеровун дюдүтын* сунэ буруйдяңатын, кайлдү тэгэвдеңэтын, тэгэмэрилдулэ, бэгсэлдулэ сунэ эмэвулдеңэтын. Минэвэ аявдярйдуксун тыкэн суннүн одяңатын. ¹³Эр тэли сү инэңйллун одяңатын, нуңартын дюлэдүтын Миндули улгучэндэхун. ¹⁴Аямат дёнчакаллу: он дыхүчивнэвтэр номодук экэллу дялдүвар дявүчара. ¹⁵Би сундү со дялүра¹ түрэрвэ мэтэвдеңэв, сү манни түрэрвэ дявүчадэвар, тарил түрэрдук сү булэсэлдуксун һй-кэт эва-кат дэптыкй гундэви этэн бакара. ¹⁶Амтыллун-дэ, нёкнйллун-дэ, дяллун-дэ, гиркиллун-дэ сунэ булэсэгилдү дявакандяңатын, сундук хадбылвахун вадяңатын. ¹⁷Сунэ упкат бэел Миндук ичэмэйнилдеңэтын. ¹⁸Тар-дэ бичэлин, сү дылилдуксун умун-кэт нёбриктэ этэн тыктэ. ¹⁹Тара сү тэрэмил, мэрңйлвэр омилвар айдяңахун.

Иерусалим биргэвэ ичэдеңэн

²⁰ — Иерусалимма мурэли² куһимнйлвэ ичэмил, сакаллу: дагалй гёрод суксавдяңан. ²¹Тэли Иудеядү бидерйл бэел урэлдулэ туксаниктын; Иерусалимдү бидерйл хймат тадук сурумэлчэктын; Иерусалим дагадүн бихил бэел гёродтула эктын мучүра. ²²Тарил инэңйлдү эдү бидерйл бэел Сэвэки дюлэдүн котаваар тамадяңатын, Дукувүрдү* дукувча дялувдяңан. ²³Тар инэңйлдү ургэхил тадук хутэлвэр укувдерйл ахал биргэвэ ичэдеңэтын! Со хэгды биргэ эр дүннэвэ алатчаран, эр тэгэлэ Сэвэки тыкүлнан тыкчэңэн: ²⁴хадбытын, гидат гидалавнал, будеңэтын, хадбылватын упкачил дүннэлдулэ сурувдеңэтын. Иерусалимма-ка еврейлдук хуңтул тэгэл, нуңартын инэңйлтын йлтэндэлэтын, хэкидедеңэтын. ²⁵Дылачадү, бёгадү, охикталдү-дэ бэе нэлэрин самалкйл ичэвдеңэтын, дүннэдү-кэ тэгэл ламу үгэлин агдыгачйн

¹ Дялүра — умный.

² Мурэли — вокруг.

гэендерйдуктын¹ силгиндедеңэтын. ²⁶Таргачйр нэливсипчүл инэңйл дүннэлэ эмэнэдуктын, бээл нэлэлнэдуквэр бучэгэчйр тыкилдеңэтын. Тыкэн няңня эңэхйлин силгиндеңэтын. ²⁷Тэли ичэдеңэтын: сө эңэхйчй, нэричй Бэе Омолгин* туксуду эмедерйвэн. ²⁸Эрэ ичэмйл, кэңтырэлвэр нүннүркэллу, дылилвар угиркэллу – сү тынмувдерйхун инэңйллун дагамадыра.

²⁹Йсүс нуңардүтын эргэчйн гунмувкэвэ улгучэнчэн:

– Ичэткэллу мөва, смокөвница гунмурйвэ, хуңтул-дэ мөлва. ³⁰Тар мөл авданналтын чүриргаллактын, сү тарэ ичэтчэнэл, дюганй дагамадырйвән мэррун сядярас. ³¹Эдү нян тыкэн-ты: Бй гуннэгэчйнмй өдырйвән ичэмйл, сакаллу, Сэвэки Тэгэмэрин* дагамадыран. ³²Сундү тэдэвэ гундем, эхиткэн бидерйл бээл эделйтын будэ, тар упкачин өдырән. ³³Няңня-кат, дүннэ-кэт ачир өдырәтын, Бй-кэ түрэрвй өкин-дә бидеңэтын.

Меликир бикэллу!

³⁴– Мэрвэр энэл дывүчара, соктөрүдырйдуксун, инэңйрипты кихалгадү тырэвдерйдуксун, сү мөваррун маңал эдэтын өра, сэрэнчэкэллу. Тар инэңй сундулэ умнэкэчэн, сү эхиксун алатта, эмэрйдукин, сэрэнчэкэллу. ³⁵Тар инэңй дүннэдү бидерйл бээл упкаттүтын хуркагачйн бидеңэн. ³⁶Өкин-дә меликир бикэллу, эңэхйхун бидэн, дагамадырй биргэ сунэвэ йлтэндэн уңкерөдекэллу, Бэе Омолгин* дюлэдүн энэл халдыра, илдәвар.

Йсүс Сэвэки Дюдүн

³⁷Инэң Йсүс Сэвэки Дюдүн* алагүдычән, дылачә тыкиллэкин, Масличнай гунмурй урэлэ суруксэ, тадү долбонйва биңкин. ³⁸Упкат бээл-кэ, инэдерэкин² тэгэксэл, Сэвэки Дюлан Нуңанман дөлддыдәвар эмэктэдеңкитын.

¹ Гэенмй – раздаваться эхом.

² Инэдемй – рассветать.

ДҮРДЯР ДҮОГҮ ХАН

Иуда хирурилнун гулдымэттэн

¹Тупача Колобо туювунин дагамадячан, тар празник Пасха* гунмувкї. ²Хэгдыгүмэ хирурил* тадук итылва алагүмнїл* Йсӯспа делум вадавар ээчинкитын-дэ, бээлдук нэлэвкїл бичэл. ³Эхилэ хārги Иудала Искариот гэрбїчїлэ йчэ, Иуда Йсӯс дяндїор алагүвумнїлдукин умунтын бичэ. ⁴Тар Иуда, хэгдыгүмэ хирурилтыкї тадук Сэвэкї Дюван* этэетчэрїл бэгсэлтыкїтын эмэксэ, он Йсӯспа дявадатын мэгэвнэт очан. ⁵Тариңилин урунчэл, Иудадү мэнурвэ бүнэт очал. ⁶Иуда тарā дөкчā тадук бээл эхидитын сара Йсӯспа дявакәннївї дялдалчā. ⁷Тупача Колобо элэкэсипты инэңїн очā, тар инэңїдү туювундї бөрүканма хулгаңат бичэл. ⁸Йсӯс Ботурва Иоаннума уңчэ, гуниксэ:

– Сурукэллу, Пасха туювунмэн миттү окаллу.

Иуда хэгдыгү хирурилнун улгүчэмэтчэрэн

Йсус алагүвумнйлнүнмй амаргүма āхилтанар девгэвй девдерэн

⁹ – Тарā бӯ йдү одāvун Сй эētчәнни? – гуннэ, ханҗучāl тариңилин.

¹⁰ – Гōродтулā йрәксун, сунэ арчптыкй мӯләнқидү мӯвэ эксәдерй умун бәевэ бакалдыдяңахун, – гунчэ Йсус. – Тар бәевэ дјолāвй исталāн бодоколлу.

¹¹ Тар дјо бәгиндукин ханҗудāвар:

– Алагүмнй синдук ханҗудяран: «Эма кōмнатадү Бй алагүвумнйлнүнмй Пāsха туювунмән девдеңэв?» ¹² Тәлй тар бәе сундү угйлэ бихи хэгды кōмнатава ичәвкәндеңэн. Тадү эқун нāда упкачин итыгавчā бидеңэн. Тадү-ты оқаллу.

¹³ Алагүвумнйлин суручэл, Нуңан гуннэгэчйнин бәевэ бакалдычāl, нюңнйнэдүн кōмнатадү Пāsха туювунмән очāl.

Омакта гунмэчйн¹

¹⁴ Туювунмэ девуңјэт очālāн, дяндјор уңивчэл алагүвумнйл Йсуснүн остōлдү тэггэчл.

¹ Гунмэчйн – договор.

¹⁵ – Эр Пасха* девгэвэн Бй суннүн биргэвэ эделивй ичэрэ девдэвй сōмат эйттвй! – гунчэ Йсӯс. – ¹⁶ Сундү гундем, эр Пасха туювунин Сэвэки Тэгэмэрдүн* эделин ора, Бй эр девгэвэ этэм дептэ. ¹⁷ Умивун тыгэвэ гакса, кэнёвун уңкерөвунмэ гуниксэ, Нуңан гунчэ:

– Эрэ гакаллу, мэрдуливэр борйткаллу. ¹⁸ Сундү гундем, эдук диолёскй хуларйн аракйва – виноград диктэдукин овчāва, – Сэвэки Тэгэмэрин эделин эмэрэ Бй этэм умна. ¹⁹ Колобово гакса, кэнёвун уңкерөвунмэ гуниксэ, Нуңан колобово, нāлатвй этыгэнэ, алагүвумнилдүвй бүтычэ, гунденэ:

– Эр Минңй иллэв, тариңив сү дярехун бӯвдерэн. Минэ дёнчадыдāвар эрэ окаллу.

²⁰ Ахилтанар девгэ амардукин Нуңан тыкэн-ты умивун тыгэвэ хуларйн аракйва бӯчэ, гунденэ:

– Эр тыгэдү – Минңй сёксэв. Тар Сэвэки бәелнүн Омакта гунмэчйинмэн сāmалкйдянāн. Сёксэв сү дярехун уңкулбудерэн. ²¹ Ичэткэллу! Минэ униедерй бәе эр остөлдү миннүн умундү бихин! ²² Тэдэ, Бәе Омолгин* мәнңйвй ичэричэ хоктовй эмй-кат нэнэңэтын. Биргэ-кэ Нуңан-мāн униедерй бәедү!

²³ Алагүвумнил нй нуңардуктын тарā одавй дялдāдярий-вāн мэр мэрдуквэр ханңулчāl.

Нй алагүвумнилдук хэгдыгүтмэр?

²⁴ Тадук алагүвумнил нй нуңардуктын хэгдыгүтмэр бихивэн муссэмэчилчөл.

²⁵ Йсӯс-ка нуңартыкйтын гунчэ:

– Тэгэл тэгэмэрилтын мәнңйлвэр тэгэлвэр тырэдэрэ, мэрвэр-кэ, бәелди аява олярйлди гэрбйвкйл. ²⁶ Сү-кэ тыкэн экэллу ора! Сагдагүхун сундү нэкургүгэчйин бигин, хэгдыгүхун-кэ бөкәнңачйин бигин. ²⁷ Нй-кэ хэгдыгүтмэр? Остөлдү тэгэтчэри-гү, нуңандүн девгэвэ эмувдерй бөкән? Остөлдү, девденэ, тэгэтчэри хэгдыгү?! Эр-кэ Бй сундук бөкәнңачйин бихим! ²⁸ Сү Миннүн, ургэвэ-кэт, эрүвэ-кэт ичэнэ, нэнэлдырэс. ²⁹ Тарит Бй Миндү Минңй Аминмй

Тэгэмэрвй анинавāн сундū анидым. ³⁰ Бй Тэгэмэрдūв сū Миннūн умундū девдедеңэхун-дэ, умдядяңахун-дā, тэгэмэрил тэгэкилдūтын тэгэтчэнэл, Исрāиль дяндиор тэгэлдūн хэгдыгūл нюннймнй¹ бдяңахун.

Йсүс Ботур Нуңандукин хуендерйвэн гундерэн

³¹ Сймон, Сймон, кэ! Хāрги сū ахūнма тэрэрийвэхун сām-кāдяңāн, багдарйн бурдук чэмэлвэн тōкталдукин хэрэкэлтэ нэдеңэн. ³² Бй-кэ сй тэдэрийвй эдэс сэмнйрэ сй дйрис уңкерōчэв. Тадук-ка сй, Минтыкй мучūксā, гиркйлвй хāргидук тэдэдūвэр маннйл одāтын бэлэттэвй.

³³ – Бэгин! – Ботур Йсүстыкй гунчэ. – Бй Синэ кайй-лā-дā, будэрйлэ-дэ бододэңōв!

³⁴ – Синдū гундем, Ботур, – тыкэн гуннэдūн гунчэ Йсүс, – инэнмэн петūх эделйн икэллэ, сй Минэ эхивй сā-ра иларākāн гундеңэс. ³⁵ Бй сунэ хутакāна-дā, мэнунэ-дэ, унтая-дā āчин уңнэкив, сундū экун-мал дёгор бичэн-нū? – гуннэ, нуңардуктын Йсүс ханнūчā.

– Мундū экун-кат дёгор эчэн бирэ, – гунчэл алагūвум-нйлин.

³⁶ – Эхиткэн-кэ, – гунчэ нуңартыкйтын Йсүс, – нй мэнучй – мэнунмй гагин, хутакāнмй нйн гагин, нйдū-кэ тариңилин āчир, тэтывй униексэ, гидая гагин. ³⁷ Дукувўндū* гунмучэ: «Нуңанмāн эрўвэ бчāl бэелнūн дарāн иливчāl». Сундū гундем: тар Миндулй дялуувдяңāн. Миндулй гунмувчэ упкачин дагалй дялуувяңатын.

³⁸ – Бэгин, эдū дйор гидал бихи! – гунчэл нуңартын.

– Элэкин! – гунчэ Нуңан.

Йсүс амаргūма долбонйн

³⁹ Городук юксэ, Нуңан ноноптыгачйнмй Маслйчнай гунмурй урэлэ сурухйнчэ. Алагūвумнйлин Нуңанмāн бодочōл.

¹ Нюннймнй – правитель.

⁴⁰Талā ихиксā, Нуңан гунчэ:

– Биргэлвэ хэдэдэвэр уңкерōкэллу! ⁴¹Мэнин-кэ, дёло-во гарадāрй горолōн нуңардуктын адагаксā, хэннэрдүви илитчана, уңкерōдечэ: ⁴²«Амй, Синдук гэлэндем, Минэ эр тыгэвэ, дялум биргэчйвэ йлтэнмувкэкэл! Тар-дā бичэлйн, Бй гэлэдерйв эгин бора, Сй дялдāнас дялувугин!»

⁴³Няңнядук Сэвэкй тэдэвумнйн, Нуңандулāн эмэксэ, эңэхйен хāvчā. ⁴⁴Тыкэн сōт мэргэденэ, Нуңан Сэвэкйдук энэ этэрэ, нёксэн сёксэмэгэчйн дүннэлэ чургиликнан гэлэдечэн. ⁴⁵Уңкерōмй этэксэ, алагүвумнйлтыкйви эмэчэ, тариңилин мэргэндуквэр āхинчāl.

⁴⁶– Сү эдā āдярас? – гунчэ нуңартыкйтын Йсүс. – Ил-каллу, эмедерй биргэвэ тэрэдэвэр уңкерōкэллу!

Йсүсна дявадыра.

Бōтур Йсүстук хуётчэрэн

⁴⁷Эрэ гундерэкин, кэтэ бэел эмедечэл, дялэдүтын дян-дйордук умунтын Иүда гэрбйчй нёрадячāн. Нуңан Йсүспа нюкандāви Нуңандулāн дагамачāн.

⁴⁸– Иүда, – гунчэ нуңандүн Йсүс, – Бэе Омолгивāн* сй нюкандивй униеденни?

⁴⁹Тадү Нуңанмāн мурэли¹ илитчачāl алагүвумнйлин, эхиткэн экун бōятвāн тыликсэл, гунчэл:

– Бэгин, гидалдивар-гү гидалāдяп?

⁵⁰Тарилдук умунтын хэгдыгү хирурй* бōкāнмāн иктэчэ, āннү сёнмāн чагдыличā.

⁵¹– Этэкэллу, экэллу тыкэн бора! – гунчэ нуңардүтын Йсүс. Тадук, бōкāн сёнмāн эркуксэ, бэгэдэчэ. ⁵²Нуңан-мāн, бодоно эмэчэл хэгдыгү хирурйлдү, Сэвэкй Дйовāн* этэечимнйл бэгсэлдүтын, еврейл хэгдыгүлдүтын-дэ гунчэ:

– Бй чаңйт-кү бихим, сү Миндулэ гидачйил-дā, мōчйил-дā эмэдэхун? ⁵³Бй сундү Сэвэкй Дйодүн инэңйтыкйн биңкив,

¹ Мурэли – вокруг.

Рим кухимнилин

сү-кэ Минэ эңкихун илэчэрэ. Эхиткэн-кэ сунңи инэңиңи-хун оран, хактыра эңэхин оран!

⁵⁴ Нуңартын Йсүспа дявачал-дә, сурувчөл. Нуңанман хэгдыгү хирури дболан эмэвчөл. Ботур горочыра бододөчөн.

⁵⁵ Дю тулгидэн дулмадун тогово илачал, бэел гулувунма мурэли тэгэтчэчэтын, Ботур нян нуңарнунтын тэгэлдычэн.

⁵⁶ Умун бокан-ахи, нуңанман гулувун дагадун ичэксэ, аямат нуңанман ичэчиксэ, гунчэн:

– Эр бэе нян Нуңаннунин бичэн!

⁵⁷ Ботур-ка, тарә энэ эләксирэ, гунчэ:

– Ахи, би Нуңанман эхим сара.

⁵⁸ Дагаканди умун бэе, Ботурва ичэксэ, нян гунчэ:

– Си нян нуңардуктын бихинни.

– Эчэ, гирки, – гунчэн Ботур.

⁵⁹ Умун часкачин йлтэнчөлэн, гә бэе нян тэдәмэтви гунчэ:

– Тэдәмэ-ты эр бэе нян Нуңаннунин бичэн, Нуңан нян

Галилэядук.

⁶⁰ – Гиркй, си эва гундеривэс би эхим сара, – гунчэ тадү Ботур. Эрэ гундерэкин, петүх тэпкэчэ. ⁶¹ Бэгин,

этэхиниксэ, Ботуртыкй ичэхинчэн, Ботур-ка Бэгин гун-нэлвэн түрэрвэн дёнчя: «Инэнмэн петүх эделйн тэпкэрэ, сй Миндук иларакан хуётчэнэс». ⁶² Ботур илчән, тадук нэ-нэчэн, сөт мэргэденэ, соңолчөн.

*Кухймнйл Йсүсна иневунтэдерэ,
дуктэдерэ-дэ*

⁶³ Йсүспа этэётчэрил бэел Нуңанман муңнадячял, дуктэ-дечэл-дэ. ⁶⁴ Нуңан эхалван уйиксэл, ханнүвкйл бичэл:

– Сэвэки түрэнмэн ихиври бэе*, нй Синэ иктэнэвэн гукэл?

⁶⁵ Тадук хуңтул-дэ дяргарй түрэрди Нуңанман дяргадя-чатын.

Еврэйл Йсүсна буруйдәдыра

⁶⁶ Инэңй очалан, бэел хэгдыгүлтын, хэгдыгүмэл хиру-рил*, итыва алагүмнйл-дә* умүнупчэтын. Йсүспа еврэйл Суглэндүтын¹ дюлэдүтын иливчатын.

⁶⁷ – Гукэл, Сй Киристос* бихинни-гү? – гуннэ, нуңар-тын ханнүчял.

⁶⁸ – Бй гунэкив, сү этэхун тэдэрэ, Бй-кэ мәнмй сундук ханнүракив, сү этэхун гунэ, – гунчэ Йсүс. ⁶⁹ – Эдук-кэ дюлэскй Бэе Омолгин* энэхипчу Сэвэки анңидадүн тэгэв-кй одяңан.

⁷⁰ – Тарит Сй Сэвэки Омолгин бихинни-гү? – гуннэл, упкат ханнүчял.

– Тарә сү мэррун Минэ тыкэн гэрбидерэс, – гунчэ Йсүс.

⁷¹ – Эдә бү гйл бэелвэ дөлчатчаңавун, – гунчэл тадү ну-ңартын. – Бү мэрвун Нуңан мәннин эва гуннэвэн упкатван дөлдыврав!

¹ Суглэндү 71 бэел йвкй бичэл: хэгдыгү хирурил, итыва алагүмнйл тадук еврэйл хэгдыгүлтын.

ДҮРДЯР ИЛИ ХАН

Йсус Пилāt дүлэдүн

¹Йсустук ханҗүдячāl бәел Нуҗанмāн Пилātтыкй җәнәв-чәл. ²Нуҗартын, Йсүспа түрәнәл, гунчәтын:

– Эр Бәе бәелвәвун эрү хоктолō йвувдерән, тәгәмәрдү налōгилва эдәтын тамара гундерән, мәнмй-кә Киристōс* бихим, тәгәмәр бихим гундерән.

³– Сй еврәил тәгәмәритын-җү бихинни? – гуннә, Нуҗандукин Пилāt ханҗүчә.

– Сй мәнни тыкән гунденни, – гунчә нуҗандүн Йсүс.

⁴– Эр бәе экун-дә буруйвāн эчәв бакара, – Пилāt хәгдыгүмә хирурилтыкй*, тадү бичәл бәелтыкй-дә гунчә.

⁵– Нуҗан Иудәя упкат бәелвә Мәнҗйтвй алагүндивй ур-күдяран, нонон Галиләядү алагүлчāн, эхиткән-кә элә эмәрән, – гундечәл нуҗартын.

Йсус Ирод дүлэдүн

⁶– Эр Галиләя бәен-җү? – гуннәвэтын дōлдыксā, Пилāt ханҗүчә. ⁷Тадук, Нуҗан оәлйн Ирод хәгдыгү бихивән сākсā, Нуҗанмāн Иродтыкй уҗчән. Ирод тар инәҗйлдү Иерусалймдү бичән. ⁸Ирод, Йсүспа ичәксә, сōт урунчән: нуҗан Йсүспа ичәмүлнән сō горо очә бичә, Нуҗандулйн кәтәвә дōлдыксā, Йсүс экудыя-вал сōхйя орийвāн ичәдә-вй әәчивкй бичән. ⁹Ирод Нуҗандукин сō кәтәвә ханҗүк-тачә-дә, Йсүс-ка эва-кат эчән гунә. ¹⁰Хәгдыгүмәл-кә хирурил*, итыва алагүмнйл-дә*, тадү биденәл, Нуҗанмāн сōт буруйдәдячāl. ¹¹Ирод кухймнйлнүнмй, Йсүспа иневунтәксәл, Нуҗанмāн кәхәгидечәтын, тар амардукин Ирод, Нуҗандүн сō тамүра, гудей тәтывә тәтывуксә, амаскй Пилātтыкй уҗчән. ¹²Тар инәҗйдү Ирод Пилātнүн гиркйлдычәтын, нонон нуҗартын мәмәривер әҗкитын айвра.

Дялдара: Йсүс буңэтын

¹³ Пилāt, хэгдыгүмэл хирурилва*, еврēил хэгдыгүлвэтын, кэтэ бээлвэ-дэ эриксэ, нуңардүтын гунчэ:

¹⁴ — Эр бэе бээлвэ эрү хоктоло йвувдерэн гуннэл, миндулэ эмуврэс, бй-кэ сү ичэтчэрэксун Нуңандукин ханңуктам-дā, сү гундерйдуксун умун-кэт эрүвэ бнавāн бй эчэв бакара. ¹⁵ Ирод нян Нуңан Экуды-дā буруйвāн энэ бакара мунтыкй уңчэн. Эхилэ эр бэе Экун-кат эрүвэ эчйн бора, тарит эңэтын вāвра. ¹⁶ Бй Нуңанмāн дуктэвкэндеңэв, тар амардукин тындеңэв. ¹⁸ Тыкэн гунчэлэн, упкат умундү тэпкэлчэл:

— Нуңанмāн вāмй! Мундулэ Варāввава тынкэл!

¹⁹ Тар бэе городтү кухйнемэ бналйн тадук бээвэ вāналйн каййдү кайвчā бичэн. ²⁰ Пилāt-ка Йсүспа тиндэви нян нуңардүтын гунчэ.

²¹ Нуңартын-ка тэпкэдечэл:

— Тэлэвундулэ¹ Нуңанмāн! Тэлэвундулэ!

²² Пилāt нуңардүтын иливи гунчэ:

— Экун эрүвэн Нуңан бран, Бй Нуңан вāврй буруйвāн, Экун-кат эрүвэн эчэв ичэрэ. Бй Нуңанмāн дуктэвкэндеңэв, тадук тиндеңэв.

²³ Нуңартын-ка Йсүспа тэлэдэтын элэмэтвэр тэпкэдечэтын, тарил тэпкэнтын давдычāн. ²⁴ Пилāt нуңартын гундерйгэчйнтын бчāн: ²⁵ кухйчэ тадук бээвэ вāча каййдү тэгэтчэрй бээвэ, гэлэнэвэтын бээвэ, ювчэ, Йсүспа-ка еврēил гэлэнэгэчйнтын, бдāтын гунчэн.

Тэлэвунтыкй хоктон

²⁶ Йсүспа тэлэдэвэр сурувчэтын. Умун бэе, Сймон гэрбйчй, Киренадук, дүннэдү хаваликсā, дйолāви мчүдячāн. Кухймнйл нуңанмāн дявачāтын, тэлэвун мōва инйвкэниксэл, Йсүс амардукин сурулдывкэнчэтын. ²⁷ Йсүс амардукин

¹ Тэлэвун — крест.

сō кэтэ бээл бододөчөтын, тарилнүн бихил ахал, тыңарду-
ливэр иктүденэл, Йсүспа муландаянал, соңодөчөтын. ²⁸Йсүс,
нуңартыкйтын этэхиниксэ, гунчэ:

– Иерусалйм ахалин, минэ муланныл, экэллу соңоро!

Мэ́рвэр-дэ, хутэлвэр-дэ, муланныл, соңоколлу!

²⁹Бээл тыкэн гундерйтын инэңйл эмэллэ:

– Эвкйл балдывра, өкин-кат эчэл балдывра, укурдивэр
эчэл укуврэ кутучыл!

³⁰Тарлахā урэлдү гундеңэтын:

– Бү оёлөвун тыккэллу!

– Урэкэрдү-кэ гундеңэтын: «Мунэ даякаллу!»

³¹Дялум чүксэчй, йникин мō тыкэн өвувдяракин, бучү-
кин-ка мō он оңатын?

Йсүсна тэлэдерэ

³²Йсүснүн умундү эрүвэ өчәл дюр бэевэ сурувчэтын,
нйән тэлэдэвр. ³³«Дыл гирамнан» гунмурй дүннэлэ эмэк-
сәл, тадү Йсүспа тэлэчәл, эрүвэ өчәл бээлвэ нйән тэлэчәл,
умунмэ Нуңан анңүдүн, гөва дегинңүдүн.

³⁴Йсүс гундечән:

– Амй, нуңартыкйтын экәл тыкүлла, эрү дялъя экәл
дявүчара, нуңартын эва өдярйвар, энәл сәра, өдяра! Ну-
ңартын сирөбий¹ тыкнэдин Йсүс тэтылвән гатычатын.

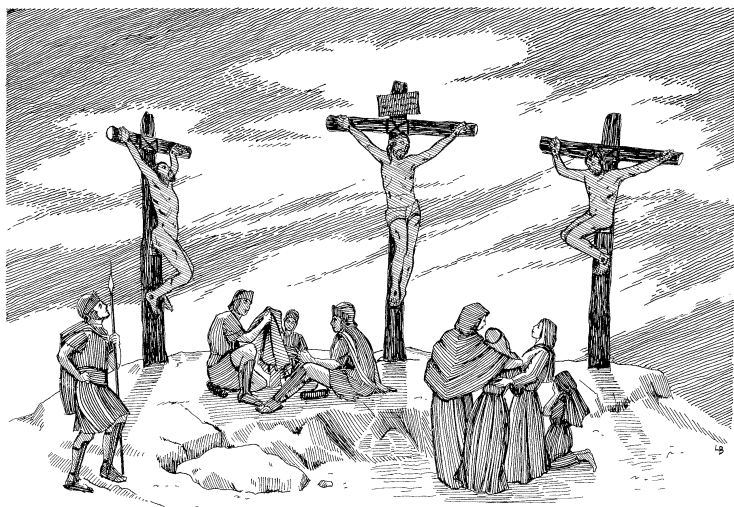
³⁵Бээл, илитчанал, тарā ичэтчәчэтын. Еврәил хэгдыгүмәл-
тын, Нуңанман иневунтәденәл, гундечәл:

– Нуңан Киристос* бимй, Сэвәкй сйнманан тадук уң-
нән бимй, эхйлэ хуңту бээлвэ айнагачйинмй мәнмй
аигин!

³⁶Кухйимнйл Нуңанман нйән иневунтәдечәл. Нуңантыкйн
дагамасәл, Нуңандүн идарйлчә аракйва умдән бүденәл,
³⁷гундечәл:

– Сй еврәил тэгэмэритын бимй, мәнмй айкал!

¹ Сирөбий – жребий.

Тэлэвчэл Й̄сус тадук чаңйтыл

³⁸ Нуңан оёлын дукувчā бичēн:

ЭР ЕВР̄ЕИЛ ТЭГЭМЭРИТЫН

³⁹ Тэлэвундū локучадярйил дюр чаңйтылдук умунтын Й̄суса иневунтэчē:

– Сй тэдē Киристōс* бихинни? Тэли мәнми-дē, мунэ-дē айкал!

⁴⁰ Гē-ка чаңйт нуңанман нувчадячā:

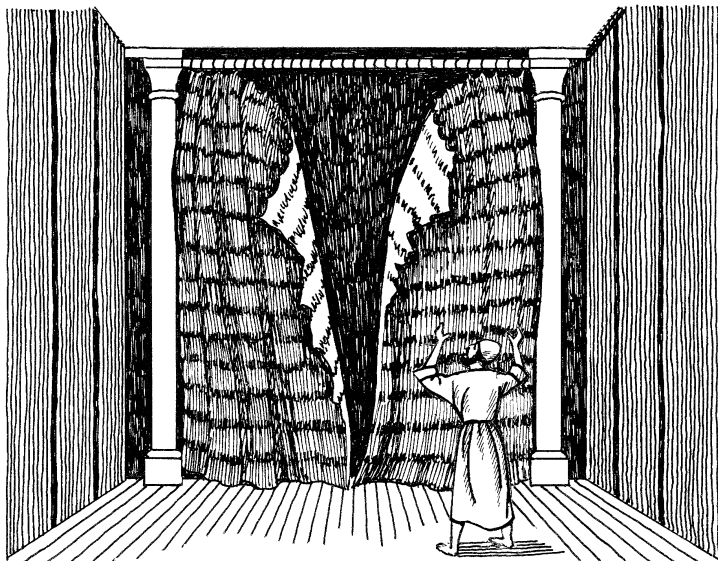
⁴¹ – Сэвэкйдук сй эңнэнни-гū нэлэрэ? Сй мәнни-дē тэлэвундū локучадянни эчэ! Мунэ тыкэн онатын элэкин, бū эрүвэ онайвар тэлэврэв. Нуңан-ка экун-кат эрүвэн эчэн бра. ⁴² Тадук нуңан Й̄сустыкй гунчē:

– Й̄сус, Сй, Тэгэмэрит элэ эмэмй, минэ дēндāви!

⁴³ – Бй тэдēвэ гундем, сй инэңмэн-ты Миннун умундū Үгү Бугадū биденēs, – гунчē нуңандун Й̄сус.

Й̄сус бунин

⁴⁴ Инэңй дулинин одячāн, тадук илан чāсмāктū упкат дуннэ оёлын хактырā бчāн, ⁴⁵ тар дылачā самивувнадукин

Левйт Сэвэки Дюн тээргэчэ төргән дагадун

хактырālчā. Сэвэки Дюн* дулиндүн локучадярй төргā¹ ду-
линдуливи тэкэргэчэ. ⁴⁶Йсүс игдыт тэпкэхинчэ:

– Амй! Би Мэнңйви эрйнми Сй ңалалдүс дявawkандям!

Эрэ гунденэ, Нуңан будэри эрйнми эрйхинчэ. ⁴⁷Кухйм-
нил бэгинтын, тарā ичэксэ, гунчэ:

– Эр бэе тэдэмэ-ты буруйя āчин бичэ!

Тарит Сэвэкивэ кәнбчэн. ⁴⁸Упкат умунупчэл бэел Йсүс
тэлэврйвэн ичэнбчэл, экун орйван ичэксэл дюлдулавар,
мэргэндуквэр тыңэрвэр иктүденэл, мучүчатын. ⁴⁹Йсүспа
сарйл бэел, горокбндү илитчанал, ичэтчэчэтын, тарилдук
Йсүснүн Галилєядук эмэчэл ахāl-кат бичэтын.

Он Йсүсна имāчатын

⁵⁰Еврєил хэгдыгүлдуктын умунтын Осип гэрбйчй бэе би-
чэн. Нуңан мулакас мєвачй, нүңнэт бинит индерй бичэн.

¹ Төргā – завеса.

⁵¹Нуңан гил еврѣил хэгдыгүлтын дялданавар онаватын, эчэн элэксирэ. Осип Аримапѣя городтук тэкэчй бичѣн. Нуңан Сэвэки Тэгэмэрит* эмэрйвэн алатчачан. ⁵²Осип, Пилаттыки эмэксэ, бучэ Йсүспа гадāви гэлэчэ. ⁵³Йсүспа тэлэвундук аталиксā, бучэ бэе чакилиптындүн чакиликсā, кадār дōдүн овчā нэвундү бучэ бэевэ нэчэ, тадү һивэ-кэт эчйр нэрэ бичэл. ⁵⁴Тунһй инэһй йлтэндечэн, суббōта* инэһйин одячā¹. ⁵⁵Йсүснүн Галилѣядук эмэлдычэл ахāl, Осиппа бодочōтын, нуңартын кадāрдү овувчā нэвундү Йсүс иллэвэн нэнэвэтын ичэчэтын. ⁵⁶Дюлāвар мучүксāl, нуңартын ая унңүчй имүрэнмэ, имүвунмэ-дэ очāl. Иты нюнһйрйдин нуңартын суббōтадү дэрумкйчиңкитын.

ДЮРДЯР ДЫГИ ХАН

Йсүс арран

¹Гѣ инэһйидү гѣван элэкэс ичэвдерэкин, ахāl, ая унңүчй онавар имүвунмэр эксэнэл, бучэ бэе нэвунтыкин эмэчэ-тын. ²Эмэксэл, нэвун уркэдукин дѣло дарискй аनावнавāн ичэчэл, ³йксэл-кэ, Бэгин-Йсүс иллэн ачин онавāн ичэчэ-тын. ⁴Ахāl, болгоксōл², илитчарактын, нуңартын дюлэдү-тын гилбэнэдери тэтычйил дюр бэел умнэт ичэвчэл. ⁵Ахāl, һэлэликсэл, хэргискй ичэчилчэл, тар бэел-кэ нуңардүтын гунчэл:

– Сү эдā бучэ бэел сигдылэдүтын йникинмэ гэлэктэде-рэс? ⁶Нуңан эдү ачин. Нуңан арчāн. Галилѣядү биңэхйви Нуңан сундү эва гуннэвэн дѣнкалу. ⁷Бэе Омолгивāн* һэлумүхйчй бээлдү дявакāндяңāтын, тарил тэлэдеңѣ-тын, или-ка инэһйидү Нуңан ардяңāн. ⁸Тадү ахāl Нуңан гуннэвэн дѣнчāl, бучэ нэвундукин ⁹мучүна эмэксэл, ну-ңартын ичэнэвэр упкатвāн дян умун алагүвумнйлдүн ¹⁰та-дук хуңту-дэ бээлдү улгүчэнчэтын. Тар ахāl гэрбйлтын

¹ Пятницадү, дылачā йрэкин, еврѣилдү суббōта оливкй.

² Болгомй – растеряться (от неожиданности).

Мария-Магдалйна, Иоанна тадук Якип энинин Мария. Нунарнунтын умундү бичэл ахал уңивчэл алагүвумнйлдү нян тарā улгүчэнчэл. ¹¹Сйнмавчāl алагүвумнйл ахал улөкво гундерэ гунчэнэл, нуңарватын эчэтын тэдэрэ. ¹²Ботур-кэ бучэ бэевэ нэвунтыкин туксачāн. Дөскй йгэхи-никсэ, бучэ бэе чакилиптгынман-нйон ичэчэ тадук таргачйн онадукин сөхидяна, нэнэчэн.

Еммаустыкй хоктодүн

¹³Тар-ты инэңйлдү дюр алагүвумнйл Иерусалймдук умун нулгидук бихи Еммаус гунмурй бикйттыкй нэнэдечэтын. ¹⁴Нэнэденэл, тар экун онаван упкатван улгүчэмэтчэчэтын. ¹⁵Улгүчэмэтчэрэктын, Йсүс мэнин, нуңартыкйтын дагамак-са, даран нэнэлдылчэн. ¹⁶Алагүвумнйл Йсүспа ичэтчэнэл, эчэтын он-кат тагра. ¹⁷Йсүс нуңарнунтын улгүчэмэчилчэн:
– Эр сү, хоктолий нэнэденэл, экунма улгүчэмэтчэрэс?

¹⁸Нуңартын илчатын. Дэрэлтын мэргэпчул бичэтын. Тарилдук умунтын, Клеоба гэрбйчй, Йсүстыкй гунчэ:
– Сй тэдэмэ-ты Иерусалймдү бидерйлдук эмуккэкэн, эр инэңйлдү экун эдү онаван, эхи сара бихинни-гү?

Сймон-Ботур Йсүс имавумман ичэтчэрэн

¹⁹ Нуңан гунчѐн:

– Э́кунма бї эхим с̄ара?

– Э́кун Йсўснун Насареттук онаван, – гунчѐл нуңартын. – Нуңан Сэвэ́кї түрѐнмѐн ихиврї бэе* бичѐн, Сэвэ́кї-дѐ, упкат бѐел-дѐ дюлѐдүтын түрѐрдивї, о́дьярїдивї-дѐ эңэхї бичѐн. ²⁰ Мунңыл хэгдыгүмэ хирурилвун* тадук бэгсэлвун Нуңанман уңкилдывундү¹ буруйдачатын, тадук вадатын дявакѐнчатын: Нуңанман тэлэвундү тэлѐчѐтын.

²¹ Бү-кѐ Нуңан Исраїльва Айңат бэе гунчѐчѐвун. Тар-дѐ упкачин эчѐ бихи: тар онан или инѐнїн ылтѐнѐн, ²² мунѐ ады-кат ахалвун сѐт сѐхївкѐна. Тыманї о́дьяракин, нуңартын бучѐ бэе нѐвунтыкин гиркучатын, ²³ тадү Нуңан иллѐвѐн эчѐл бакара. Мүчүна эмѐксѐл, Сэвэ́кї тѐдѐвумнїлвѐн² ичѐнѐвѐр улгүчѐнчѐтын. Сэвэ́кї тѐдѐвумнїлин Йсўс йникимѐн гунчѐл бичѐтын. ²⁴ Мундук хадыл, бучѐ бэе нѐвунтыкин суруксѐл, тѐдѐмѐвѐ улгүчѐннѐвѐтын сачатын, Нуңанман-ка мѐнмѐн эчѐтын ичѐрѐ.

²⁵ – Э́дѐ-ка сү дялгя а́чир бѐел бихис! – гунчѐ нуңардүтын Йсўс.

– Сэвэ́кї түрѐнмѐн ихиврил гунденѐвѐтын сү мѐвардулавар удѐипчут ²⁶ тѐдѐвѐ йвдерѐс! Киристѐс* биргѐлвѐ эңѐтын-нү ичѐрѐ бичѐн, тар амардукин кѐнѐвувңѐт? ²⁷ Тѐ-лї Нуңан Моисей дукунадукин* упкат Сэвэ́кї түрѐнмѐн ихиврил бѐел-дѐ дукуналатын Нуңандулїн ѐва гуннѐвѐтын упкатван тыливкѐнчѐн. ²⁸ Еммаустула дагамачалатын, Йсўс ылтѐндѐвї некѐчѐн. ²⁹ Алагүвумнїлин-ка Нуңан нуңарнунтын эмѐнмүдѐн сѐт гѐлѐнилчѐтын:

– Муннун эмѐнмүкѐл. Инѐнї ылтѐндѐрѐн, долбодѐрон. ³⁰ Йсўс, дїла йксѐ, нуңарнунтын эмѐнмүчѐн. Нуңарнунтын умундү остѐлдү тѐгѐтчѐнѐ, Нуңан колобово гачѐ, кѐнѐвун уңкерѐвунмѐ гунчѐ тадук, калтаксѐ, нуңардүтын бүтычѐн. ³¹ Нуңартын ѐхалтын нївчѐтын – алагүвумнїлин

¹ Уңкилдывун – суд.

² Сэвэ́кї тѐдѐвумнїн – ангел.

Нуңанман тагчāl. Нуңан-ка эвкй ичэврэ очāн. ³²Нуңартын мэмэрилдүвэр гундечэл:

– Нуңан, элэ эмэденэ, митнүн хоктодү улгучэмэтчэнэ, Дукувүрдү дукувчāва тыливкэндерэкин, мēварты дегдэдерйгэчйр курбудечэтын эчэ?!

³³Нуңартын тармалдү илчāl тадук Иерусалимдулā мучүчāl. Тадү нуңартын, дян умун сйнмавчāl алагүвумнйл-дā тадук хунтул-дэ алагүвумнйлва ³⁴умундү умйпчālва бакачāтын. Тарил нуңардүтын гунчэтын:

– Бэгин тэдэмэ-ты арчāн. Нуңан Сймондү ичэвчэн.

³⁵Тэлй нуңартын хоктодү экун онавāн, колобово калта-даракин, он Нуңанман тагнавар улгучэнчэтын.

*Арчā Йсус алагүвумнйлдүвй
ичэвдерэн*

³⁶Тарā улгучэндерэктын, умнэт Йсус, мэнин нуңартын дулиндүтын илитчана, нуңартыкйтын гунчэн:

– Аярāлдбйн сундү!

³⁷Нуңартын, олōниксāl, нэлэлчэтын, ханянма¹ ичэрэв гунчэчэл.

³⁸– Сү экундук тыкэн нэлэллэс? – ханнүчā Йсус. – Эдā-ка сү мēваррун эвкйл тэдэрэ? ³⁹Ичэткэллу нāлалвав, халгарвав – эр Бй бихим. Эркукэллу Минэ, ханян иллэе-дэ, гирамная-дā āчин бивкй, Миндү-кэ тарил бихи. ⁴⁰Тыкэн гунденэ, Нуңан нāлалвй, халгарвй ичэвкэнчэ. ⁴¹Нуңартын уруннэдуквэр, он-кат энэл тэдэрэ, сōхидячāтын. Тадук Нуңан ханнүчā:

– Сундү экуды-вал девгэ эдү бихин?

⁴²Нуңартын силавчā олло хādбывāн Нуңандүн бүчэл. ⁴³Нуңан, тарā гаксā, ичэтчэрэктын, девчэ. ⁴⁴Тар амардукин Йсус нуңардүтын гунчэ:

– Бй суннүн биңэхйвй гунденэв түрэрвй эргэчйнмэ гундерэ: Моисей итыдүн*, Сэвэкй түрэнмэн ихиврил бэл*

¹ Ханян – здесь в значении «призрак».

дукунадутын, Сэвэкивэ кэнёвун Дукувүндү-дā Миндули дукувчā упкачин дялуувүңатын.

⁴⁵Тадук Йсӯс Дукувүрдү дукувчāва нуңартын тылдэтын бэлэтчэ. ⁴⁶Нуңан гунчэ:

– Эдү тыкэн дукувчā: Айңāt бэе, биргэвэ ичэңэтын тадук или инэңидү арңатын; ⁴⁷упкат тэгэл, Иерусалимдү бидеридук, дōлдыңатытын: мэнңйлвэр бинйлвэр хуңтув-ңэтвэр, Сэвэкилэ мучүңātвар, Сэвэки Киристōстулй* бэелдук ңәлумүхивэтын лукивудāн. ⁴⁸Сү упкатпа мэррун ичэчэхун, тарā хуңтул бэелдү улгучәнңэтыхун. ⁴⁹Бй-кэ эхиткэн Минңй Аминми гуннэвэн сундү уңдем. Сү-кэ үгйник эңэхйе гадалāвар гōродтү эмәнмукэллу.

Йсӯс няңнялā угириверэн

⁵⁰Йсӯс нуңарватын гōродтук ювчэ тадук Випāниямактулā нуңарнунтын сурулдбгчэ. Ңālалвй угириксэ, нуңарватын хиргэчэ. ⁵¹Тадук, хиргэденэ, нуңардуктын горолилчā, няңняткй угириведехинчэ. ⁵²Нуңартын Нуңан дюлэдүн дэрэлдивэр хэргискй тыкчэл. Тадук, сōт урунденэл, Иерусалимтыкй мучүксāl, ⁵³Сэвэкивэ кэнёденэл, бкин-дā Сэвэки Дюлāн* эмэктэдечэтын.

Библейскай түрэрүк

Аврām – Аврāмдук еврēил тэкэнмэр гачāтын. Нуңан дјор тјихинча анјанйл дјолэлїтын Йсүс эделїн балдыра йндечән. Евреил тэкэндүтын Аврāмдү Сэвэкї силбанмї бүчән, тарит нуңартын Сэвэкї сїнманан тэгән бихилвун гуннэл тэдөвкїл бичэл.

Бэе Омолгин – тыкэн кэтэрэ Йсүс мәнмї гэрбїңкин. Нуңан **Айңат бэе**, Нуңандулїн Сэвэкї түрәнмән ихиврил бөөл улгучэниңкитын.

Вельсевул – тыкэн еврēил огēңāl хэгдыгүлвэтын гэрбївкїл. Тар хāрги хуңту гэрбїн.

Давид – хэгдыткүмэ Исрāиль тэгэмэрин, Иүда тэкэндүкин. Нуңан аярāлдїн бидән ээчиңкин, талї Сэвэкї нуңандук ючэл бөөл өкин-дā Исрāиль тэгэмэритын бидеңэтын, гуннэ, түрәнмї бүчән. Нуңан умун тјихинча анјанї дјолэлїн, Йсүс эделїн балдыра, бидечән.

Давидтук тэкэчї бэе – тыкэн **Айңат бэевэ**, **Киристөспа**, гэрбїңкитын, еврēил тэдөридүтын Нуңан Давидтук тэкэчї биңэтын бичән.

Динāрий – тар римскайдї мәнүмэ карчи, тарā бэе умун инэңїдү, хаваликсā, гавкї.

Иты – тар тунңа Библия дукувүннн. Тар дукувүр бугат өн өвнаван, еврēил нїдук юнэвэтын, Сэвэкї бөөлдүк экунма ээтчэрївэн улгучэндерэ. Тарит эрил тунңал дукувүр

иты, гуннэл, гэрбйчивуттэ. Эр итыва Сэвэки Моисейдүлй бүчэн, тарит эр Моисей итыдин гэрбйвувкй.

Итыва алагүмнй – тар бээл аят итылва сядярйл тадук бээлдү тарā улгучэндерйл. Еврэйил нуңарватын аявуңкитын.

Киристос – Эр грёческай түрэнмэ хуңтут гунми: имүрэнди имүвчэ, еврейдыт – Мессия. Тыкэн Сэвэки Нуңанман сйнманаван самалкйвкйл. Итыдү тадук Сэвэки түрэнмэн ихиврйл бээл дукунадүтын Киристос дүннэлэ эмэрйн дукувчā бичэн. Лука дукувүндүви Киристос Йсүс Насареттук бихивэн ичэвкэндерэн. Еврэйил Нуңанман алатчачатын. Нуңартын Йсүс Римдү бидерйлвэ илэлвэ ахадянан тадук Сэвэки Тэгэмэrvэн бдяңан гунчэңкитын.

Левйт – Тар бэе Левийдук тэкэчй. Левий Исраиль нономо дяндюр тэгэл умунтын бичэн. Левитыл хирурйл эңкитын бирэ, тар-дā бичэлын Сэвэки дюдүн Нуңанман икэрдй кэнёңкитын, бэйңэлвэ хулгадатын, эдатын-дā бэлэннёңкитын.

Минэврй иты – тар итылй поро иллэн мудақанман мйнэвкйл. Тарā онал, еврейл омонглтын Сэвэкиңй бдярйван ичэвкэндерэ. Тарā омонгичан балдыдяктукин дяпкй инэңйдү бовувкй.

Налогилва тавумнй – тар налогилва римскайдү хэгдыткү тэгэмэрдү тавдярйл еврейл. Талй еврейл нуңарватын эңкитын аявра. Нуңартын налогилва гавдярйдук кэтэtmэрвэ тавуңкитын, налогил хадыватын мэрдүвэр эмэниңкитын, тарит нуңарватын нэлумүхйвэ бдярйл бээл гуниңкитын.

(Одёрйл) Дукувүр – тар Моисей итын, дукувүр Сэвэки түрэнмэн ихивдярйл бээл дукунатын, икэвур Сэвэкиvэ кэнёврйл дукувүртын тадук хуңтул.

Пасха – хэгдыткүмэ еврейл празникитын, тар празник еврейл Египеттук юнэвэтын ичэвкэнивкй. Сэвэки нуңарватын Моисей нāладин айчāн. Эр празник анңанйтыкин нэлкй бивкй. Тар инэңйдү берутқанма ванкитын.

Саддукейл – тар умун пәртиядү бидерйл еврейл. Нуңартын Моисей итыдүн-нйон дукувчәва тәдәнжитын, гйл-кә одёврйлдү дукувүрдү дукувчәва әңкитын тәдәрә. Нуңартын бәе, буксә, арривән әңкитын тәдәрә.

Самәриячёр – тар Самәрия дүннән бәелин, Иудея долборгидадүн бидерйл. Нуңартын еврейлнүн бүләсәгил бичәтын.

Содом – тар гөрод. Содомдү тадук Гоморрадү бидерйл бәел сә эрүл нәлумүхивә оналитын, Сәвәкй талә тыгдәгәчйн тогово тадук сәрава уңденә, сукчачән.

Суббота – тар инәңй Сәвәкйңй. Эр инәңйдү бәе әңәтын хавалла, инәңйрипты хавава нян әңәтын бра. Эр еврейскай түрәндук «шаббат» ючә, эвәдйт гунмй – дәрумкйчин. Субботаду еврейл уңкерөвун дјолдүтын уңкерөдәвэр, одёврйл дукувүрва таңдәвар умунупиңкитын.

Сәвәкй Дјон – тар хәгдымәмә дјо Иерусалимдү бичә. Тадү-нйон еврейл хулгакйт итывән оңкитын, празникил инәңйллүтын умунупиңкитын. Йсүс арнан дыгиндяр анјанй одяракин, Сәвәкй Дјовән римлянил суксачәтын. Тариптыдук Сәвәкй Дјон тыкинделән тыкән илитчаран. Сәвәкй Дјон дјор калтакәчй бичән: умун одёврй, гә-ка – одёврйдук одёврй. Тар сигдылэдүтын төргә локүчадяңкин.

Сәвәкй түрәнмән ихивдярй бәе – лучадйт гунмй: пророк. Пророкил Сәвәкй түрәнмән дјлдыңкитын, Сәвәкйвә аявдәтын, Нуңан түрәрвән дялувдәтын бәелдү гуниңкитын. Нуңартын бәел нәлумүхивә онаватын ичәвкәниңкитын, бәел эхиктын нүңнәт бинйт биллә, Сәвәкй он нуңарватын талй бокондәңөн, гуниңкитын. Умун пророктуктын Исаяя бичән. Нуңан дяпкун няма анјанйт, Йсүс эделйн балдыра, бичән. Тар-дә бичәлйн, Йсүс дүннәлә эмәривән гунчән.

Сәвәкй Тәгәмәрин – Сәвәкй эхиткән-дә тәгәмәр. Бәел Сәвәкйвә тәгәмәрит дявүчадярйдүтын, Сәвәкй нюңнйәдин бидерә. Тар-дә бичәлйн, бугадүт сә кәтә эрү бихин,

тарит гйл бээл хārги эдү тэгэмэр гунчедерэ. Тар тыкэн эчэ бихи. Сэвэкй Тэгэмэрви ичэврйт оңатын инэңй эмэдеңэн.

Уңкерөвун дјон — тар дјодү еврєил суббөтатыкјндү умуну-пиңкитын, тадү одөврйл дукувүрва таңиңкитын тадук уңкерөдеңкитын.

Фарисєил — тар умун пәртиядү бидерйл еврєил. Нуңартын итыдү дукувчāва тадук гйл одөврйлдү дукувүрдү дукувчāва тэдєңкитын. Нуңартын бэе, буксэ, арривāн тэдєңкитын.

Хирури — Иерусалјмдү Сэвэкй Дјодүн хавалдярй бэе. Лучадыт гунмй: священник. Хэгдыткүмэ хавāн — тар хулгакјтва Сэвэкйдү одāн. Хирурил дјандјор грүппалди борйчивчāl бичэтын. Грүппатыкин Сэвэкй Дјодүн анңанйдү дјорэкэн надатал инэңйлвэ хавалиңкитын.

Хэгдыгүмэ хирури — лучадыт гунмй: первосвященник. Эр-нјон бэе Сэвэкй Дјон одөврйдук одөврй хандулāн анңанйдү умнэкэн йңкин. Тадү хэгдыгү хирури Сэвэкй нуңандукин тадук гйл бээлдук нэлумүхйлвэтын луктāн хулганйңкин. Хэгдыгүмэл хирурил — сāvрил бээл, политикадү-дā хэгдыгүл биңкитын. Нуңарватын умун анңанйдү сйнмаңкитын, тар-дā бичэлйн нуңартын окин-да хэгдыгүл хирурилгачйр биңкитын.

Лука̄ Йсѹстулӣ дукунан

Евангелие от Луки
на эвенкийском языке

НИУ Институт перевода Библии
Лицензия № 01271 от 22 марта 2000 г.
101000, Россия, Москва
Главпочтамт, а/я 360

Подписано в печать #####.
Формат 60×84 1/16. Бумага офсетная. Печать офсетная.
Усл. печ. л. ####. Тираж 5000 экз. Заказ №

Отпечатано с готовых диапозитивов
в типографии «Принткорп»